

Серія «БОЖІ СЛІДИ»

ПІСЛАНЦІ З ТАЄМНОГО СВІТУ

Евстахія Бохняк

Частина II

Львів 2015

УДК 271.5(477)-36
ББК Э377.109(4Ук)-574ю8
П 312
ISBN 978-966-8041-56-3

Післанці з таємного світу. Евстахія Бохняк / Збірник матеріалів. – ч.2. – Львів: В-во «Папуга», 2015. – 141 с.

Друга частина матеріалів про Евстахію Бохняк (24 січня 1903 – 1 квітня 1974) містить розвідку про стигматичку, базовану переважно на документах колишнього архіву УГКЦ (1935-1944 рр.) та вибрані статті в періодиці 1937 та 1939 років про ставлення до містичних явищ. Наведено також перелік публікацій (від 1935 року) про українських стигматиків та пов'язані з ними події; перелік укладений на основі систематичного пошуку в ряді релігійних та суспільно-політичних часописів, неперіодичних видань та календарів.

Перша сторінка обкладинки: Ікона «Богородиця Одигітрія» (автор Марко Шостакович, перша половина XVIII ст.; з церкви с.Сухий Потік Львівської обл.; з книги «Українська ікона XI-XVIII століть». – Київ, 2007)

Остання сторінка обкладинки: Ікона «Недріманне око» (з книги «Народна ікона Середньої Наддніпрянщини 18-20 ст.». – Київ, 2009)

ISBN 978-966-8041-56-3

© Видавництво „Дизайн студія „Папуга”, 2015
© О. Петрук, 2015

Олег Петрук

**Евстахія Бохняк:
явища та ставлення**

Короткий огляд життя та явищ

*Евстахія Бохняк
(світлина 1937-1944 р.)*

Українська стигматичка Евстахія Бохняк народилася 24 січня 1903 року у Кристинополі (Червоноград). Перші стигми одержала 24 травня 1934 року: терневий вінець і рану в боці. Рана на лівій руці з'явилася на Чесного Хреста 1936 р. саме в той час, коли після утрені виносили хрест з церкви для прилюдного почитання. На правій руці стигму мала вперше під час Великого посту 1937 року. З 1928 року

вона мала «святі візії», тобто бачення подій з життя Ісуса Христа та Богородиці. Ще значно раніше (принаймні від 1914 р.) у неї з'явилася здатність відчувати інших стигматиків, які були у світі.¹ Кілька людей зазначали, що Евстахія прийшла у світ як стигматичка, тобто такою була її місія від народження. Вона була обдарована багатьма містичними дарами, мала багато дивовижних можливостей, а саме:

- терпіння Христові чи за конкретних людей,
- екстази, в яких душа виходила з тіла та діяла у світі, натомість у тілі перебував ангел, святі чи навіть Богородиця і Христос,
- пасійні екстази (страсні), під час яких містично проходила напевно усі страсті Христові (свідчення зустрічалися про бичування, несення хреста і падіння під ним, розп'яття, моральні терпіння),
- рани-стигми (переважно були укриті від стороннього ока),
- говорення ангела, святих, Богородиці, Христа під час екстаз,
- говорення живих стигматиків під час екстаз,
- видимість ангела для інших,

¹ Костельник Г., Пояснення стигматизації. – Львів, 1937. – с.45, 88, 136

- апорти (чудесно принесені речі), пов'язані з терпіннями (цвяхи, бичування, терновий вінець),
- апорти-дарунки (хрестики, образки, суконка від Богородиці),
- апортове причастя (було зокрема в роки підпілля УГКЦ, коли священники не могли прийти, щоб запричашчати),
- левітація (зменшення ваги), «гравітація» (збільшення ваги) – переважно під час екстаз, тоді стигматик, до прикладу, містично розіп'ятий на хресті, мав вагу також і хреста (кілька чоловіків не могли підняти),
- здатність до перенесення речей духом, запалювання свічок
- перебирання хвороб, здатність до зцілення інших,
- появи у світі, білокація (здатність до подорожей духом, перебування десь поза тілом, яке знаходиться в іншому місці),
- позолота хрестів на церквах,
- оновлення ікон,
- утворення нерукотворних зображень на шибках,
- багаторічний абсолютний піст,
- стигматичне яснобачення: візії з життя Христа; подібно, як це мали Катерина Еммеріх і Марія Вальторта (невже записи про це втрачено?),
- бачення історичних подій в минулому і майбутньому,
- ясновидючість,
- знання, коли хтось кличе в поміч.

Евстахія «поширила» стигматизацію в нашому народі: інші стигматички вказували, що свої дари отримали саме через неї. Також німецька стигматичка Тереса Нойман свідчила, що й вона завдячує свої рани Евстахії (Г.Костельник зазначав, що Евстахію вона називала або «Стасі» або «Стасія», нпр. говорила німецькою: «О, Stasi ist gross, sehr gross!»).

Евстахія Бохняк містичним чином порятувала від пожежі Кривчицьку церкву на Личакові, це Свято-Іванівська лавра на території

Церква в Кривчицях (Львів, Шевченківський гай). О.Новаківський.

музею «Шевченківський гай» у Львові.² Про підпал цієї церкви зазначали часописи,³ а про роль стигматички у порятунку храму написав о.Г.Костельник у «Божих Слідах».⁴

Священик Дмитро Шуль писав Андрею Шептицькому. «Я ще ніколи в життю не присягав і за ніщо в світі ніколи

більше присягати не буду. Я присягав лише раз в життю, в обороні чудес Евстахії, які зазнав сам на своїй власній особі. А скільки чудес робить вона тепер. Як багато образів відновила по цілій Волині. Пару тижнів тому відновила багато образів в одному містечку на Волині, зараз за Гороховом. В трьох хатах відновила багато старих почаївських образів. А скільки вже уздоровила людей і тепер знову уздоровляє.»⁵

А ось слова іншого автора: «Хто ж це Евстахія Бохняк? Вона родом з Кристинополя, стигматичкою прийшла на світ, мала всі стигматичні рани, від яких лишилися великі близни, щодня має екстази; вона другий рік нічого не їсть і не п'є, вона оздоровила з найтяжчих недуг багато хворих, оновила безліч образів, особливо на Волині і під большевиками, вона витворила духом кілька образів на склі. Крім Чайкович, дуже цікавий та незвичайний своєю композицією образ св. Трійці у с. Тершаків, що його появу наперед заповіла в екстазі Е. Бохняк.»⁶

Г.Костельник перевіз Евстахію з Кристинополя до Львова в травні-червні 1937 року. Замешкала вона в забудованнях церкви

2 Деякі матеріали до історії Свято-Іванівської Лаври у Львові (Знесіння, Чернеча гора, 14) знаходяться в ЦДІАЛ, ф.201, оп.1, спр.6119

3 Наприклад: Мета. – 1937. – ч.33; Христос Наша Сила. – 1937. – ч.33

4 Божі Сліди. – 1939. – ч. 3. – с. 81-89; передруковано у першому збірнику про Евстахію Бохняк

5 Цит. за: Добричев В., У тіні св Юра. – Львів, 1970. – с.123

6 Хруцький С., Чайковичі – наш Люрд // Діло. – 1938. – ч. 287, 27 грудня.

Юрія. За рік за розпорядженням Митрополита змушена була залишити це помешкання та перебралася на «в.Шептицьких, 3, II поверх, двері ч.9». В 1942 році проживала на в.Скарги, 2, пом.10 (за німецької окупації Spitalstrasse, нині вул.Озаркевича). В травні 1944 року проживала на Kolonien Str. (нині в.Гребінки), 10, пом.9. Від квітня 1946 р. мешкала якийсь час знову в забудованнях при церкві Юрія. Евстахія Бохняк померла 1 квітня 1974 року, проживаючи у Львові в невеликому помешканні в будинку при вул. Кишинівській, 12.

Від 30-х років й до смерті Евстахією Бохняк опікувалася Анна Груба. Ганна народилася 29 травня 1913 року в с.Борове біля Великих Мостів, померла 3 лютого 1982 року у Львові. В грудні 1933 р. була прийнята до Марійської Дружини в Сокалі. В грудні 1937 року Ганна Груба їздила до свого батька в с.Реклинець біля Мостів Великих (нині Сокальського району Львівської області); отже, або сім'я мала два обійстя, або на той час переїхала (відстань між селами Борове і Реклинець – 7 км), або межа між селами була невизначена чи змінювалася.

Ганна Груба (Legitymacja ubezpieczeniowa, 1942 р.)

Оновлення ікон та хрестів на церквах

В першому збірнику про Евстахію Бохняк, що вийшов в серії «Божі Сліди»,⁷ передруковано деякі публікації 1938-1939 років про оновлення ікон та хрестів на церквах Львова. Це оновлення, які були пов'язані зі стигматичкою. Віднови позолоти на хрестах були на церкві св.Юрія, на Успенській церкві, церкві Преображення та кількох інших церквах та костелах міста. Ось, до прикладу, коротке повідомлення в газеті «Христос Наша Сила» в листопаді 1937 р.: «ВІДНОВЛЕННЯ ХРЕСТА НА ВЕЖІ УСПЕН-

7 Післанці з таємного світу. Евстахія Бохняк. – ч.1. – Львів, 2009. – 144 с.

СЬКОЇ ЦЕРКВИ У ЛЬВОВІ. В пресі появилася вістка, підписана відомими громадянами, що на вежі Успенської церкви у Львові відновилася позолота на хресті від сторони ринку. З другого боку хрест зовсім темний. Віднова позолоти на хресті церкви викликала живе зацікавлення серед українського громадянства.»⁸ Вістка, про яку йдеться, це комунікат, поміщений в суспільно-політичному щоденнику «Діло».⁹

Подібні явища відбувалися також поза Львовом. Наприклад, о.Д.Шуль свідчив про оновлення кількох хрестів на церкві в с.Стоянів у 1939 р.¹⁰ Довкола цього священика через Евстахію Бохняк відбувалися й інші чуда. У фігури Богородиці в будинку о.Шуля з очей текли сльози.¹¹ На вікні в його помешканні з'явилися релігійні зображення. Він завдячував Евстахії зцілення свого сина від туберкульозу. А коли його син їздив оглядати відновлені ікони в с.Ржищів, один з образів оновився у нього на очах.¹² Він писав до Митрополита Шептицького, що також «образ Богородиці зі стоянівської церкви чудесно відновився, а Евстахія Бохняк се відновлення заповіла» наперед.¹³

Зазначимо, що оновлення ікон було досить поширеним явищем на Волині та Поліссі в 1920-40 роки.¹⁴ В деяких випадках помічали, що віднова супроводжувалася яскравим світлом (подібно, про світло згадували свідки оновлень деяких ікон, наприклад, Розп'яття в Глинянах, та хрестів на церквах Львова). До-

8 Відновлення хреста на вежі Успенської церкви у Львові // Христос Наша Сила. – 1938. – ч. 47, 27 листопада

9 Костельник Г., Чехович К., Хруцький С., Шалабавка М., Чудесна віднова позолочення хреста на головній вежі церкви Успення пресв. Богородиці у Львові // Діло. – 1938. – ч. 252, 13 листопада.

10 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2478, арк.135-136

11 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2529, арк.68-70. (За: Добричев В., У тіні святого Юра. – Львів, 1970 р.)

12 Післанці з таємного світу. Евстахія Бохняк. – ч.1. – Львів, 2009. – 144 с.

13 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2478, арк.135-136

14 В.Рожко, Чудотворні ікони Волині і Полісся. – Луцьк, 2002. – 352 с.; В.Костюк. Явлення Божией благодати в Полесской епархии (20-30-е годы XX века). // Альманах «Глас тихий. Божии знамения нашего времени» – Москва, 2000. – с.64-77 (описано випадки на території теперішньої Білорусі)

слідник з Луцька В.Рожко зібрав матеріали про 22 випадки відновлення ікон на західній Волині і Поліссі в 20-40-х роках ХХ століття. У своїй книзі він наводить також свідчення про кілька таких випадків, що сталися за часів радянської влади, від 1948 по 1979 рік, а також про кілька таких подій після 1996 року.

Ось одне зі свідчень. Образ «Спасителя під Хрестами» знаходився в Дубенському соборі з 1778 р. З часом він «так постарів, що трудно було розібрати на ньому контури малюнка... 20 вересня 1936 року під час Всенічної під різдво Богородиці лик Спасителя в очах о. настоятеля і присутніх у вівтарі засяяв так, що зовсім виразно стало видно краплі крові на обличчі, вінок терновий на голові та хрест яснодубового кольору на раменах Спасителя. А ціла фігура Спасителя, що впав під тягарем хреста на коліна, стала виразна.»¹⁵

Відомо також і про випадки оновлення двох хрестів, встановлених біля джерела в с.Стара Лішня Іваничівського району. Ось уривок з рапорта з липня 1948 року, написаного настоятелем церкви о.О.Тарановським. Тут описано два хрести, які під впливом атмосфери поржавіли і були зовсім темні. «Один з хрестів, поставлений в 1927 році, поступово чудесно оновлюється, тобто набуває свого першого початкового вигляду. Оновлення, з слів очевидців, відбувалось поступово – прийшовши до хреста через один-два дні можна було помітити, що оновились більша чавунна частина хреста. Оновлення почалось знизу хреста і поступово підсувалось вгору до розп'яття Спасителя, і до цього часу весь хрест, поставлений 1927 р., став як новий. Біля хреста, поставленого перед війною 1914 р., є поки що мало помітні ознаки оновлення, також знизу чавунної частини.»¹⁶

На кладовищах с.Охнівка неподалік Володимир-Волинського та с.Свинарин Турійського району оновлювалися хрести. Ось уривки з рапортів священників своїм єпископам. В с.Охнівка «на кладовищах оновлюються металічні розп'яття на хрестах... ста-

15 Церква і нарід. – 1938. – ч.7. – с.280-281; цит. за: В.Рожко, Чудотворні ікони Волині і Полісся. – Луцьк, 2002. – с.215

16 В.Рожко, Чудотворні ікони Волині і Полісся. – Луцьк, 2002. – с.247

ровинні розп'яття, які до цього часу були темні, сяють блиском... бачив я також католицьку фігуру зі срібним блиском» (вересень 1948 р.).¹⁷ В с.Свинарин «я бачив разом з багатьма людьми с'яво чудесне на 9 хрестах, на одному розп'ятті Ісуса Христа чудове с'яво» (серпень 1948 р.).¹⁸

Оновлювалися куполи та хрести на церквах у Києві, 1923 року. Про це згадують Докія Гуменна та Сергій Єфремов. Йдеться про церкву Стрітєння Господнього на Львівській площі¹⁹ та храм на честь ікони Божої Матері «Усіх скорботних Радість» на вулиці Житомирській.²⁰ В серпні 1923 року С.Єфремов записав у щоденнику: «Чутки з Поділля про хрест прострелений, з якого тече кров. А перед тим у Києві все «обновлялися» церкви: біля Скорбященської церкви і вдень і вночі стояв натовп та дивився на «баню», що «на очах обновлялася». От як ростуть на очах легенди!»²¹ А ось уривок з другого тому «Дару Евдотеї» Д.Гуменної: «Це був час, що обновлялися образи в церквах, плакала Божа Матір, з'являлися інші знамення, люди ходили на прощу до чудотворних криниць. Але ж я сама бачила – на Львівському базарі оновила-ся баня церкви святої Покрови, із іржавої стала за одну ніч чисто золотою, із одною тільки іржавою kratкою. (Щоб люди бачили різницю, так?) Цього чуда ніхто не міг заперечити, а газети пояснювали це атмосферичними впливами.»²²

Існує думка, що чуда, «задля Божої економії», переважно стаються не безпосередньо через Божу інтервенцію, а через «посередників», людей, які обдаровані відповідними ласками, наприклад, через стигматиків. Ця думка, можливо, може бути сформульована й навіть так: якщо відбуваються оновлення та інші чуда, то існує особа, через яку це відбувається. Чи могла Евстахія Бохняк бути причетна до оновлень цих ікон і храмів? Цього ми напевно вже ніколи не довідаємося.

17 В.Рожко, Чудотворні ікони Волині і Полісся. – Луцьк, 2002. – с.250

18 В.Рожко, Чудотворні ікони Волині і Полісся. – Луцьк, 2002. – с.249

19 А.Макаров, Чудо в Сретенской церкви // Факти. – 18.07.2013 [<http://fakty.ua/print/167688>]

20 С.Сошинский, Чудо обновления // Новый мир. – 1992. – №6. – с.231-237

21 С.Єфремов, Щоденник. Про минулі дні (спогади). – Київ, 2011. – с.42

22 Д.Гуменна, Дар Евдотеї. – Том II: «Жар і крига». – Балтимор-Торонто, 1990. – с.9-10

Образи на шибках

Один з різновидів містичних явищ, які були особливою прикметою Евстахії Бохняк, – це достатньо чіткі, з вкрапленням позолоти чи срібла релігійні зображення на шибках. Наприклад, 1937 чи на початку 1938 року на вікні помешкання о.Д.Шуля в с.Стоянів з'явилися релігійні зображення.²³ На одній шибці був ескіз на тему Благовіщення, а на іншій, поряд, Божа Мати зі свічкою в руці. Помічниця Евстахії Ганна Груба якось розповідала о.Костельнику, що бачила Марію поряд з Евстахією саме в такому вигляді, зі свічкою.

Слід відзначити два зображення на шибках, про які о.Костельник писав так: «Для релігійного культу призначені тільки виїмкові, вповні виразні і з визначеним релігійним змістом містичні образи, як нпр. чайківський та тершаківський.»²⁴

* * *

З'ява в с.Чайковичі біля Рудок на Львівщині виникла 15 грудня 1937 року на шибі хатини, в якій тоді мешкали 70-річні Михайло Солонинка-Чайківський та Текля з Гуль-Винницьких.

Тогочасні фахівці наголошували на незвичайності сюжету а також на особливій чіткості зображення чайковицького образу. На шибці зображено Богородицю з малим Ісусом на руках. Груди Божої Матері пронизує меч, кров від рани скапує Ісусові на коліна. Лівою рукою Він тримає кулю-світ з хрестиком – знак царської влади, правою рушничком обтирає кров

Образ на шибці в с.Чайковичі, Львівська обл. (світлина 1938 р.)

23 Післанці з таємного світу. Евстахія Бохняк. – ч.1. – Львів, 2009. – с.29

24 Божі Сліди. – 1939. – ч.4. – с.145

на грудях Своєї Матері. На голові у Христа та Богородиці є корони з оздобами, довкруг – німби, їх обличчя не викінчені.²⁵ В нижній частині зображення – лежача особа та килимок з двома хрестами. Образ оздоблений орнаментами.

Зображення виникло на тонькому склі, рисунок видно завдяки зміні умов заломлення світла у склі шибки. Необхідно наголосити, що зображення виникло внаслідок зміни структури скла всередині, тому воно не може змитися ніякими активними речовинами. Образ видно з обох сторін шибки. Окремі елементи зображення виділені помітною срібно-білою масою, доданою в товщу скла.

З чайковицьким образом був пов'язаний ряд незвичайних подій. Окрім дивної його появи, були не менш дивні віднайдення джерела, численні видужання хворих, сні різних осіб та інші події. Про це розповідає окрема книжечка серії «Божі Сліди».²⁶

Нерукотворний образ та чудесні видужання зумовили поширення перед війною слави чайковицького образу та джерела, притягуючи до себе велику кількість паломників. У передвоєнні роки коло старенької хатини та у церкві прочани були постійно. «Чайковицька церква не може тепер помістити всіх вірних, що заповнюють її щоденно», – писалося у тодішній пресі. Протягом року від появи образу Чайковичі відвідало кілька сотень тисяч людей.

* * *

Іншим нерукотворним образом, яке пов'язується з Евстахією Бохняк, є зображення на шибці, яке з'явилося чудесним чином у с. Тершаків Городоцького району Львівської області. Стигматичка наперед заповіла його появу. Зауважили образ 8 травня 1938 року у вікні хати Михайла Сеха.

Образ з'явився раптово. Він зображає Чоловіка з бородою в тяжких орнаментованих шатах з короною на голові та ореолом довкола неї. Чоловік тримає на руках Дитину також з короною

²⁵ На фресках в одному з монастирів Болгарії також відсутні обличчя святих; пояснюють це тим, що автор не вважав себе гідним малювати обличчя Христа та Марії.

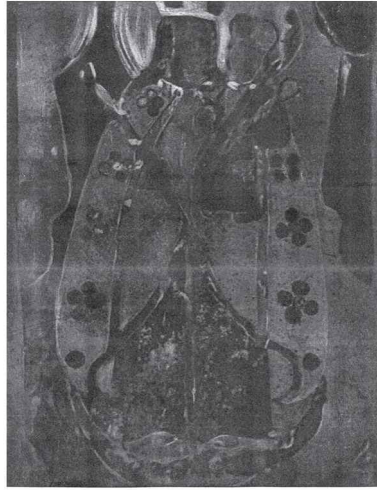
²⁶ Чайковичі. Нерукотворний образ, цілюще джерело. – Львів, 2002. – 96 с.

та ореолом, стоячи на голубі, який розширив крила в польоті. У обох в руках знаки царської влади - берла, а у дитини Христа в іншій руці ще й куля-світ. Основне зображення оздоблене з обох боків зображенням підв'язаних гардин. Як і на чайковицькій іконі, обличчя не викінчені. Звертає на себе увагу, що головна постать має потрійне вбрання: верхня має вигляд єпископської мантиї, середня - священничого фелону, а спідня, темна - ряси. Частина людей з Тершакова вважає, що на шибці зображено Богородицю, однак здається, що на обличчі є вуса та борода, а одяг, подібний до священничого, найбільш імовірно вказує на чоловіка. Отже це – образ Пресвятої Трійці з сюжетом, досі незаним у нашому церковному малярстві. На можливість того, що тершаківський образ зображає Пресвятую Трійцю, вказує також і те, що виконаний він тією самою «духовою рукою», що і чайковицький. Могло бути так, що той самий «автор» бажав доповнити чайковицьку Богородицю ще однією, «чоловічою» іконою, як це є на іконостасах.

Такого розголосу, як у Чайковичах, поява в Тершакові не одержала.

Містичні нустощі

Евстахія деколи жартувала, використовуючи свої містичні здібності. Один з таких випадків описав редактор Варшавського часопису Роман Корнацький.²⁷ «О. Гавриїл Костельник розказав мені про випадок, який стався кілька днів тому. Одного разу він прийшов до Евстахії ввечері. Перед тим, як прощатися, вона

*Образ на шибці в с.Тершаків
Львівської обл.*

27 *Wieczor Warszawski*. – 1938. – ч. 93 (30 березня). – с.5

сказала: „Ви надто стомлені і не повинні працювати вночі. Ви не працюватимете.” На це священник відповів, що мусить саме закінчити термінову працю. А коли прийшов до дому, виявилось, що в лампах не було жодної жарівки. Хтось їх повикручував і забрав, хоча в кімнаті нікого не було. Через те, що подібні випадки „чудес” панни Бохняк вже були йому відомі, повернувся до неї, а вона, посміхаючись, показала на жарівки, що лежали коло її ніг (вона нерухома). О. Костельник забрав жарівки, сховав до кишені і пішов. На дворі, маючи передчуття, торкнувся кишені, щоб переконатися, що жарівки на місці. Кишеня була... порожньою. Знову повернувся до кімнати панни Бохняк, де знайшов жарівки на старому місці. Її вдалося переконати про терміновість праці, і о. Костельник доніс жарівки додому вже без пригод.»

Софронія, одна зі сестер-василіанок, що була 1936 року в тому ж монастирі, що й Настя Волошин, писала зі здивуванням до Митрополита Шептицького таке:²⁸ «Коли Настя лежала в ліжку, приходив до неї ангел, говорив її устами й було пізнати, що це якийсь інший дух, а не вона... Ангел деколи говорив дуже мудро, взнесло, йноді якось по-дурному [поводився]. Напр. кидав подушечкою на голову мати Василії і Севастіяни, скидав сестрам окурі з очей і ховав їх, розкладав парасоль над головою в келиї, одним словом робив збитки, як це роблять розбавлені діти. Одного разу Настя була з сестрами в огороді, сиділа на лавочці і була в екстазі. М.Василія питає ангела: «Де тепер душа?» Ангел відповів: «От там на дереві сидить, стрясає грушки.» Це було весною, на деревах ще не було листя, не то овочів... Ангел, коли приходила до келиї Мати Ігуменя Віра, втікав, укривався, а як лише М.Ігуменя виїшла, сейчас зачав говорити до сс.Василії і Севастіяни...»

Також дехто з ангелів Евстахії полюбляв пожартувати. Як і у випадку Насті Волошин, найчастіше це ставалося, аби підтримати на душі стигматичку поміж терпіннями. До прикладу, розповідали про те, як ангел жартома перешкоджав Ганні Грубій робити тісто, розсипаючи борошно. Або ж навмисне говорив здрібнолоу

28 ЦДІАЛ,ф.201,оп.46,спр.2480, арк.99-100

дитячою мовою чи робив інші незлобні «збитки».

Про пустощі Настиного ангела Г.Костельник пише в «Апортах Насті Волошин». ²⁹ Серед іншого зазначає й таке: «Те нове явище мене спершу дуже здивувало і навіть залякало. Як усі люди так і я знав про ангелів тільки зі св. Письма, де ангели виступають тільки в дуже поважних ситуаціях. Весела екстаза, коли Настя всміхалася, або й голосно сміялася, або випрошувалася від ангела: “Дай мені спокій, я змучена, я не хочу бавитися”, – насунула мені першу думку. Чи це той сам дух, що диригує при поважних, пасійних екстазах, чи може якийсь спокусник, злий дух? Вскорі я цілком певно переконався, що це той самий дух, бо він безпосередньо переходив від поважних пасійних екстаз до веселих. І я вже був спокійний... Нам звичайно здається, що ангелам лицює тільки те робити, що згідне з нашою психікою, коли ми молимося. А що в часі молитви не годиться робити жартів, тому нам здається, що ангелам взагалі не лицює робити жартів, хоч би найневинніших... Отже мусимо розрізнити між поведінкою ангелів у поважних ситуаціях, коли також нам, людям, не вільно жартів строїти, та між поведінкою ангелів у таких ситуаціях, коли по людських вимогах потрібна розривка, забава, приличний жарт. Що нам, людям, вільно, це й ангелам вільно, коли вони це роблять для нас, для нашого добра. А чи весела розривка не є, від часу до часу, конечна для людей? Мабуть немає на світі такого строгого монастиря, де весела розривка не була би дозволена й правилами передбачена.»

Ставлення Митрополита

Митрополит Андрей Шептицький спершу позитивно сприйняв появу стигматичних явищ в УГКЦ. Найперше, в жовтні 1935 року, стало відомо про Анастасію Волошин, просту дівчину, яка була служкою в с.Млини на Яворівщині (тепер територія Польщі). Державна влада, намагаючись зменшити розголос та потік людей до Млинів, помістила її на примусове обстеження в шпиталь у

²⁹ Божі Сліди. – 1939. – ч. 2. – с. 46-59; ч. 3. – с. 91-101; ч. 4. – с. 129-136; передруковано в III збірнику про Настю Волошин в серії «Божі Сліди»

Львові. Звідти її було взято до монастиря сестер василіанок. Ставши монахинєю, Настя обрала собі ім'я Маріям.

Митрополит Шептицький взяв активну участь в долі Насті Волошин. За його згоди вона стала монахинєю, він призначив монахинь, які опікувалися нею в монастирі (деколи вона потребувала догляду через пов'язані зі стигматизацією фізичні та моральні терпіння), листувався з настоятелькою Віри Слободян про поведінку, стан, події та явища довкола с.Маріям. Не буде помилкою ствердити, що Митрополит Андрей сприймав її стигматизацію за правдиву. На доказ наведу уривок з одного його листа до ігумені сестер василіанок у Канаді: "В монастирях маємо не раз дуже святі душі. Знаєте вже, певно, о нашій стигматичці, здається нема сумніву, що то душа вибрана Богом і простягає на весь чин велику Божу благодать".³⁰ А.Шептицький навіть був особисто на її перших обітах, 7 липня 1937 року, хоча вже кілька років не міг самостійно пересуватися. Проповідь Митрополита під час цього свята була про Евхаристію та важливість жертви.³¹

Апробату на першу книжку о.Г.Костельника про Настю Волошин «Дівчина зі стигмами» дав Митрополит особисто, 27 березня 1936 р. На другу книжку Костельника про неї, «Жертва на показ», апробату дав 22 жовтня 1936 р. еп.Іван Бучко, як також і на книжку о.П.Дзедзика про неї, 13 січня 1936 р. На третю, «Містичні образи Насті Волошин», 22 квітня 1937 р. апробату знову дає Андрей Шептицький. А от наступна книжка Г.Костельника «Пояснення стигматизації», що була закінчена в листопаді 1937 року, вийшла вже без апробати, хоч наприкінці й вказано, що вона видана за дозволом церковної влади. Тут, окрім Насті Волошин, вперше йдеться також про стигматичку Евстахію Бохняк. Зазначимо, що Г.Костельник познайомився з нею в квітні 1937 року.

Імовірно, що спершу Митрополит поставився доброзичливо й до Евстахії. Вона замешкала в забудовах біля церкви св.Юрія.

30 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2306, арк.138

31 Празник Сострадання Пречистої Діви Марії в монастирі св.Макрини СС.Василіянок у Львові // Мета. – 1937. – ч. 27, 11 липня. – с. 1; Потрійне торжество в монастирі СС. Василіянок // Христос Наша Сила. – 1937. – ч. 27, 18 липня. – с. 1,2

В серпні 1937 року Андрей Шептицький написав послання «Надзвичайні прояви у християнському житті».³² Основною ідеєю послання є обережність у сприйнятті явищ стигматизації. Митрополит розділяє віру як християнську чесноту та віру як довіру до побаченого чи почутого. «Ніякий з надзвичайних проявів не є предметом віри як християнської чесноти,» – пояснює він. Цією чеснотою признаємо за правду те, що Бог об'явив, а Церква подає до вірування. Таке Боже об'явлення завершилося на Апостолах. «Усе, що Бог міг комусь об'явити по тому моменті, або що може й тепер об'явити, є тільки приватним Божим об'явленням, а тому не є предметом християнської, католицької віри,» окрім можливо особисто тих, кому саме Бог дав таке об'явлення. «Коли стигматизація є Божим чудом, то вона й великою благодаттю для людей... Але й тоді стигматизація не є предметом віри» як чесноти. Хоча вірити людям в тому, що не хочуть обдурити, розповідаючи про це, звичайно можна. Проте слід бути обережним, бо можна помилитися, адже «як Апостол каже, і сатана може вдавати світлого ангела, а може й удавати Ісуса Христа, ... говорити неначе Його словами і людям показувати світло, яке може видаватися небесним світлом.» Тому Церква не дає своїх висновків, хіба за певний час після смерті особи, Богом обдарованої. Митрополит вказує на три чесноти, які є «пробним каменем Божого покликання» таких осіб: покора, послух для Церкви і здержливість. Наприкінці він, як духовний батько також і стигматиків, вказує, що вони потребують особливої нашої допомоги. «Душам вибраним і назначеним Божим п'ятном треба багатьох Божих ласк, тому треба за них і дуже молитися, передовсім про те, щоб відповіли Божій благодаті та обереглися всякої гордості й усякого непослуху та всякої, хоч би і якої тонкої, захланности. Вони, за прикладом Ісуса Христа, готові для спасення душ і життя віддати, й терпіти хоч би і які великі муки. Нехай це буде для нас заохотою, щоби по змозі й по силах кожний так само на себе Христові терпіння приймав

32 Львівські Архієпархіяльні відомости. – 1937. – ч. VIII, серпень. – с. 119-125; Митрополит Андрей Шептицький, Документи і матеріали 1899-1944. – т.IV. Спільні пастирські послання 1905-1944. – Львів, 2013. – с.741-746

і з Христом умирав, аби з Христом колись навіки прославитися.»

Протягом грудня 1937 р. Евстахію обстежувала Надзвичайна ординаріатська комісія.³³ Деякі її члени, зокрема, лікар др.М.Дзерович, був налаштований скептично, а після декількох непорозумінь з о.Костельником (який фактично був єдиним оборонцем стигматиків у цій комісії), лише посилив своє негативне ставлення. Інші члени комісії були стриманішими, але радше також скептичними. До прикладу, давній приятель о.Костельника о.Василь Лаба, хоч і був у комісії, проте й він радив йому не перематися сильно цими явищами.

10 грудня 1937 року Митрополит Андрей зазначає в листі до еп.Івана Бучки, що хоч досліди д-ра Дзеровича щойно почалися, М.Дзерович вже може стверджувати, що о.Др.Костельник впав жертвою обману.³⁴ А 27 грудня в листі до еп.Діонізія Няраді повідомляє йому, що «Комісія богословів покликана до досліджування випадку знаної Вашій Ексцеленції Сташки Бохняк дійшла на підставі гадки знатоків лікарів..., що це випадок свідомого чи не свідомого обману зі сторони Сташки а свідомого обману зі сторони її товаришки.»³⁵

15 лютого 1938 року в сокальській газеті «Голос з-над Буга» з'явилася різко негативна й зневажлива стаття лікаря Теодозія Савки, який від 1930 року кілька разів відвідував Е.Бохняк в Кристинополі.³⁶ На спеціальний запит комісії він відписав, що свої слова готовий потвердити під присягою.³⁷ Г.Костельник відповів на усі його закиди у тій же ж газеті, наприкінці березня.³⁸ Проте стаття свою роль відіграла.

33 Нова Зоря, 27 липня 1939, примітка на с.5: «Склад Надзвичайної Комісії: Предсідник Й. Е. Кир Іван Бучко. Члени: о.др.[В.]Лаба, о.др.Л.Глинка, о.В.Лициняк, о.Ст.Рудь, о.др.Г.Костельник, др.М.Дзерович. У декотрих засіданнях Комісії брав участь також Й. Е. Кир Никита [Будка], а в останньому засіданню проводив Й. Е. Митроп. Кир Андрей.»

34 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2306, арк.158

35 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2480, арк.94

36 Др. Теодозій Савка, Стигматичка в Сокальщині? (Стигматизація Евстахії Бохняк в мойому насвітленні) // Голос з над Буга. – 1938. – ч. 4, 15 лютого. – с. 2, 5

37 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2478, арк.152

38 о.Др.Г.Костельник, Справді стигматичка (у відповідь Д-рові Теод. Савці) // Голос з над Буга. – 1938. – ч. 6, 15 березня; ч. 7, 1 квітня. – с. 2

Виглядає, що під тиском авторитету М.Дзеровича, небажанням бути втягнутим у прилюдну дискусію та отримати звинувачення в безкритичності, що могли б бути викликані іншими негативними публікаціями чи й чутками, а також, зрештою, розповсюдженням тоді, як і тепер, переважним несприйняттям можливості появи чогось «правдиво чудесного» в теперішньому часі, комісія, під головуванням Митрополита Андрея, у відсутність о.Костельника, прийняла своє рішення. Воно було надруковане у «Львівських Архієпархіяльних відомостях», яке розповсюджувалося серед священників.³⁹ «Справа явищ в Евстахії Бохняк. Митрополичий Ординаріят подає до відома, що Надзвичайна Ординаріятська Комісія для досліду стигматизації Евстахії Бохняк, по тримісячних дослідах явищ звязаних із її особою, не найшла в тих явищах нічого чудесного.»

Г.Костельник в червні 1938 р. надрукував окремою книжкою свого листа до Митрополичого Ординаріату, у відповідь на це повідомлення. У цій книзі, яка мала назву «Правда про стигматичку Евстахію Бохняк», він описав як явища, так і роботу комісії й досліди лікаря Дзеровича. Цей лист був надрукований та розісланий «тому форумові, котрому Комісія подала до відомости» своє рішення, тобто усім священникам Львівської Архієпархії. В продажу книга не була.

Ставлення Митрополита вже не було прихильним до Ев-

Маркіян Дзерович, 1960-ті рр.

39 Справа явищ в Евстахії Бохняк // Львівські Архієпарх. відомости. – 1938. – ч.2-3. – с.50-51

стахії. Він наполіг, аби вона не мешкала більше в помешканні в комплексі церкви св.Юра. Відтак в середині травня 1938 р. вона переїхала. А після виходу друком згаданої книжки-листа Костельника, А.Шептицький дав еп.Івану Бучкові таке категоричне розпорядження.⁴⁰ «До Комісії, якій поручено досліджувати мнимо надприродних явищ у життю БОХНЯК Евстахії, на руки Його Ексселенції Преосвященого Кир ЙОАНА у Львові. Передаючи відповідь о.Костельника на Ваше рішення поміщене в Аеп. Від. ч.ІІ-ІІІ/38 поручаю піддати богословському осудженню ту книжку й інші письма о.Костельника в тій справі. Рівночасно поручаю Комісії піддати під таку саму критичну оцінку письма о.Костельника в справі Волошин Анастазії. Львів, дня 5 липня 1938. +Андрей.»

«Богословське осудження» не з'явилося друком у офіційних «Львівських Архієпархіяльних відомостях», проте апробат о.Г.Костельник на нові книги про стигматиків уже не отримав.

Напевно наприкінці 1938 року з'явилося й розпорядження ректорату Львівської богословської академії із заборонаю викладачам публікувати щось про стигматиків.

Незважаючи на такі радикальні дії, вжиті, аби дистанціювати церкву від дискусій довкола стигматизації, Митрополит не міг позбавити стигматиків своєї опіки. Він і далі цікавився долею Насті Волошин. Давав доручення та отримував інформацію від різних осіб про інших стигматиків. 10 жовтня 1938 року він навіть був присутній на екстазі с.Маріям Волошин.⁴¹

Ще одним свідченням ставлення Шептицького є лист від 11 квітня 1939 року до Віри Слободян, настоятельки монастиря, в якому перебувала с.Маріям.⁴² Тут яскраво помітно кілька аспектів: з одного боку, турбота Митрополита про стигматичку, з іншого, обмеження її контактів з людьми під час поїздок, уникнення спілкування сестер з ангелом, аби не дати їм підстав згіршення через їхню цікавість, а також бажання уберегти церкву від непо-

40 ЦДАЛ, ф.201, оп.46, спр.2478, арк.154

41 ЦДАЛ, ф.201, оп.46, с.2480, арк. 11-17

42 ЦДАЛ, ф.201, оп.46, с.2480, арк. 124

розумінь. «Преподобна Мати Ігумене, отсим позваляю с.Маріям поїхати до Млиновець на тиждень, а рівночасно поручаю Матері Ігумені напімнути с.Маріям, щоб якнайменше уділялася людям й якнайбільше їх уникала, зглядно від них утікала, бо це могло би потягнути за собою прикрі консеквенції для неї й для мене. В монастирі Мати Ігуменя хай не позваляє сестрам розмавляти з тим, що зветься Ангелом с.Маріям. Най Бог благословить. + Андрей.»

З появою Степана Навроцького у Львові в 1940 році, як писав у спогадах К.Чехович, «оборонці стигматизації» отримали «велику поміч». Зустріч Степана з Митрополитом «завершилася успіхом і дозволом на вживання ряси». А поминальне Богослуження в квітні 1944 року після заповідженої наперед мученицької смерті Степана за участю усіх львівських владик також свідчить про сприйняття місії наших стигматиків.⁴³

с.Маріям Волошин була серед небагатьох присутніх біля Митрополита в останні хвилини його життя, в ніч з 31 жовтня на 1 листопада 1944 р.⁴⁴ Тоді Настя Волошин побачила жінку, яка сиділа поруч лежачого Митрополита. Крім с.Маріям цю жінку не бачив ніхто, але після того, як вона описала її присутнім, о.Климентій, брат Андрея Шептицького, тихо сказав: “Це Мама наша: Митрополита і моя. Вона прийшла, щоби бути при переході душі Митрополита з тіла у вічність.”

Лист о. Мирона Коритка

Надзвичайна Ординаріатська Комісія спостерігала та досліджувала Евстахію Бохняк усю зиму 1937-38 року, але найважчим для неї був грудень, коли за нею цілодобово спостерігали чужі люди. Вона не ходила, й тому не могла відвідувати церкву. Причастя їй приносили священики. Парох с.Холоїв (нині с.Вузлове Радехівського району Львівської області) о.Мирон Коритко звернувся 4 січня 1938 року до Митрополичого Ординаріату з проханням дозволити йому відправити п'ять Служб Божих впродовж

43 Писанці з таємного світу. Степан Навроцький / Збірник матеріалів. – Львів, 2014. – 172 с.

44 П.Шкраб'юк, Виноградник Господній. – Львів, 1995. – с.194

півроку в помешканні Евстахії Бохняк.⁴⁵ Відповідь він отримав аж після завершення роботи Комісії та публікації у «Львівських Архієпархіяльних відомостях» повідомлення про те, що Комісія не знайшла в її явищах нічого чудесного.

Текст відповіді Шептицького від 12 квітня був таким: «На Ваше прошення Службу Божу правити у Евстахії Бохняк не може згодитися, бо досліді комісії виказали дуже важкі сумніви що до Е.Б. Здається, що і стигмати і всі чуда є обманом. Позволення

*о.Мирон Коритко (ліворуч),
Евстахія Бохняк та о.Г.Костельник
(світлина 1937-1944 р.)*

правити Службу Божу було би одобренням обману зі сторони Ординаріату. Комісія виказала лиш, що не найшла нічого надприродного, лишаючи священикам догадатися, що під таким рішенням мусить міститися.»⁴⁶

У наступному своєму листі о.Коритко подає свої свідчення про Стасю.⁴⁷ Передруковуємо цей лист повністю.

* * *

Христос воскрес!

Ексцеленціє!

Високопреосвящений Владико!

Предорогий Батьку!

На відмовну відповідь Ексцеленції з дня 12/4 1938 р. таку незвичайно прикру і болючу, в якій на моє прохання правити Службу Божу у Евстахії Бохняк не дістав я згоди, осмілююсь тії стрічки писати, а спонукує мене до того попри все теплий і ніжний

45 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2478, арк.170

46 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2306, арк.159

47 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2478, арк.163-164

тон ласкавого листа, а найпаче дати свідоцтво правді, бо мовчати не дозволяє мені і моя совість і велика кривда заподіяна Евстахії Бохняк рішенням Митр. Ординаріату Ч:3613/К Ч:II-III. 1938 р. в наслідок Надзвичайної Ординаріатської Комісії для досвіду стигматизації Евстахії Бохняк, що по тримісячних досвідах явищ звязаних з особою її, не найшла в тих явищах нічого чудесного.

Зі Стасею Бохняк стрінувся я вперше 16/IX 1937 р. в прияві о. др-а Г. Костельника та ще тієї самої днини в четвер був на її подвійній екстазії від 10 г. до половини 12 ніччу. Про неї доходили мене вістки з різних сторін з підчеркненням, що вона є жертвою за Духовну владу і духовенство, має Христові Рани та багато, багато терпить в сьому прикрому осамітенню і недооцінюванні її завдання та шарпанню її слави.

З початком шкільних ферій занедужала поважно моя жінка Марія, син почувався недобре, онуки мали піддатись операції мігдалків. В тому горю впав я навколішки, благав Христове Серце о поміч. Духом і серцем звернувся до Стасі: «Стасю! Стигматичко! Не знаю, які маєш можливости і даровання від Бога, але, якщо можеш, поможи». Дня 16/IX сказала мені Стася, що перебрала на себе недугу жінки (горячка доходила 39.8) а вечером сказала п-і Костельниковій назвисько лікара і місцевість його мешкання. Тієї самої днини мав я Службу Божу на її намірення, сказала мені в котрій церкві і при котрому престолі. Далі потвердила мої здогади, що тому мала подвійну екстазу, бо то були реколекції для священників, яким треба було більше Божої благодати в покаянні.

Дня 17/IX 37 р. Ексцеленцію везли на фотели в семинарицькій церкві. Давно, давно, бо перед сорок два літами я в тому місци вперше побачив Львівського Ігумена Василян, а тепер свого Владидуку. Уважно глядів на Предорогу Особу Архиєрея і серце мені стиснулось: аж відчув з яким трудом і великою потугою волі Ексцеленція перемагають боління і як тяжко говорити. Тоді я духом почав кликати і алярмувати наші три стигматички: «Стасю! Настю! Ганю! Архиєрей в церкві семинара голосить науку і знать недужий. Поможіть!...» Но і пішла наука як за давних часів... Стася

мені казала, що була на той зазив при Ексцеленції і помагала... З Сестрою Маріям я ще не бачився від 9/9 37 р., а маленької Гануні зовсім личка не знаю. Тимто прошу вічливо перевірити в Насті і Гануні заподану подію, бо я не мав нагоди потвердження з їхніх уст почути.

Ніччу 12/II 1938 р. я поважно занедужав. В грудях дуже тиснуло, руки терпли, обезсилення прикре, що голосу тяжко з себе добути. Так мучився я 1 з половиною години, заки дочка Анізія не прийшла до мене закликана, щоб дати оклади на серце і оцтом натирати. Але те не помагало. Тиснуло далі в грудях, збиралось на воміти і тоді дочка радить напитись трохи вина. Нарочно не просив я помочи наших стигматичок, щоб їх не обтяжувати, вже й так виснажуваних своїми боліннями і других, які переймають на себе. Сьогодні трьох Святителів для тисячки людей не було тоді Служби Божої. Зітхнув я духом і серцем: «Стасю! Поратуй! Поможи!» В трьох, чотирьох хвилинах (секундах) я зауважав як легонько, ніжно мене опускають боління, тільки відчуття по тягареві на грудях остало, яке за якийсь [час] уступило.

23/III 38 р. Стася потвердила, що за дозволом Ісуса перебрала на себе мою недугу, яка була смертельна, а її доглядачка Ганя Груба додала, що Ангелятко сказало їй: «душечки тут нема, пішла до отця з сивою бородою...» Не автосугестія⁴⁸, то не видумки мрії – а сущна правда, з чотирьох сторін доведена. По тім чудеснім просто неімовірнім уздоровленні зараз я встав з ліжка молився, відправив хресну дорогу так до половини 5 г. рано. Відтак заснув на чотири години і тієї днини співав Службу Божу, проповідував, був занятий в парохії до 6-ої години вечером з півгодинною перервою на обід. Щиро і горячо подякував духом і серцем Евстахії Бохняк, готовий на всі стрічки, на кожне слово в тому письмі присягу перед Маєстатом Бога зложити.

Щойно 23/3, 25/3, 26/3, 27/3, 14/4, 15/4, 19/4, 20/4 ц.р. мав змогу розмавляючи дві, три години денно та краще і наявно пізнати Евстахію Бохняк, бути на її екстазах, півекстазах, знятті з хрес-

48 самонавіювання

та, бути свідком тих надзвичайних, просто на весь ріст чудесних явищ, глибоко втаємничий вийти в пречудний, та пребогатий, предивний містичний світ нашої першої стигматички Евстахії Бохняк.

Ординаріятська Комісія навіть до порога того світа не дотерла, не добилась, а не то, щоб його переступила. Для неї він був недоступний, незбагнений, зовсім природно і недосліджений. Підхід її до стигматизації Евстахії Бохняк був радше театральний, примітивненькими засобами переведений, без переслухання свідків, без належного наставлення до такого виїмкового велитенського завдання. Недивно, що й вирішення її було фатальне, несправедливе, неправдиве, грубо кривдяче Евстахію Бохняк. Опроче? Ніщо дивного... Як історія виказує такі комісії лікарів тут ні при чому. Їхні вирішення грубо помилкові. Тілесний чоловік не розуміє духового і ніколи не зрозуміє, а не то світ стигматичок підхопити йому, велику стратосферу чудесности.

Св. Катерину Еммеріх нарочно приміщено в окремому домі для дослідів Комісії. Лікарі і натуралісти дуже подрібно провірювали її стан від 7/8 – 29/8 1819 р. Але тії досліди ніщо не виказали; віднесли її назад до її хати і від того часу вже більше не непокоїли її. А скільки за той час намучили її а відтак різні людці доскулювали і прилюдно глумилися з неї.

І нашу Евстахію Бохняк немало намучили. «Волілаб я три місяці бути замкненою в темниці без сонця, ніж перебути те, що я перебула і дізнала від тієї Комісії», а найбільше від д-ра М. Дзеровича, що зломив їй праву руку, яка тягом болить. Це памятка по Комісії, а її печатка оголошення в Відомостях Архиепархії. «Я все терпеливо зносила – тільки пожалувалася Ісусові: Ісусе мене мучать». Лікарі Поляки куди краще і ніжніше ставились до неї ніж д-р М. Дзерович і звертали йому увагу, що до тих річий, що у Стасі, не можна так підходити.

Цікаве, що Евстахія Бохняк з різних сторін дістає багато дарунків і подяку за помічнії молитви, а в варшавських часописях появился цілий цикл статей про неї, написаний репортером

висланим з Варшави ad hoc, і то з фотографічними знімками. А наші?...

Дня 19/4 1938 р. був я в неї якраз по тім, як перебула операцію жолудка. Хтось зі шпиталю її кликав о поміч. Вона перебрала на себе і містично терпіла, відчувала наркозу, а в ночі мала воміти задля неї... Но і Єпископа Перемиського операцію взяла на себе і її перебула... Хиба для людини, що жиє обманом менша приємність терпіти чужі недуги на собі і то в укритті, в запізнанні та прилюдному нап'ятованні. Не знаю, чи д-р М. Дзерович взявся якого а навіть багато пацієнтів лічити даром а не те, щоб за них ще терпіти та їхні недуги брати на себе?

Ексцеленціє! Велику кривду заподіяно Евстахії Бохняк. Їй, що вже шіснацять осіб вилікувала на падачку, а п'ять воскресила, їй, що поява чудотворного образу Божої Матери в Чайковичах є ділом і наслідком її терпінь. Вона від дев'ять літ дістала місію праці від Ісуса в Чайковичах – де вибрала і місце і добула жерело лікувальної води, якої успіх вже видний. Вона то є творчим знаряддям Божого Провидіння в Чайковичах і чуда, що там діється. Сліпі, глухі, терплячі відзискують здоровля... Добре доцінюють її, котрим залежить на тому, щоб для себе кувати капітал – як це справедливо і вірно подали «Українські Вісти».

Під присягою я готовий ствердити, що на екстазі 14/4 я чув, що Чайковичі є ділом її а не Настуні, котрій снилося (снилися Чайковичі і події чудесні, звязані з ними). «Буде там Церква, а вода розплинеться по світі» сказав Христос в екстазі Евстахії Бохняк. Рішуче виключений обман. Стигми, бичування, пооране тіло не є обманом, жахливе знимання з хреста сфільмоване д-р Радлом з Варшави, ніяк не може бути обманом у дівчини, що важить 37 кіл та є радше кістяком, ніж живою людиною, спосібною до того, де треба неабиякої сили.

Смію твердити, що Евстахія Бохняк є виїмковим типом в стигматизації, наділена ясновидючістю, безмірними можливостями терпінь, просто пропастями терпінь, знанням ріжних мов німецької, французької, арамейської, латинської, грецької. Далє-

кий входить в ділянку, де остаточне вирішення не моє, але колись Церкви в будуччині – вже тепер смію свою думку у стіп Ексцеленції висказати... Багато річий я знаю про неї і з її життя. Вона сама мені розповіла. «О. д-р Костельникові я не можу сказати, бо я їх боюся, боюся, я хочу сказати та мене за горло стискає; отця (значить мене) я не боюся, тому я отцеві все скажу». Ось і ключ, що смію писати про тії дивовижні та чудесні речі... Діла а не слова вже говорять.

Те, що я тут списав, писав по моїй совісти, розуміючи далекосяглу відповідальність і тут і там за правду і в обороні покривдженої. Одне тільки смію мати прохання, коли не дозволено відправляти Служби Божої у неї і відказано тієї духової потіхи – то прохаю вічливо і покійно переслухати Евстахію Бохняк.

Ексцеленціє! І засудженому прислугує відклик – та ласкава авдієнція у Високопреосвященого Архиєрея, заки доведеться їй опустити святоюрські місця. А чейжеж тая, що врятувала церкву в Кривчицях від пожежі, перебрала на себе її огонь так, що тіло мож було згортати – дізнає тієї благодати. Величають Езуїти св. Станіслава Костку за те, що оказався над львівським ринком і вратував від пожога Львів... Без перебільшення і Евстахія Бохняк неменша.

З празником Світлого Христового Воскресення складаю найсердечніші побажання, величнього тріюмфу нашої Церкви, та Її побідного походу на Схід.

Цілую Святительські Руці
з синівським відданням
о. Мирон Коритко парох в Холоєві.

23.IV.1938 р.

«Великий день в Чайковичах»

Цікавою й помітною подією в Чайковичах став приїзд 1 жовтня 1938 року еп.Івана Бучка, кількох священників та трьох стигматичок, серед яких була с.Маріям Волошин, яка вочевидь одержала дозвіл церковної влади на поїздку. Короткий звіт про цю подію написав Константин Чехович та планував надрукувати його у часописах. Звертаючись 7 жовтня по дозвіл до Митрополита, він писав:⁴⁹ «Ваша Ексцеленціє, Високопреосвященний наш Владико! Прошу ласкаво дозволити надрукувати в «Меті» і в «Христос Наша Сила» долучений репортаж про «Великий день в Чайковичах». Одночасно дуже прошу звеличати вибраний Христом день 16 жовтня Своїм дозволом на приїзд Сестри Анастазії Маріям Волошин ЧСВВ і Своїм власним ласкавим приїздом до Чайкович. З висловами глибокої пошани і синівської відданости Константин Чехович.» 8 жовтня А.Шептицький відписав:⁵⁰ «Вп. Пане Професор, Дуже жалую, що с.Маріям не можу дозволити вдруге поїхати до Чайкович. Була там кілька днів тому назад. Те все, що у Вашому репортажі читаю, не дуже мене переконує і дуже боюся обману. Така проповідь Христа є більше чим неправдоподібна і може лиш якоюсь хоробливою сугестією [бути]. Впрочім, Чайковичі лежать в Перемиській епархії і випадає нам чекати на осуд Перемиського Ординарія.»

К.Чехович одразу, 10 жовтня, надіслав Митрополитові ще одного листа.⁵¹ «Дуже прошу взяти під ласкавий розгляд ще й ту другу можливість, а саме ту, що я у своєму репортажі описав дійсну правду. Я довший час студіюю явища стигматизації і то на прикладі чотирьох осіб, обдарованих тими харизматами. Великий досвід і критичний підхід до цих явищ довів мене до безсумнівного висновку, що якийнебудь обман, сугестія чи ілюзія в даному випадку виключені. У випадку великої страдальниці Евстахії Бохняк правдивість її харизматів виявляється щораз виразніше.

49 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2480, арк.108

50 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2306, арк.176

51 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2478, арк.167

В Чайковичах, 1942 або 1943 р. По центру, над трьома дітьми – Евстахія Бохняк. Ліворуч від неї, одразу поряд з чоловіком в окулярах та з капелюхом в руках – К.Чехович. Праворуч від неї, через кілька осіб, дещо нахилений вліво – Степан Навроцький. Правіше від нього, чоловік з білою бородою – о. Мирон Коритко.

Її дар уздоровляти, чи відновляти релігійні образи потверджений вже експериментально. Відновлення образу у о.декана Шуля в Стоянові було заповіджене наперед, обсервоване і тепер понад усякий сумнів здійснене Евстахією на велику віддаль. Інші її дари творити при Божій допоміч чуда теж не викликають ніякого сумніву. Крім чайковицької нерукотворної ікони Евстахія на Божий приказ заповіла і витворила нерукотворну ікону в Тершакові і багато інших. Заповіла вже і деякі нові ікони. Її устами промовляє Ісус Христос, Божа Мати і Ангел. Ісус Христос заповів свою науку на 16 жовтня в Чайковичах. (...)»⁵²

52 Далі лист не вдається прочитати через неповну копію. Документи з ф.201, оп.46 в ЦДІАЛ не видаються вже багато років.

Відповідь Митрополит подав Чеховичу 14 жовтня.⁵³ «Вп. Пане професор, Делегати з Чайкович до мене цілком не зголошувалися... У вівторок 11 я приймав і бувби очевидно дуже радо прийняв делегацію з Чайкович. Стан мого здоровля не дозволяє мені приймати всіх... ані в усіх годинах дня. Жалуючи дуже, що не бачив їх, прошу Вас принагідно повідомити їх, що з цікавістю сліджу події в Чайковичах, і цілим серцем беру в них участь і що я для всіх шляхтичів Чайкович дуже жичливий. Вам обіцюю справу цілу Вами представлену, піддати основним дослідом і Вас тоді просити о всестороннє представлення всего, що Ви бачили і що про ту справу думаєте. С.Маріям мимо всего до Чайкович не можу по тій простій причині, що ані вона ані Настоятелька о це не просили. Здається мені навіть, що ані Настоятельки ані її дома нема, бо просили виїхати до Підлютого. В надії, що о тім будемо нераз говорити, пересилаю Вам найщиріший привіт.»

Вітаючи Митрополита з днем іменин, 14 грудня 1938 року, Чехович з дружиною писали: «Молимо Бога, щоби спрямував до Вашої Ексцеленції надприродну цілющу силу осіб, обдарованих харизматами,... щоби в недалекій будучині могли особисто взяти участь у посвяченню величавого храму і купелевого заведення в Чайковичах, та щоби зазнали там якнайбільше ласк і скріплення Свого здоровля.»

Замітка «Великий день в Чайковичах» друком не вийшла, проте її рукопис зберігся в архіві.⁵⁴ Подаємо її повністю.

* * *

Великий день в Чайковичах

В суботу 1 ц. м. [жовтня 1938 року] переживали мешканці Чайкович і всі, що тоді там були, день великої історичної ваги. В убогій хатині коло нерукотворної ікони Божої Матері сталася подія, якої колись позавидують нам майбутні покоління. До тої хатини загостили того дня аж три українські стигматички: Евстахія Бохняк, Сестра Анастасія Маріям Волошин і Ольга Волошин.

Евстахія Бохняк, яку інші стигматички називають своєю «ма-

53 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2306, арк.177

54 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2480, арк.107

тусею», відбула перед іконою цілогодінну хрестну екстазу, а після того її устами промовив сам Христос, пояснюючи, яка зміна стала у джерелі цілющої води під іконою, і виявив теж Своє бажання, щоби на свято Покрови «обручниця» Евстахія «зі своєю наслідницею Анастасією» прибула знов до Чайкович. Крім цього Христос заповів, що як буде послух, то буде ще один образ: «Христос розпятий» і то «подвійний» (т. зн. на обох боках віконної шиби); а як послуху не буде, тоді скриється і те, що вже є. – Христова проповідь закінчилася благословенням від Ісуса Христа і від Божої Матері. У глибокому зворушенню всі приявні впали тоді навколішки і дякували за такі великі дари з неба.

Між гостями, що приїхали на те велике торжество зі Львова, були Ї. Е. єпископ Будка, Мати Ігуменя монастиря СС Василянок, посол Хруцький, о.др. Г Костельник і інші. Того самого дня приїхало теж багато гостей зі Стрия. – У місцевій церкві відправив Преосвященний Еп. Будка архіерейську Службу Божу в сослуженні о. дек. Шуля і о. дра. Костельника. – Перед іконою відправлено молебен.

Нема ніякого сумніву, що день 16 жовтня буде ще більшим торжеством в Чайковичах і загіє серця усіх вірних до ще сильнішої віри та до ще більшої жертвенности на будову величавого храму в честь Божої Матері – Цариці України.

Константин Чехович (1940-ві р.)

В обороні стигматизації. Константин Чехович

Коли Константин Чехович приїхав на запрошення ректора Богословської академії на викладацьку та наукову роботу до Львова, він, як згадує сам, був «релігійно байдужим», його віра

«неначе заниділа». «Аж у Львові пережив я глибоке зворушення під час проповіді Ї. Е. митрополита Андрія в Богословській Академії на празник Зіслання св. Духа, і тоді моя байдужість змінилася в щире зацікавлення і заангажовання в будівництві християнської культури... Дефінітивний перелім у формуванні мого світогляду і повна акцептація таємних стежок Божого Провидіння (з одночасним переходом до покутного стилю життя), завершилася при моїй особистій зустрічі з українською католицькою стигматизацією. З цілої галерії українських стигматиків і харизматиків, першу пізнав я Анастасію Волошин в монастирі С.С. Василіянок у Львові (в 1936 р.). Її терпіння, рани і екстази, змушували до глибокої застанови і переживання терпінь Ісуса Христа.»⁵⁵ Відтоді К.Чехович почав глибше цікавитися цим явищем.

Він часто був присутній на екстазах, вів записи та робив фотографії. Більшість цих матеріалів напевно не збереглася. До прикладу, під час його арешту в квітні 1945 року в одній з лікарень Львова, куди він потрапив з травмою, у нього був вилучений записник та 113 світлин, які згодом були знищені, як такі, що не становлять вартості для слідства.⁵⁶

До Евстахії Бохняк К.Чехович вперше завітав 11 травня 1938 року.⁵⁷ Влітку 1938 року він опублікував кілька статей, присвячених подіям в Чайковичах.⁵⁸ Листування Константина Чеховича з Андреем Шептицьким дозволяє побачити, чому ставлення Митрополита до явищ Евстахії Бохняк було недовірливим.

55 К.Чехович, Моє життя і мої мрії // Світильник Істини. Джерела до історії Української католицької академії у Львові. – т. 3. – Торонто, 1983. – с.480-504

56 Справа К.Чеховича в СБУ, Львівське обласне управління, архівний номер 21324. На багатьох світлинах стигматиків, які збереглися у різних людей, на звороті простим олівцем проставлений номер. Видається, що ці номери писав К.Чехович. Виявилось, що поширення матеріалів, в цьому випадку фотографій, серед багатьох осіб стало засобом їх збереження: основна авторська збірка була знищена, проте копіюванням поодиноких світлин у багатьох людей вдалося відновити принаймні її частину.

57 Г.Костельник, Правда про стигматичку Евстахію Бохняк. – Львів, 1938. – с.52

58 Чайковицька Божа Мати // Лицарство Пресвятої Богородиці. – 1938. – ч.5-6. – с.73-75; Чайковицька Божа Мати // Український Бескид. – 1938. – ч.22, 12 червня. – с.3; Чайковицька криниця // Лицарство Пресвятої Богородиці. – 1938. – ч.7. – с. 95-96; Чайковицькі оздоровлення // Лицарство Пресвятої Богородиці. – 1938. – ч.8. – с.115-116 (усі ці публікації подано у збірнику про Чайковичі, який вийшов у серії «Божі Сліди»)

* * *

13 листопада 1938 року в щоденному часописі «Діло» з'являється коротке повідомлення «Чудесна віднова позолочення хреста на головній вежі церкви Успення пресв. Богородиці у Львові»,⁵⁹ яке підписав також і К.Чехович. Публікація в найпоширенішому суспільно-політичному щоденнику ймовірно зумовила хвилю дискусій та можливо й зневажливого ставлення скептиків. Автори статті напевне очікували переважного неприйняття серед світських інтелігентів, проте клали свій авторитет задля поширення інформації, якою володіли.

Ймовірно власне після цієї замітки й з'явилося розпорядження ректорату Львівської богословської академії (ректором був Йосип Сліпий), яка забороняла професорам друкувати книги і статті про стигматиків. 4 грудня 1938 року К.Чехович звертається листом до Митрополичого ординаріату з проханням звільнити його від цієї заборони. «Я кермувався засадою, що такого таланту, як стигматичні явища серед українського народу, ми не сміємо закопувати в землю, якщо не хочемо протівитися Божим плянам.»⁶⁰ У відповіді 6 грудня Митрополит Андрей пише,⁶¹ що «дуже не радо згодивбися на друкування справи про явища стигматизації... Не споминаючи про інші важні труднощі признати Евстахію Б. якимсь надзвичайним надприродним явищем. Я не видів ще чоловіка, котрий би твердив, що видів стигмати на її руках і ногах,⁶² тому не знаю, на якій підставі можна назвати її стигматичкою. Та назва, давана їй, може нас усіх компромітувати.» Він пропонує Чеховичу надати йому текст, який він хотів би друкувати для передачі Комісії, що досліджує надзвичайні явища, яка й надасть дозвіл, якщо вважатиме за можливе. В іншому лис-

59 Чудесна віднова позолочення хреста на головній вежі церкви Успення пресв. Богородиці у Львові // Діло. – 1938. – ч.252, 13 лист. (автори: Костельник Г., Чехович К., Хруцький С, Шалабавка М.)

60 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2478, арк.168

61 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2306, арк.181

62 Г.Костельник наводить імена багатьох таких людей у книзі «Правда про стигматичку Евстахію Бохняк» (див. перший збірник про Е.Бохняк зі серії «Божі сліди»)

ті, від 18 грудня, Шептицький зазначає,⁶³ що не має «нічого проти того, щоби Ви про Чайковичі писали, і мої застереження відносяться тільки до Евстахії Б.» й додає, «що кількох людей щось бачило, ще з того не виходить, що то так було, бо знана річ, як много людей підпадає під ілюзії і видять то, чого нема.» Й тут же ж знову зазначає про свій сумнів: «незнана річ поміж надприродними явищами», коли через когось «промавляє щось, що називається духом померших, хоч би святих і Ісуса Христа». Митрополит уважав це спиритизмом.

У спогадах К.Чехович зазначає також, що «І. Е. митрополит Андрій висловив при нагоді бажання, щоби я при своїх описах Чайковицького санктуаріюм, не згадував про Евстахію Бохняк. Я відповів, що це неможливе, подібно як неможливо писати про Люрд, а не згадати про Бернадетту Субіру.» А от на думку А.Шептицького про те, що не варто називати стигматиком особу, яка не має ран, К.Чехович зважив (хоча вочевидь знав людей, які бачили стигми у Евстахії): він часто уживає щодо Стасі слово «страдальниця».

* * *

У своїх спогадах Чехович описує два полярні ставлення до стигматиків. Йдеться про розмову з о.Теофілем Кострубою. «Я не скривав перед ним свого здивування з приводу негативного відношення ОО. Василіян до наших стигматизованих. А він на свій спосіб вияснив мені, що при такій справі, як стигматизація, подібно, як це буває при канонізації, мусить бути «адвокатус діяболи», котрий всі надзвичайні явища приписує діяльності злого духа. Таким «адвокатом диявола» в справі стигматизації є – на його думку – Василіяни і ще декотрі опоненти. Користаючи з такої інтерпретації людської опозиції проти містичного факту стигматизації, припускаю, що не зроблю нікому кривди, коли до таких «адвокатів диявола» дозволю собі зачислити польського Єзуїта, о. Сівека, котрий написав цілу книжку проти Тереси Нойман, хоч ніколи її не бачив. Його протилежність – це дуже солідний

63 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2306, арк.181

дослідник стигматизації, вірменський архієпископ зі Львова, Й. Теодорович, котрий не жалував труду на далекі подорожі до Коннерсройт, щоб пізнати особисто, в її природному середовищі, стигматизовану Тересу Нойман, і авторитетно ствердити⁶⁴ її харизматичний характер.» Подібно було й у зв'язку з нашими стигматиками. Виглядає, що ніхто з членів Комісії, яка обстежувала Евстахію Бохняк й подала заключення про те, що в її явищах немає нічого чудесного, окрім о.Г.Костельника і д-ра М.Дзеровича, не був присутній на екстазах й навіть не спілкувався зі стигматичкою.

Навесні 1939 року К.Чехович написав коротку нотатку у часописі «Нива» під назвою «Вияснення в справі містичних явищ».⁶⁵ Подаємо її повністю.

«Становище частини нашої преси в справі найновіших містичних явищ вимагає деяких засадничих вияснень і оборони тих правдивих містичних явищ, якими Боже Провидіння обдаровує український нарід. Бо деякі статті в цій справі стилізовані так, що читачі можуть їх зрозуміти як заклик до легковаження всіх сьогочасних надприродних явищ взагалі.

1. Масовий характер надприродних явищ сам собою в ніякому разі не обезцінює їх і не заперечує їх правдивості. Правдивий чи фалшивий характер явища треба в кожному випадку перевірити.

2. Необхідна обережність в цих справах не повинна ніколи вести нас до надмірної і згіршаючої байдужности чи неутральности, якщо не хочемо занедбувати надприродних дарів.

3. Нерукотворений образ і цілюще джерело в Чайковичах творять систему явищ, анальогічних до явищ в Люрді, але своєю наглядністю і силою вони перевищують люрдські події. Для їх дальшого розвитку вже виринуло надприродне домагання, щоби будувати в Чайковичах величавий храм у честь Божої Матері і купелеве заведення.

64 J. Teodorowicz, Konnersreuth im Lichte der Mystik und Psychologie. – Leipzig, 1936. – 536 S.

65 К.Чехович, Вияснення в справі містичних явищ // Нива. – 1939. – ч. 3. – с. 114; помилка в нумерації (пропущена шоста думка) міститься в самій статті

4. Містичні явища і інші наглядні чуда наших днів скріпляють і відновляють серед українського народу правдиву християнську віру, відновляючи одночасно і віру в чудо Пресвятої Евхаристії навіть у тих сферах, що фактично вже стоять здалека від Церкви і що не вірять в ніяке чудо. Чудо Пресвятої Евхаристії для таких людей втратило свою наглядність, отже для психічного процесу навернення велику вартість мають для них емпірично доступні явища правдивого християнського містицизму.

5. Містика, це наука емпірична і вимагає передовсім вмільої обсервації фактів. Самої теоретичної підготовки за мало, щоби забирати голос у цих справах.

7. Хто не провірив фактів, не повинен прилюдно висказувати своїх здогадів і сумнівів, якщо не хоче бути мимовільним союзником пасивного і активного безбожництва.»

* * *

Від початку 1939 року почав виходити друком часопис «Божі Сліди», присвячений стигматизації. Його метою було – стати трибуною для тих, хто знає і може писати про це явище, та мати можливість відповідати на критику, яка з'являється деінде.⁶⁶ Константин Чехович бажав співпрацювати з цим часописом, проте викладачам Богословської академії було заборонено друкувати щось про стигматиків. Відтак він звертається 14 липня до Митрополичого ординаріату з проханням дозволити йому співпрацювати з «Божими Слідами».⁶⁷ «Своє прохання, – писав він, – мотивую тим, що проти фальшивої прилюдної опінії в справі чудесних явищ, зв'язаних з нашими стигматизованими особами, конче треба, щоби і ті люди, котрі стоять ближче до тих явищ, мали свободу вислову в обороні правди.»

На звороті листа Митрополит Андрей звернувся до еп.Івана Бучка з проханням про «висказання своєї гадки в справі прохання в письмі висказаного.» Й нижче міститься запис: «З огляду на те, що п.Чехович є професором Богословської Академії, уважаю за вказане відмовити його прохання. 18.VII.1939. + Іван»

66 Наш часопис // Божі Сліди. – 1939. – ч.1. – с.1-5

67 ЦДАЛ, ф.201, оп.46, спр.2478, арк.158

6 грудня 1938 року Андрей Шептицький зазначає в листі до К.Чеховича,⁶⁸ що «справа евентуального будучого розвою Чайкович мусить лишатися в руках Перемиського Ординаріату і лиш на запрошення Перемиського Ординаріату можу тою справою зайнятися. Не знаю, на чім опирається у твердженню, що справа Чайкович є звязана зі стигматичними явищами. Я не чув жадного стійного доказу на ту звязь.»

А 1939 року в різдвяному числі газети «Український Бескид», яка виходила в Перемишлі, від імені Перемиського Епископського ординаріату була надрукована «Осторога перед фалшивим містицизмом».⁶⁹ Це пригадування священникам про те, що не слід підтримувати масове захоплення «здогадними чудесними явищами» і «зберігати обережність і здержливість у признаванні явища надприродним». «Щоби обминути небезпеку фалшивого містицизму, який може правдивій побожності нанести необчислимі шкоди, пригадується..., що Церква є незвичайно обережна у признаванні подібних явищ як надприродні,» – вказується у посланні. Й відтак наголошується, що «найвищий і найкращий вияв духовного життя лежить у християнському совершенстві, а не в чудесних зявах ані яких харизмах.»

За німецької окупації на пароха Чайкович було призначено священника, який уже не був прихильним до подій довкола образу на шибці і джерела. Попередній парох о.Ю.Кміт виїхав зі сім'єю, рятуючись 1939 року від большевиків, й тому його більше не призначили до Чайкович.

В січні 1943 року К.Чехович друкує в тижневику «Краківські вісті» кілька статей, де описує випадки зцілень, що сталися у зв'язку з чайковицьким образом та джерелом.⁷⁰ 11 березня він звертається до Митрополичого ординаріату з проханням надати

68 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2306, арк.181

69 Український Бескид. – 1939. – ч. 1, 6 січня. – с. 7-8. (З посиланням на «Перемиські Епархіяльні Відомости»)

70 К. Чехович, Чудесні uzдоровлення в Чайковичах // Краківські вісті (тижневик). – 1943. – ч. ч.3, 17 січня; ч. ч.4, 24 січня; ч. ч.5, 31 січня.

дозвіл на передрук цих статей окремою книжечкою.⁷¹ 17 березня він повторно пише до ординаріату:⁷² «Щоб майбутні покоління не осуджували книжочки, т.зн. її автора і видавця, ніби ми не пошанували прав, застережених Церквою, прошу ласкаво дозволити помістити на книжечці бодай таке неутральне речення, як «За відомом Церковної Влади». Ще краще було би, якби Високопреосвящений Митрополичий Ординаріат дозволив мені надрукувати таке речення: «За дозволом Митрополичого Ординаріату у Львові ч. ... з дня ... березня 1943 р.» На звороті листа під днем 25 березня міститься думка (напевне цензорів) о.Василя Лаби та о.Романа Лободича про те, що стаття не має нічого противного вірі та обичаям, тому, вважають вони, книжка може бути надрукована «за дозволом Митрополичого ординаріату». Проте, зазначають, що «печатання сего передруку являється менше вказаним зуваги на те, що Ординаріат, на якого області діються описувані надзвичайности, ставиться до них негативно.» Тому 10 квітня еп.Никита

Евстахія Бохняк і Ганна Груба біля джерела у с.Новосілки

71 ЦДАЛ, ф.201, оп.1р, спр.176, арк.8

72 ЦДАЛ, ф.201, оп.1р, спр.176, арк.7

Будка вказує, що «Митрополичий Ординаріат не може уділити церковної апробати, бо події... зайшли на терені Єпископського Ординаріату й Він може в таких справах рішати.» Невідомо, чи було це повідомлено К.Чеховичу, чи він робив ще якісь зусилля заради дозволу на друк, проте поряд стоїть дозвіл від 10 травня 1943 року, підписаний Митрополитом Андреем. Він дозволив помістити напис «За відомом Церковної Влади». Чи була така книжка надрукована?

Поїздки Евстахії

Евстахія Бохняк відвідувала особисто деякі місця, пов'язані з її містичною діяльністю, а також громади на запрошення парохів.

Так, вона була у Чайковичах, можливо кілька разів. Подорожі поїздок невідомі, проте є світлина, на якій присутній також і Степан Навроцький. Отож, Евстахія була там принаймні двічі, 1 жовтня 1938 року та під час німецької окупації.

Стигматичка була також в с.Красів, на відпусті на свято Маковея, 14 серпня 1939 р.⁷³ З нею там були Константин Чехович і о.Гавриїл Костельник. Парохом в Красові тоді був о.Антін Панчак. Евстахія тоді заповіла, що біля джерела в лісі збудують капличку.

Напевне саме тоді й зроблені фотографії біля джерела в с.Новосілка, які розташовані неподалік від Красова. В Новосілках на місці появи Марії виникло джерело, яке й до нині є місцем полонництва (аби потрапити туди, слід повернути зі

Група осіб під час оглядин місцевості під будову церкви біля с.Новосілки (1938 чи 1939 р.). Другий ліворуч Євген Нагірний (стоїть спиною з фотоапаратом), перша праворуч Анна Груба, другий праворуч Константин Чехович.

Група осіб під час оглядин місцевості під будову церкви біля с.Новосілки (1938 чи 1939 р.). Ліворуч Анна Груба, праворуч Євген Нагірний, в центрі ймовірно брат В.Котович.

73 Архів Інституту історії церкви УКУ, П-1-1-541, с.51-52

стрийської траси на с.Раківець). На пагорбі неподалік джерела 1939 року планували побудувати церкву. Проект розробив відомий архітектор Євген Нагірний. Збереглися світлини, де він разом з іншими учасниками поїздки оглядає місцевість. Було звезено навіть будівельні матеріали, проте початок війни перешкодив будові.

*Евстахія на одній з проц
(світлина 1937-1944 р.)*

Подорожі Евстахії Бохняк були ускладнені тим, що вона не могла пересуватися самостійно. Одного разу через це в селі Стоянів неподалік Радехова виникла прикра ситуація, яка мала наслідком спеціальне розпорядження митрополичого Ординаріату.

Повідомлялося, що Евстахію «процесійно занесли до церкви під гомін дзвонів» й там її, хвору, пронесено через царські двері. За це непорозуміння парох, о.Дмитро Шуль, повинен був виправдовуватися перед Митрополитом Шептицьким.

Подія відбулася 8 червня 1939 року. Тоді зібралось багато людей. Були мешканці й навколишніх сіл, також і хворі, що сподівалися на зцілення. Завдяки Стасі в Стоянові відновилася ікона Богородиці. Саме цю ікону «процесійно» вносили священники до церкви, аби утримати порядок серед маси людей, кожен з яких хотів потрапити до церкви. Образ ніс о.Мирон Коритко, як найстарший зі священників. Окрім нього та пароха, були там також о.Г.Костельник, о.Іван Остап, о.Остап Бородайко, о.Никита Павлосюк. «Евстахію Бохняк хлопці на софі несли між вірними, бо вона не може ходити і не може сидіти,» – писав о.Шуль.⁷⁴ «Задля неможливого стиску, що загрожував навіть життю людей, Служба Божа не могла відправитися в церкві. Колиж оголошено, що

74 ЦДІАЛ, ф.406, оп.1, спр.78, арк.14-15 (після 27 липня 1939 р.)

Богослуження буде на дворі, а що до церкви ще пхалися тисячі людей, нарід, пханий ззаду, був присилуваний виходити з церкви діяконськими дверми, хто де стояв. Отже, що ж дивне, що також Евстахію Бохняк мусіло ся винести царськими дверми (бо діяконські двері вузькі і софа не влізалася, а Евстахія Бохняк була зімліла з великої задухи).»

Митрополичий Ординаріат у Львові надсилав запити до о.Шуля (2 та 10 липня 1939 р.) щодо подій під час приїзду стигматички: «Дійшло до відома Митрополичого Ординаріату, що в останньому часі у Вашій парохії відбувалася довкруги парохіяльної церкви процесія з нагоди приїзду до Стоянова Евстахії Бохняк. При цьому мали діятися деякі речі, що мали викликати згіршення серед вірних. Поручається Вашій Всечесности негайно надіслати вияснення в тій справі.»⁷⁵ В своїй відповіді від 17 липня 1939 року він зазначав,⁷⁶ що тоді «не діялися ніякі такі речі, що малиби викликати згіршення серед вірних: але протилежно: вірні дуже багато скористали для утвердження своєї віри і очищення своїх душ». Ось ширший уривок з цього листа.

«В Стоянові і довкруги в околиці Евстахія Бохняк уже від двох років має ту добру славу, що саме їй треба завдячувати чудесні відновлення святих ікон, яких случаїв в околиці і в Стоянові в останніх трьох роках було більше. Деякі з моїх парохіян їздили до Евстахії Бохняк до Львова і пізнали єї особисто. Отже не дивно, що парохіяни раз-ураз просили мене, щоби я колись спровадив Евстахію Бохняк до Стоянова. Вона приїхала

*Мурована церква у с.Стоянів,
Львівська обл. (світлина 1996 р.)*

75 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2482, арк.10

76 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2478, арк.135-136

в супроводі о.Дра Гавриїла Костельника і професора Д-ра Чеховича на Латинське Боже Тіло 8 червня 1939 р. Народу зійшлося величезна маса, яких 15 тисяч. Я на се не був приготований. Від приходства до нової церкви св.Прор.Ілії, хоч не мала віддаль, на рід заляг оба боки дороги.» Після того, як люди вийшли з церкви, «все відбулося в повнім порядку. О.Др.Гавриїл Костельник виголосив гарну проповідь про ролю чудес в Христовій Церкві (ні Евстахію Бохняк ні ніодну нашу стигматичку ні словом не згадав). Висповідалося і запричащалося кілька сот людей. По Літургії занесено Евстахію Бохняк на приходство без ніяких маніфестацій. Ще мушу завважити, що на кілька днів перед приїздом Евстахії Бохняк відновилося пять позолочених хрестів на мурованій церкві в Стоянові. А небавом до тижня по її від'їзді відновилися в Стоянові в моїх парохіян чотири святі ікони. З них дві саме в того господаря і провізора Григорія Лобая, що найбільше старався о приїзді Евстахії Бохняк до Стоянова. А дві дівчини в парохії, що були неулічимо хорі, подужали.»

Слід зазначити, що с.Стоянів відзначалося тим, що там досить активними були як комуністи так і сектанти; це село було одним з осередків атеїстичної пропаганди. А оновленням образів, як видається, Евстахія хотіла нагадати людям про віру.

Описана подія ймовірно спричинилася до подальшого поглиблення недовіри Митрополита до Евстахії Бохняк. З метою упередити можливі негативні наслідки подібних випадків в майбутньому, 18 липня 1939 року Андрей Шептицький видав розпорядження такого змісту: «Митрополичий Ординаріят забороняє всім священикам під канонічним послухом спрваджувати до своїх парохій або в тих парохіях приримати Евстахію Бохняк або помагати їй у таких подорожах.»⁷⁷ Проте упередженості в пресі уникнути не вдалося. Зокрема, 27 липня в «Новій зорі» В.Голинський, український священик з Перемишля, дуже недоброзичливо згадав про цю подію.⁷⁸ Таку інформацію передруку-

77 Львівські Архієпархіяльні відомости. – 1939. – ч. 8. – с. 203

78 В.Голинський, Псевдостигматизація та її приклонники // Нова зоря. – 1939. – ч. 56 (27 липня).

вали й польські часописи. Описаний випадок був також використаний для антирелігійної пропаганди в УРСР.⁷⁹

Розпорядженням А.Шептицького від 20 липня 1939 року була відновлена Комісія «в справі появ стигматизації». Очолити її замість еп.Івана Бучка мав еп.Никита Будка.⁸⁰ Саме розпорядження має помітку: «До ч.125/Орд.» Під таким номером були зареєстровані листи до о.Шуля від 2 та 10 липня з вимогою про пояснення подій у Стоянові.⁸¹ Отже, комісію було відновлено у зв'язку з цими подіями. Відновлена комісія, через початок 1 вересня Другої світової війни та радянську окупацію, напевне навіть не розпочинала свою роботу.

Лист К.Чеховича

Як пам'ятаємо, цього ж дня, 18 липня, К.Чеховичу було відмовлено в дозволі бути співробітником «Божих Слідів». Невдовзі, листом від 7 серпня 1939 року, К.Чехович робить ще одну спробу переконати Митрополита Андрея.⁸²

* * *

Слава Ісусу Христу!

Ваша Ексселенціє

Високопреосвященний Наш Владико!

Брудна калюмніаторська⁸³ стаття п.н. «Псевдостигматизація» (в «Новій Зорі» з 27.VII ц.р.) приневолює мене ще раз висказати свій погляд на ці справи. Автор згаданої статті, о. В. Голинський, так незручно вистилізував свої думки, що кожний читач мусить мати вражіння, ніби Ваша Ексселенція і інші достойники нашої Церкви підтримують саме таку калюмніаторську діяльність всіх

79 Добричев В., Відколи тямить історія // Ленінська молодь. – 1986. – ч. 122, 123 (21 і 24 жовтня).

80 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2478, арк. 157

81 На цей номер покликається о.Шуль у своїй відповіді. Листа до о.Шуля від 10 липня знайти не вдалося.

82 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2480, арк.109-110

83 наклепницька

противників стигматизації. Я певний, що тим разом калюмніатори будуть притягнені до судової відповідальности, отже можливо, що судова формалістика втягне і Вашу Ексцеленцію до числа свідків. Прикро було би, якби Ваша Ексцеленція і тепер ще через брак власного досвіду не могли нічого сказати в обороні правди.

Я вже здавна бажав причинитися до в'яснення дійсного стану цілої системи містичних явищ, зв'язаних з нашими стигматичками і з їх земською володаркою Страдальницею Евстахією Бохняк та бачу, що не маю щастя розбити твердого муру упереджень і підозрінь, тим більше, що на сторінках преси не маю свободи слова. Вашій Ексцеленції я теж старався дати добрі інформації, але припускаю, що протилежний табір недовірків і скептиків заглушив мої скромні в'яснення. Залишається ще надія на Божу поміч і саме в тій надії я відважуюся запропонувати Вашій Ексцеленції зробити пробу емпіричного збирання досвіду через особисту зустріч з найбільшою Страдальницею. Я вірю, що особиста зустріч нашого Великого Князя Церкви з нашою великою харизматичкою буде мати особливе Боже благословення і напевно причиниться до в'яснення правди. Прошу ласкаво не відкинути цієї моєї пропозиції і прошу дати мені змогу зайнятися технічним полагодженням справи, т. зн. транспортом Страдальниці до місця, визначеного Вашою Ексцеленцією. Кожної хвилини стою до диспозиції Вашої Ексцеленції.

Вимога Вашої Ексцеленції, щоби чудо доказати, привела мене до висновку, що є лише два можливі «докази»: 1. власний досвід і 2. присяга свідків. Те, що вже сталося, наприклад: чудесна віднова ікони на приходстві в Стоянові, заповіджена наперед Евстахією, або віднайдення цілющого джерела в Чайковичах за вказівками Евстахії, або ріжні чудесні оздоровлення і навернення при Її помочі, а також Її появи у видіннях інших осіб, все те може бути доказуване лише присягою свідків так для приватного, як і для прилюдного (церковного) ужитку. Те саме відноситься і до таких фактів, як чудесне позолочення святого образка і переміна чайковицької води у вино у мене в хаті, або переміна чайковицької

води у густе пахуче миро у пп.Данилишинів в Стрию, а все те наперед заповіджене в екстазах Страдальниці Евстахії.

Та у наші скептичні часи, коли ще й так багато є короткозорих, злобних або й фальшивих свідків, що ослаблюють успіх правдивих свідоцтв, таки найбільшу силу має власний досвід. Його можна здобути собі сердечним відношенням до тих вибраних душ, котрі є обдаровані харизматами а одночасно є підвладними Евстахії. Деякий поспіх потрібний тому, що не знаємо, як довго їх дари будуть виявлятися та як довго всі вони ще будуть жити. І хоч чуда не діються на замовлення, я вірю, що при особистій зустрічі Вашої Ексцеленції зі Страдальницею Евстахією Боже Провидіння збагатить особистий досвід Вашої Ексцеленції в такій мірі, що скорше чи пізніше легко буде пізнати всю правду і про всіх інших наших харизматиків.

Тим самим активність таких журналістів, як о.В.Голинський, не зможе втягнути Вашу Ексцеленцію у небезпеку компромітації.

Прошу ласкаво розглянути цю мою пропозицію, яка не має іншої цілі, як тільки допомогти великій справі перемоги правди для добра нашої Церкви і нації.

З словами глибокої пошани і синівської відданості
Константин Чехович

* * *

У відповіді на цей лист від 18 серпня 1939 р. Митрополит Андрей чітко вказав: «Пропозиції Вашої на жаль не могу прийняти. Становище своє, яке повинно рівнатися становищу Церкви, я висказав в письмах, оголошених в А[рхієпархіяльних] В[ідомостях]. Стисло його і на будуче буду придержуватися. З Евстахією Бохняк я не зійшовся, але обсервував її з увагою. На жаль ствердив в 2 случаях свідому брехню, для того і не могу навіть особисто як чоловік вірити в чуда, зділані через ню. Комітетові, що займається тими стиґматичними явищами поручаю і надаліше досліджувати справи. Маю надію, що такі досліди доведуть до повного пізнання правди.»⁸⁴

84 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2306, номер нотатки 184

Про які два випадки обману йдеться, невідомо, проте власне судження про ці два випадки А.Шептицький мав скласти на підставі чиєїсь розповіді, бо сам зі Стасею не бачився. Не виключено, що за обман кимось могло бути сприйняте намагання приховати щось, аби уникнути несправедливих посуджень. Ось до прикладу, слова Тереси Нойман: «В нас тільки рани і рани. Більше ніщо, бо зараз – чарівниця і обманниця! Про мене говорять, що я їм і п'ю... Ах, коли б я їла, мала б менше клопоту! Чи я не їла б, якби могла? Але Ісус Христос не дає. Я зі всім мушу скриватися!»⁸⁵ Можливо, йдеться про те, що Евстахія твердила, що має зломаний хребет, а рентген цього не виявив. Але ж це своє твердження вона базувала на словах лікаря, що її колись оглядав, відтак це не може бути обманом з її боку.

Щоденник сестер та реферат о.Лева Глинки

Евстахія Бохняк під час обстеження (у якомусь лікарському закладі? Світлина 1937-1944 р.).

Надзвичайна ординаріатська комісія мала кілька засідань від початку своєї роботи наприкінці листопада 1937 року та до винесення свого рішення на початку березня 1938 року. Ряд документів цієї комісії збереглися у архіві Митрополичої консисторії.⁸⁶ Інформація про роботу комісії та поставу її членів є також у книжці о.Г.Костельника «Правда про стигматичку Евстахію Бохняк», що вийшла в червні 1938 р. Тут не будемо детально описувати роботу комісії та досліди лікарів. Зазначимо лише основні моменти.

85 Г.Костельник, Апорти Насті Волошин // Божі Сліди. – 1939. – ч.2. – с. 53

86 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, справи 2478-2482

Обстеженнями керував досить відомий та авторитетний лікар Маркіян Дзерович (1899-1967). Окрім лікарської практики він брав участь у громадській діяльності УГКЦ, зокрема, був Президентом Генерального Інституту Католицької Акції.

На самому початку обстежень М.Дзерович напевне не мав ніяких упереджень щодо Евстахії Бохняк та Ганни Грубої. Він писав: «з дня 1 грудня 1937 р. обнимаю кермування розслідами над виясненням загадки, якою безсумнівно є Євстахія Бохняк.»⁸⁷ А за рік, 2 жовтня 1938 року, він навіть не хотів говорити про це та вважав «випадок Євстахії Бохняк» «надзвичайно дражливою справою».⁸⁸

Справа стала дражливою через кілька подій.

Найперше через появу в нього думки про можливість обману з боку Евстахії чи її помічниці Ганни Грубої. Вже в третьому протоколі свого обстеження, 6 грудня, М.Дзерович висловився так: «Коли я опускав кімнату недужої, підбігла до мене її прислужниця, і з найвищим ступенем схвилювання, з розгорячкованим лицем, та дивно палаючими очима поспитала мене, який даю осуд по тім баданню. Коли я відповів, що моє слово найскорше почує за місяць, запримітив незвичайне замішання на обличчі малої прислужниці. Цей факт дає дуже багато до думання та вимагає спеціальних заходів щоб розібрати дивну поведінку прислужниці».⁸⁹ А вже 10 грудня й Митрополит Андрей зазначав, посилаючись на думку лікаря, що о.Др.Костельник впав жертвою обману.

По-друге, лікар обмежив роботу комісії медичними дослідженнями голодування Евстахії Бохняк. За одержаними результатами він вважав, що зміни в її організмі під час голодування подібні до голодування звичайної людини, а тому не має надприродних ознак.⁹⁰ Г.Костельник гаряче дискутував з М.Дзеровичем, вказуючи навіть на некоректне трактування ним медичних показів.

По-третє, комісія цілком не розглядала свідчення людей, які

87 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2478, арк.13

88 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2479, арк.61

89 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2478, арк.18

90 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2479, арк.41

отримали незвичайну поміч від Евстахії, зовсім не досліджувала випадки інших чудесних явищ, які пов'язували з нею.

Нарешті, і Е.Бохняк і о.Г.Костельник були проти медичних обстежень. Священик апелював до випадків у католицькій церкві, де такі обстеження не допомогли прояснити ситуацію, та до досвіду з Настею Волошин. Окрім того, такі «бадання» є неприємними як з фізичного так і з морального боку, особливо зважаючи на ослаблений організм Евстахії (вона важила менше 40 кілограм) та часті містичні терпіння, які вона мала. Виявилось, що така їх постава зіграла проти стигматички: мовляв, а чому вони проти того, щоб її перевірити? 8 грудня 1937 року Митрополит наполіг, аби не лише Анна Груба, а й о.Г.Костельник не відвідував Е.Бохняк під час спостережень.⁹¹

Евстахія Бохняк не могла сама пересуватися, постійно перебувала в ліжку. Протягом місяця вона була під постійним наглядом кількох монахинь, її не залишали саму ні на хвилину, ані вдень, ані вночі. На додачу, Г.Грубу, яка допомагала їй в усіх потребах, попросили поїхати з міста на два тижні, залишивши з незнайомими людьми.

Монахині вели щоденник,⁹² де мали нотувати те, що відбувається під час їх чергування. Записи деяких сестер містять нотатки переважно про «підозрілі» моменти. Отже вони також ставилися з недовірою, що позначалося на загальному психологічному кліматі, який був довкола Евстахії під час спостережень. Чи можна б дорікати людині в таких умовах тим, що «всі чотири дижуруючі сестри однозгідно стверджують, що Ев.Бохняк більше занята своїми терпіннями, чим Христом, що всі дижуруючі сестри не могли спостерегти у Ев.Бохняк духа молитви?»⁹³

Доручення опрацювати записи монахинь, які чергували біля Евстахії Бохняк протягом грудня 1937 року, отримав о.Лев Глинка. В матеріалах комісії збереглися як самі нотатки, так і реферат

91 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2482, арк.8-9

92 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2478, арк. 34-88

93 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2479, арк.156

від 31 грудня 1937 року,⁹⁴ де о.Глинка аналізує ці записи та подає оцінки подіям.

Нотатки сестер та реферат о.Л.Глинки містять цікавий матеріал. Деякі події у рефераті визначено як такі, що свідчать проти Евстахії, хоча вони можуть бути надзвичайно цікавими проявами стигматичних явищ. Це можна стверджувати, якщо познайомитися з доступним нині масивом свідчень, також і статтями Г.Костельника, що вийшли вже пізніше, 1939 року. Справа в тому, що деякі явища не можна було тоді «розгадати», бо тоді навіть досвід осіб, що були ближчими свідками та опікунами й бачили і знали вже багато, був обмежений. Відтак дорікати сестрам чи о.Л.Глинці, не можна: вони були цілком сторонніми людьми, які сумлінно виконували своє доручення.

Так, у рефераті відзначено, що сестри спостерегли у Е.Бохняк малу інтелігентність та релігійність при розмові з лікарем-неврологом Артвінським. Він завдавав їй страждань під час екстази, світив в очі ліхтарем, колов голкою, перевіряючи реакцію, силою намагався зігнути в ліктях руки, коли під час екстази її розпинали на хресті. Після цих досліджень, в екстазі вона (чи ангел) просила «не мучити її, бо вона має наказ від Ісуса [щось робити], – пише монахиня. – Але лікар Артвінський своє доконав, бо теж сказав, що має наказ від Іх Ексцеленції.» Після відходу лікаря, Ісус, аби полекшити її стан, дозволив «зійти з хреста на 2 години. Опісля за 25 минут [Стася] знова розпнялась на хресті і так було до рана.»

«Проф.Артвінський давав Стасі різні питання та довго треба було чекати на відповідь.» Сестра тут одразу нотує свою думку про це: «бо вона не була приготована на них [на ці запитання]. Мусіла перше обдумати, а потім відповісти.» Думається, що і сестри і лікар були свідками своєрідної форми екстази, коли ангел заміняє цілком особу, так, що зовні цього майже не помітно: при цьому особа може робити звиклі речі (Г.Костельник описує таку форму екстаз у Насті). Тобто, д-р Артвінський спілкувався з ан-

94 ЦДІАЛ,ф.201,оп.46,сп.2481 (рукоп.); ЦДІАЛ,ф.201,оп.46,сп.2479, арк. 137-156 (машиноп.)

гелом. А що той міг не знати чогось, чи мусів (як це часто бувало) «питати дозволу» відповісти на якесь запитання, тому й були затримки з відповідями. І саме ангел міг бути «недобрий» до лікаря, бо «душечка» мала завдання від Ісуса, а лікарі не лише відволікали її, а й завдавали їй додаткових терпінь.

Серед дорікань Стасі було вказано, що вона говорила, що не спить, а сестри спостерігали її сон. Зі запису від 23 грудня: «Твердила, що не спить... А це неправда, бо вона таки спить і то твердим сном, чого не є свідомо.» Зі запису від 15 грудня: «Стася робила вражіння людини, що спить, і то дуже глибоким сном, що хвилини руками розкидала, а голову то в той, то в інший бік звертала. Одначе віддих при цьому був спокійний...» «Мати Севастіяна питає Стасю, чого ти так спиш? Вона відповідає: «Я не сплю, а мандрую по світі та пильную церковцю на Личакові, бо там комуна хоче знова спалити.» Евстахія не спала, бо була активна духом, поза тілом, яке було під опікою ангела.

Є й прихильні до Стасі записи. До прикладу, 14 грудня: «Має добру пам'ять... Здає справу зі своїх недуг, совісно, не спостерігаю, щоб Стася хотіла що небудь прибільшити, як також і не крутить. Нам дає свободу, собою нікого не вяже.» 16 грудня: «Нині перед полуднем я питала Стасі: скажи, в який спосіб тобі уложити подушки на екстазу, бо я не знаю, а чула, що на це треба звернути особливу увагу. Стася відповідала: Як уложаться, так і буде, бо Мати розуміють, що мені прикро на перед за те думати і пригтовлятися. (Стася не хотіла сама від себе ані сказати, ані пробу зробити, щоб добре їй уложити подушки. А одного разу я довідалася від неї, що їм не вільно самим упоминатися, але мають здатися на других.)»

Одна зі сестер, що чергували біля Евстахії, с.Василія ЧСВВ, занотувала наприкінці щоденника: «Осмільюсь просити Високопреосвященного Кир Йоана і цілу Комісію, щоб гляділи на цю справу з більшою вирозумілістю і терпелівістю, аніж я дивилася... Все те, що я запримітила, більша часть відноситься до її (Стасі) стану фізичного, а душа перед людськими очима моїми може бути за-

Евстахія під час хресної екстази (світлина 1937-1944 р.)

крита. Бог може дати як хоче ласку і хворим і грішникам, Бог дає почасти тим душам, котрі у людей є відкинені...».

Нотатки з екстаз

Одним з основних явищ, які характеризують стигматиків, є не рани-стигми (їх може й не бути, або можуть бути невидимі сторонньому оку), а терпіння, подібні до тих, які мав Ісус Христос в останні дні свого життя. Стигми власне є наслідком цих терпінь. Це і містичне бичування, і несення хреста (від чого можуть з'являтися знаки на раменах), і падіння під ним (одне з тяжких етапів страсної екстази) і розп'яття. Збереглося кілька світлин, де зафіксовано містичне розп'яття Евстахії Бохняк; слід звернути увагу на положення голови (дещо праворуч та вниз) і пальців (як при проходженні цвяха крізь долоню).

Екстази, які супроводжуються такими хрестовими терпіннями, називаються хресні, або страсні, або пасійні. Повні пасійні екстази, з усіма елементами хресної дороги Христа, були відносно не часто, й переважно в часі Великого посту. Інші різновиди екстаз відбувалися напевне щодень, а деколи й кілька разів денно. Під час таких екстаз душа стигматика виходила з тіла, відтак заходив ангел. Він «сторожив тіло», поки стигматик виконував якусь свою місію. Часто з ангелом можна було спілкуватися, розпитувати про щось. Відтак, коли душа поверталася, екстаза за-

кінчувалася. Бувало, що через стигматика говорили інші особи. В таких випадках по відході душі ангел заходив, щоб «приготувати місце для святого», й потім входив святий з «науками»; бувало, що промовляла Марія чи й навіть Христос (що є ознакою особливої обраності та дуже рідкісним: серед західних стигматиків мало таких, через яких промовляв Ісус). Г.Костельник описує також випадки, коли стигматики промовляли один через одного. Траплялося також ситуації, коли Евстахія Бохняк була настільки виснаженою, що не могла переносити екстазу, тоді екстаза відбувалася через Анну Грубу, її опікунку: вона допомагала Стасі навіть в містичній діяльності.

* * *

У щоденниках сестер, які були біля Евстахії за дорученням ординаріатської комісії від 27 листопада до 27 грудня 1937 року, є часті згадки про те, що «Стася розіп'ялася на хресті». Це частина хресної екстзи. Тоді її тіло розташовувалося так, ніби було розіп'яте: голова схилена трохи праворуч, руки в сторони і догори, пальці складені певним чином, стопи ніг одна на другій. В такі періоди Евстахія переважно не реагувала на те, що до неї говорили.

Ось опис від 16 грудня, який зробила с.Василія.⁹⁵ «О год. 8.21. Стася попала в екстазу. Тіло сильно пружилося, руки зачали підноситися поступово вгору, а груди при цьому випнялася зовсім до гори. Коли с.Василія хотіла помочи піднести руки вище, зачала стогнати: ой, ой, ой, цвяхи дуже колять. 9.30. П.Др.Дзєрович відійшов. Стася лежить з розтягненими руками на хресті. 10.10. Стася застогнала, руки та груди сильно напружилися, і вона почала немов внутренно ридати, і стогнала, уста мала трошки відчинені. Це тривало 3 мін... В екстазі тіла не вільно поправляти без приказу Ангела. Хотіли Стасю трошки піднести, але не далось, бо значно Стася була тяжча... Від часу до часу отвирає уста, якби відчувала спрагу, це повтаряється щокілька мінут. 11

95 ЦДІАЛ,ф.201,оп.46,спр.2478, арк.66-67

год. Чути легонький стогін, і уста відчиняла на знак спраги. Лице і руки є зимні. 11.23. Чути стогін, порухала правою рукою (чи шарпнуло її чи вище піднесла). Грудь напружилась, уста виказують, що переходить тяжку спрагу, і чути слова: ой, ой, ой. 11.28. Виступила екстаза. Ангелятко говорило... По екстазі Стася напружилась і стогне – очі відчиняє. 12.40 Ангел: Людинцю, прошу взяти [подушку], бо душичка не може так тримати [руку]. 12.55 Стася віддихає голосніше. 1.20. Далі віддихає через ніс, виглядає, якби спала. 1.55. Стася правою рукою потерла ліве око і сама поволеньки назад руку витягнула на хрест. При тім відчинила очі. 3.55 Стася лежить в екстазі.»

На інших аркушах с.Василія занотувала розмову з ангелом під час цієї екстази.⁹⁶ «16.VII.1937. Четвер год.11.28 вночі. Ангелятко говорить. Душичка терпить... с.Василія питає: Піднести душичку (поправити)? Ангел: Не вільно, і тамтій людинці (с.Рафаїлі) також не вільно (с.Рафаїла мала бажання поправляти). Людинцю, а коли пастир прийде? (о.Г.Костельник) с.Вас.: Ти ліпше знаєш, коли прийде. Ангел: Ще довго чекати, довго чекати? (Тут Стася робить рухи головою, як мала дитина) с.Вас.: Ангеле, як ти називаєшся? (Стася в часі екстази усміхається як дитина 3-4 рочна) Ангел (Стася) весело сміється, головою притакує і каже: Гавриіль Гавриіль. С.Вас.: Ангелятко, помагай, щоби все добре пішло. Ангел: Добре, добре. Ангел: Завтра не вільно рухати (щоб Стасю завтра, то є в п'ятницю, не рухати, бадати, важити). Дуже моя душичка терпить. Дуже моя душичка терпить. Я ю хочу потішити. Ой душичка терпить. С.Вас.: Ангелятко, ти прийдеш до мене? Ангел: Завтра, завтра. Людинця пильнує душичку. Сміється. Ангеле, ти знаєш, що душичка плаче (с.Маріям)? Ангел: Так, знаю, плаче за мою людинцю. С.Вас.: То я вже твоя людинця? Ангел: Так, бо моя людинця поїхала, а моя душичка має другу людинцю. С.Вас.: Ангеле, скільки ти маєш душичок? Ангел: Я маю дві. Моя душичка має дві людинці, такі маленькі, що мають два рочки. Людинця має сказати патиреві, щоби купив цукорків... Людинцю, не тре-

96 ЦДІАЛ,ф.201,оп.46,спр.2478, арк.80-83

ба, людинцю, душичку мучити... Тамта душичка (с.Маріям) дуже плаче за людинцюю. с.Вас.: Яка? Ангел: Та, що на Потоцького. Моя людинця приїде (Ганна), а людинця піде до свої душички... Ангел: А душичка плаче – болить. 4 год. Терпить один хрест, а другий хрест терпить 6,5 год. А тепер я вже зачну говорити, бо хочу її потішити, щоб їй було легше терпіти. В гробі буде 4 години, а потім буде терпіти, лише не знаю, котра година буде. (Як ангел сказав, що завтра буде говорити, це мене здивувало, бо я чула, що Стася цілу п'ятницю лежить в гробі, то як може бути, щоб лежати в гробі і говорити. На це Ангел дав мені відповідь, що душа буде 4 години, а потім буде терпіти.) Ангел: Коли душа буде в гробі, тоді я не буду говорити, бо тоді не вільно говорити. Мою душичку так мучать. С.Вас.: Но то треба. Ангел (Стася) покивала головою на знак згодження. Ті душички маленькі називаються Нуся і Манюся (Стася мабуть ходить до двох малих дітей, і ще ангел сказав, що вона їм носить тісточка.) Але я не знаю, що з ними станеться, бо вони маленькі, може підуть до Бозюньці. Тамтої п'ятниці я мав говорити 1,5 год., але вони казали, що то людинця говорить, а не я, тому менше говорив, тільки одну годину... с.Вас.: Чому тепер так багато тих душ (стигматичок)? Ангел: Тому Ісус вибирає такі душі, щоби переконати світ, щоби всі люди пізнали волю Божу. Тому Ісус вибирає душі невинні, щоби вони терпіли разом з Ним. Тут ангел наводив, що є 4 стигматички, загадав за Параню, що вона є скрита стигматичка, і що рани її вже червоніють. Ангел згадує, що П.Др Дзерович не буде міг Стасю докладно пізнати, але все ж таки добре скінчиться. Ще згадує про вагу. Перша вага була добра, і друга була ще ліпша, а третя була така, бо душичка була терпляча... Як моя душичка буде терпляча, то вага може бути більша і може бути менша... 12.19 Ангел перестав говорити. По екстазі Стася напружувалась і стогнала, очі відчиняла. 12.40. Голос: Людинцю, прошу взяти, бо душичка не може так тримати (треба було забрати подушку, яку мала під лівою рукою). Вже 3.37. Стася лежить в екстазі.»

Подаємо також уривок зі записів с.Василії під час екстази 18

грудня.⁹⁷ «18.XII. Субота... 10.45. Стася перестала говорити. Через цілий цей час с.Рафаїла дає їй компреси на голову. 11.45. Попала в екстазу. Ангел: Слава Ісусу Христу! Я довго не буду. С.Вас.: Чому? Ангел: Бо душички нема. (На вступі зазначую, що я кілька разів питала: Хто ти є? Відповідь: Я є Ангелятко!) с.Вас.: Я не вірю, щоб то було ангелятко; то певно душа? Відповідь: Я є Ангелятко, вір мені, людинцю. Душички нема, пішла на Личаків Ісусика пильнувати... с.Вас.: Ангеле, хто ти є, кілька ти маєш літ? Ангел: Я маю три рочки. Такий маленький, навіть ще добре говорити не вміє. На другий раз прийде більший. с.Вас.: А я буду чути? Ангел: Чому ні? Людинця буде. С.Вас.: Ангеле, чи твоя душа чує, як ти до мене говориш? Ангел: Душа нічого не знає; бо тут лиш тіло лежить. А я тіло пильную... Я тоді говорю, коли пильную тіло, а як душичка верне, то я вже не можу говорити. с.Вас.: Ангеле, як твоя душичка почувається? Ангел: в тій справі добре почуєш: доктор бадає, а пастир іде вгору... с.Вас.: Який пастир? Ангел: Душички пастир. Душа має свого пастиря... Кілько твоя душа має ангелів? Ангел: Може бути більше, може бути менше. С.Вас. А я хочу знати докладно – кілька? Ангел: Часом приходять 3 ангели... Ангел дуже радо приймав мої питання, можна було користати. На кінець екстази ангел сказав: Слава Ісусу Христу! 12.20. Скінчилась екстаза.»

* * *

На багатьох екстазах Евстахії був присутній Константин Чехович, професор Богословської академії. Він нотував те, що відбувалося. На жаль, знайшлося лише кілька сторінок з уривками висловлювань під час екстаз.⁹⁸ Ці уривки приготував К.Чехович для Митрополита Андрія (ті, що стосуються 1939-1940 років) та Йосипа Сліпого (з листопада 1944 року). Подаємо їх нижче.

Евстахія Бохняк

10.II.1939. год. 20.35 Ісус: «...Я дав таку радість⁹⁹ для нашого

97 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2478, арк.74-79

98 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2755, арк.2-6; ЦДІАЛ, ф.201, оп.1р, спр.124, арк.13

99 Йдеться вочевидь про явище української стигматизації (велика кількість стигматиків, які

народу, для народу українського... Чому Я не дав для Поляків, ані для Франції, ані для Італії? Я дав для нашого народу! І Я вже казав: Дух Святий зійшов в людським тілі і робить чуда. Але криється!..»

13.II.1939. год. 16 св. Йоан: «...Тому 2000 літ сказав Ісус до Своєї Матері, що за 2000 літ прийде на світ Права Рука. І сповнилися слова Божі. ... Зійшов Дух Святий в людським тілі і творить чудеса... І прийшла та година, вродилася та дівиця, Заступниця Христова з хрестом на тілі... Коли ми маємо таку людину, що за нас бажає віддатися на жертву, ми можемо знати, що та жертва має принести добрий овоч. Споживаймо овоч, що є для нашої душі, щоби ми пізнали в своїй душі кожну плямочку... Не дивімся на те, що нема ран. Рани були 33 роки, а тепер спочинок. Рани отворяться! Я знаю коли, але не скажу...»

14.II.1939. год. 21.05 Божа Мати: «...Коли Ми тебе більше любимо, на землі тебе менше люблять. Якби Ми тебе менше любили, тоді на землі тебе більше любили би.»

Ісус: «...Неодна душа каже, що чуда нема. Але є чуда, та ми не вміємо їх пізнавати!..»

16.II.1939. год. 20.55 Ісус: «...Неодин собі думає, що святі люди інакше виглядають. Так само виглядають як всі...»

5.IV.1939. год. 21 св. Бернадетта (про Люрд): «...Як я обмилася, моє личко змінилося на гарніше... Личко не було замазане болотом... Я прийшла за три дні і зацвила рож, червона і бліда. І Матінка Божа казала: Нарви рож і занеси! І я занесла, а тоді Отець Парох повірив!.. Але Чайковичі будуть славніші!.. Я не умерла в монастирі, а лише мала чорний одяг, білий каптурочок і чорну намітку. В монастирі Я взагалі не була, і то зле описують, бо за мого життя нічого не описували. Намучили мене, родичів бунтували і били мене. Я вмерла вдома... Вервичку Я дістала від Матінки Божої при другім видінню... У Матінки Божої була вельонка синя, суконочка біла або кремова, поясочок синій, такий як Стасія дістала...»

6.IV.1939. год. 12.05 - 12.35 = 250 падань під хрестом.

містично пов'язані поміж собою, велика кількість чуд, їхні терпіння)

[6.IV.1939] год. 12.45 Божя Мати: «Коли нас тягне горяча любов і віра сильна до Мого Сина, то ми отворяєм своє серце! Коли ми знайдем три дукати, бажаєм дати Мому Синові. Даємо бідному, але не знаємо хто то є! То може бути старець, звичайна людина, а може бути Мій Син!...»

20.IV.1939. год. 21.10 Ісус: «Сл. І. Хр.! Був один чоловік, котрий пережив ріжні хрести. Як був хорий і лежав сім літ, зачав нарікати: «Ісусе! Чому Ви кинули таку кару на мене? Чи я не молився? Чи я до церкви не ходив? Тіло вже від костий відпадає!» – А я відповів: «Чоловіче! Кари Я не даю, тільки хрест! А ти не повинен нарікати! Ми не повинні боятися хрестів. Мусимо згодитися з Моєю волею і сказати: Ісус терпів і ми повинні терпіти! Справедливість мусить бути строго взята. ... Подивімся на землю. Бачимо поля, бачимо городи. Овоч приносить нам з коріння величаву користь. Коли бачимо ті городи, то серце звіщає нам велику радість. Нехай буде правдива віра, щоб ми всі вмiли терпіти цілою душею і серцем, щоб кождий молився, щоб ми всі одержали величаву радість і нагороду вічну. ... Своє Імя славлю: Слава Ісусу Христу!»

4.V. 1939. год. 8 Мама Евстахії: «...Польща так розпадеться, навіть не буде знати коли.»¹⁰⁰

13.V. 1939. год.21.10 Ісус: «...Для чого тепер вибрані ті душі, що терплять зі Мною? Щоб піднести нарід, що терпить; щоб всі вірили, що є один Пастир і одно стадо!»

17.V.1939. год. 13. св. Йоан Євангелист: «...Ми мусимо вірити, яко Я говорю: Прийшов Дух Святий в людськiм тілі і творить чуда! А для кого творить? Для Ісуса, щоби піднести віру Христову... Молімся, щоби ми себе в гордості не підвисшали...»

(год. 21.20 «Христос бажає від Своїх дітей більше покори».)

17.V.1939. год. 13.35 Ісус: «...Ми мусимо дивитися на ті терпіння, котрі ми маємо переходити. Не втікаймо від терпінь! Щоб ми в горах скрилися, то Провидіння Моє знайде... Не втікаймо від хрестів».

17.V.1939. год. 21. Ісус: «...Хто не любить Мене, той Мого при-

100 Ймовірно передбачення пакту Ріббентропа-Молотова, за секретним протоколом якого Польща була поділена; підписаний 24 серпня 1939 р.

казу сповняти не може. Так як хто не любить музики, то буде їти так, щоб її не чути. Хто любить Мене, той мусить перейти ріжні терпіння. Мусимо завсіди наслідувати Мене і не втікати від хреста! Бо багато від хреста втікає...».

21.V.1939. год. 12.20 Божа Мати: «...Багато є безбожників. Ми мусимо молитися і просити, щоб вони пізнали своє зло. Стараймося в своїх молитвах, щоби цвіт великий так зацвив, щоб ціла земля була в самих цвітах».

23.V.1939. год. 15.50 Ісус: «...Мусимо в ті чуда вірити, бо вони правдиві! Кілько маємо безбожників, котрі відвертаються від Мене!.. Я дав багато цвітів, але не допчіть тих цвітів! Збирайте їх!.. Моліться за тих безбожників, щоби навернулися!..»

23.V.1939. год. 21. Ісус: «...Зближається година Моїх терпінь. Мусимо відхилитися від себе і нічого не знати тільки Мене та ще й розп'ятого! Молімося за безбожників, бо їх очі засліплені, щоб віра прояснила їм серце і душу!..»

31.V.1939. год. 20.40 Нуся (Гануся Малиновська), 2-літня дочечка залізничника коло Познання, прийшла духом і через уста Евстахії оповідає про себе: Має вже рани, екстази і науки Ісуса і Божої Матері. Падає під хрестом і тоді сиплеться під ноги пісок (дуже острій) і камінчики. Батько записує науки. Має трілітнього брата Йосифа. Служниця називається Кася; мама – Марійка; батько – Гриньо. 6. VI. 1939. Нуся (через уста Евстахії) говорить трохи через ніс і каже, що має катар. Каже м. ін. «Мамуся – Корінчик [т.зв. Евстахія] показує мені як відновляти образи». Нусі хата не має водопроводів. До Познання ще треба їхати. Їх криниця має теж помічну воду, бо там Божа Мати обявилася. [Всі ті інформації досі ще не провірені! 16. XI.1941. др. К. Чехович.]

8.IV.1940. год. 20.30 Ісус: «...Не біймося, що маємо терпіння, бо прийде черга, що будемо мати вільність і тоді з того терпіння буде користь для нас і для цілого неба. Ми відчуєм велику радість, зелена травичка буде і небо усміхнеться, і птички радісно будуть співати. А тепер ми пізнаємо, котра віра є неправдива і що ті воюють без Мене! Молімося, щоб ми дістали відвагу видержати до

кінця а будемо мати радість на віки. Амінь».

9.IV.1940. год. 20.20 Ісус: «...вибух огонь і все згоріло. Потішають себе, що будуть мати свою Польщу злобну. Але не буде! Пановання є на те, щоб всім ту стежечку правдиву показувати. А ті злобники, що прийшли, то є Мої противники і ведуть на чорну стежечку. Радше, щоб хто помер, як має перейти на таку стежечку... Жиди ... великий біль приносять для Моїх дітий. Кров ще буде спустами проливатися... Не біймося! Здається, що ми бідні, але прийде година і все минеться. Появиться Хрест, і знов хтось зголоситься, що бачив хрест. Треба наvertати овечок до стада. Молімся за тих, котрі будуть воювати і боронити віру...»

9.IV.1940. год. 20.45 Ангел «Гавриїлочко»: «...Зближається хмарочка дуже чорна-чорна, і буде громовиця велика і лискавиця велика. Коли почуєм ті музички, клякнім і молімся: «Ісусе, дякую, що Ви нам дали терпеливість видержати до того часу.»¹⁰¹ Коли ми побачимо, що куля тріскає, не біймося! Молімся, щоб ми ішли тою дорогою, щоб ми боронили віру Христову ... і щоб був один Пастир...»

Анна Груба

19.XI.1944. А.Г. / Ісус: «Мир вам. + Ось подивіться, дорогенькі діти, на великі дороги, котрими Я іду і двигаю тяжкі хрести, які придавлюють Мене. Багато невинних дітий Моїх проливає кров. Ось, ось, наближається хвиля, і Моя віра повстане. Моя віра поширяється кровю. Любов Моя і хрест Мій для вас. Гора Голгофта покрилася Кровю Божою. Так само і земля тепер в тих татарських часах нехай покриється кровю християнською. Ось, ось, і вдарить дзвін, а сонічко засіяє. Лучіть своє серце, лучіть свою душу! Не-хай наша душа пізнає геройську любов і Правду. Стійте на тій до-розі, а дістанете нагороду вічної слави, Амінь. Мир вам. +»

15.XI.1944. А.Г. / Малі Ангелики: «... Кличе Архангел Михаїл з Божою Матінкою, щоб всі станули до боротьби проти Сатани за віру Христову. Ось знаємо, що військо стане горою і піде до

101 Передбачення німецько-радянської війни?

боротьби проти Сатани. І буде молитва всіх діточок до помічі проти Сатани. Як станете сильною вірою і молитвою за віру Христову проти Сатани, тоді стане хрест Христовий. І піде вперед хрест, і не стане Сатани. – Стійте на тій дорозі, двигайте хрест Христовий, а той хрест запровадить вас до нагороди вічної слави. Амінь.»

23.XI.1944. А.Г. / Малі Ангелики: «...Ось тепер в тих тяжких часах ми можемо двигати той хрест, ми можемо видвинути те світло віри. І ми, як той Киренейчик, можемо сказати: «Солодко і мило двигати Твій хрест, Господи! Се наші святині є побудовані на твердій скалі, але наші заступники бажають поїхати і найбільшому Антихристові поклонитися.¹⁰² А Мати Божа, що стоїть під хрестом каже: «Сину Мій, Сину! Тепер якби Ти зійшов на землю, знов Тебе висміяли би і розп'яли!» – А ті, котрі стоять близько хреста і тих терпінь, повинні сказати, що не можна кланятися Сатані. Кожна душа запише собі золотими буквами, що Господь збудував Свою святиню і дальше нехай її удержує! Ми дивимосся на гору Голгофту, а гора Голгофта покрилася Кровю і камінь промовив, а ти, душе, не видиш Милосердя Божого!? Не думай, дитино, що ми то самі говоримо! То говорить через нас сам Цар Слави! Се говорить Божа Мати! – Ісус Христос сказав до Петра: «На тій скалі збудую Свою Церкву, і сила Сатани не знищить її. Я ваш Батько, а ви Мое Стадо! За те Стадо Я віддав Свого духа Отцю небесному. Се ми знаємо, що найдорожчий Господь Ісус Христос буде нашим керманичем, а Божа Мати Своїм омофором скрие нас від червоної плахти і запровадить нас до щастя і до вічної слави. Амінь.»

В обороні стигматизації. Гавриїл Костельник

Своє ставлення до будь-якої «комісії», яка б досліджувала містичні явища, о.Г.Костельник висловив наприкінці 1936 року в своїй другій книжці про Настю Волошин.¹⁰³

¹⁰² Ймовірно йдеться про підготовку поїздки делегації від УГКЦ до Москви; вона відбулася в грудні 1944 р.

¹⁰³ О.Др.Г.Костельник, Настя Волошин, «жертва на показ». Друга частина: Екстази Насті. –

«В тому часі був сильний напір, щоби створити комісію для досліджування Насті. Я був тільки за авторитативно-репрезентаційною комісією, що урядувала би в імені Митрополичого Ординаріату, запрягнула би свідків і переслухала їх. Але я був проти фахової комісії, яка мала би безпосередньо досліджувати явища на самій Насті. Оправдуючи своє становище, я покликуювався на те, що львівські лікарі досліджували Настю комісійно (збірно), а що з того вийшло? Карикатура Насті! Такому незвичайному, дивному й

о.Гавриїл Костельник (1940-ві р.)

рідкому явищу треба цілого себе посвятити, щоби близьке підійти до нього та схопити його в його дійсній формі, і треба взяти на себе ціле ризико та звести борню зі всіми противниками.

Зі соток львівських лікарів не знайшовся ні один, що захопився би проблемою Насті, що мав би охоту, самопевність і відвагу взяти на себе ризико, яке зв'язане з мериторичним оціненням Настиних явищ. Зрештою знаю з історії, що фахові комісії в таких випадках ніколи не довели до чогось путнього, тільки непотрібно мучили стигматизовані особи й ще більше заплутували справу (нпр. у житті стигматички Луїзи Лато).

Ніяка комісія не возьме на себе ризика й не зважиться звести конечної боротьби в обороні справжнього обличчя стигматизаційних явищ. Мій найліпший приятель, що має всі шанси стати членом такої комісії, яку проектували для досліджування Насті, разураз врозумлює мене, щоб я не ангажувався в справі пояснювання Настиних явищ, тільки реферував самі факти. Він, маючи ніжну вдачу, більше улягає загальній opinio інтелігентної верстви,

яка упереджена до чудес; а я з тою опінією не числюся, бо відважніше шукаю глибшої правди. Зрештою признати, чудесні явища за факти – це в наших часах уже значить загально пояснювати їх. З того видно, що навіть найблизчі приятелі в комісії не могли би зложитися, отже їх опінія мусіла би вийти компромісова – значить: поломана й несміла.»

Окрім того, в католицькому світі відомі приклади безуспішної роботи подібних комісій. Справа в тому, що часто метою досліджень є виявлення змін фізичного стану тіла стигматика підчас екстази, властивостей ран тощо. Тобто пізнання «природної» страни явища, яке є переважно «надприродним». Досліджуючи ручку в руках геніального поета, чи пізнаємо секрети творчості? Іншим аспектом є доцільність такого пізнання, порядок пріоритетів. До прикладу, чи доцільною була б комісія, яка під час чуда помноження хлібів, яке творив Христос, взялася досліджувати властивості помножених хлібів, фізичні і хімічні реакції, що призводять до самого явища помноження. По-перше, зрозуміло, що людська цікавість хоче бути погамованою. Але хліб в руках кількох тисяч напевне виявився б таким самим, як і оригінальні п'ять хлібин. Чи це свідчило б про відсутність надприродності в цьому чуді? По-друге, важко навіть уявити собі таку ситуацію, коли Христос чинить чудо, а хтось, нехтуючи Його першістю в цій акції, став би щось вимірювати, зважувати тощо, відволікаючи Його від праці на «містичній ниві».

Подібно і ангел говорив, що не слід Гані залишати Стасю, що не варто проводити обстеження. Ось уривки з екстази за 9 грудня (людинця – Ганя, пастир – о.Костельник, душечка – стигматичка): «Людинцю, душечка терпить... За тебе, душечка, люди богато моляться, не бійся нічого. А ти, людинцю, не покидай душечки, пасторови теж не вільно покидати душечки... Лікар ран не бачить, і не буде бачити, бо рани є глибоко в серці... Не вільно мене бадати...»¹⁰⁴ Таке наполягання ангела транслювалося о.Костельником до Митрополичого ординаріату і членів

104 ЦДІАЛ,ф.201,оп.46,спр.2478, арк. 41

надзвичайної комісії у справах Евстахії Бохняк.

Так, слід боятися підступу. І, як пише Митрополит Андрей, слід просити про потвердження. Зрештою, й Христа просили дати знак, аби Йому повірити. Але це вже Він мав би вирішувати, чи і як подати такий знак.

В записках сестер, які чергували біля Евстахії, в щоденнику о.Глинки домінує переважно «людський погляд». Там не відчувається «погляду з точки зору чуда»: коли розглядати події не як первинно сумнівні, а як первинно правдиві. До прикладу, коли всупереч закликам ангела не «бадати», обстеження таки почалися. В п'ятницю має відбуватися хресна екстаза, в якій, – бодай уявімо собі це, якщо не віримо, – Евстахія буде помирати разом з терплячим Христом, буде лежати разом з ним в гробі. Ангел просить не турбувати в цей день стигматичку з важеннями та іншими обстеженнями: не до того в цей день, пріоритети інші, аніж задовільняти людську цікавість! На це не зважається до такого ступеня, що Христос, – лише уявити собі, – навіть дозволяє перервати весь процес Своєї жертви на дві години (з яких Стася використала лише 25 хвилин). Переглянемо під таким поглядом один із записів.

«Проф.Артвінський давав Стасі різні питання та довго треба було чекати на відповідь... Робила немиле вражіння не дуже інтелігентної особи.» (З «точки зору чуда» «неінтелігентність» виправдана: зараз не до розмови з лікарем! Ісус також був неінтелігентний, коли виганяв торгівців з храму.) «Забула про свою екстазу, хотяй їй проф. пригадував два рази, не годна була зорієнтуватися.» (Стася вже була в екстазі, але присутній замість неї ангел не виявляв цього перед лікарем.) Через наполягання

*Евстахія Бохняк під час хресної екстази
(світлина 1937-1944 р.)*

«розпочала екстазу». «По досліджуванні лікарів в екстазі, Стася [ангел] просила не мучити її, бо вона має наказ від Ісуса. Але лікар Артвінський своє доконав... По працанню лікарів Стася добре застогнала та сказала, що має від Ісуса наказ, щоби зійшла з хреста на дві години. Опісля за 25 мінут [Стася] знова розпнялась на хресті і так було до рана.»¹⁰⁵

Іншого разу ангел знову просить про звільнення п'ятниці від обстежень, залишити цей день для жертви терпінь. Навіть каже, якщо не можете, то тоді нехай буде вільна субота, страсна екстаза буде перенесена на суботу! До якого ступеня респектується людська воля...

* * *

Г.Костельник постійно намагався повертати справу на шлях з «погляду чуда». У його книжці «Правда про стигматичку Евстахію Бохняк»¹⁰⁶ ця думка є присутня постійно. Цікавою є також його відповідь з 22 серпня 1938 року на лист до нього с.Софронії ЧСВВ. Цю відповідь сестра переслала Митрополитові. Радячись перед тим з А.Шептицьким, вона зазначала:¹⁰⁷ «О.Др.Костельник прислав нам свою послідну брошурку п.з. Правда про стигматичку Евстахію Бохняк. Отець мудро й науково боронить свої справи й Стасі, але мимо того, я не вірю в ті всі надзвичайні явища й дуже мені жаль о.К., що дав себе обмотати Гані Грубій і Стасі. Я була два рази у Стасі й не бачила там ані тіни поняття про християнську покору та инчі чесноти, а в четвер перед вечором, коли нібито Стася мала містичне бичування і приготовлялася до хресної екстази, не було у неї найменшого совокуплення, настрою і настановлення до звичайної молитви не то до містичної злуки з Ісусом Господом.»

Подаємо відповідь о.Костельника.¹⁰⁸

«Преподобна Мати!

Я собі думав, що Ви вже десь в Аргентині, а Ви ще на старому

105 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2479, арк. 143

106 О.Др.Г.Костельник, Правда про стигматичку Евстахію Бохняк (Письмо до Митрополитичого ординаріату). – Львів, 1938. – 70 с. (Ця книжка не була в продажі)

107 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2480, арк. 98

108 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2479, арк. 59-60

свому місці. На перший лист я Вам не відписав. Моя не-відповідь була для Вас відповіддю. На Ваш другий лист відписую, бо їдете в далекий світ і Бог знає, чи ще колись побачимося.

За Ваш перший лист я мав великий жаль до Вас, а другому дивуюся. Ви ж були зі мною від початку при Насті і з власного досвіду знаєте, як багато осіб, особливо монахинь і монахів, фальшиво судило Настю і під моральним поглядом і під містичним. Тай не дали собі нічого говорити ані навіть нам, що близько до Насті стояли і знали її. А до Стасі, то Ви зайняли таке саме становище! Замість мене запитатися, що на речі, Ви мені диктували «так і так», бо повірили СС. Еремії і Рафаїлі. Чи Ви вважаєте, що ті сестри більше компетентні в таких справах, ніж я? Коли так, то Ви також в Настині містичні дари не повинні вірити, бо ті Сестри не вірять. Бувають у житті такі позори-привиди, що треба спеціальних людей, щоб ті позори здемаскували, а відшукали правду. Я дав докази, що вмію і найсильніші позори демаскувати (пригадаю Вам хоч би мою книжку І. Франка; його «Мойсей» ціла суспільність уважала за релігійну поему, а я виказав, що се суть антирелігійна проблема). Чи вважаєте, що згадані Сестри і Ви разом з ними є міродатніші судді моральности Стасі, ніж я? Згадані Сестри все в Стасі накручували на найгірше – чи вважаєте, що се об'єктивна і мудра аналіза? Я подав зразок у своїй брошурі, що такою методою Христа можна представити в ще гіршому світі, ніж Стасю. Ви були при Стасі 2 рази, я був 1000 разів. Чи Ви думаете, що Ваші спостереження правдивіше, ніж мої? Чи Ви думаете, що я на вітер написав у моїй брошурі, що якби мені прийшлося скритикувати всякі поговірки про моральність Стасі, то автори чи авторки тих поговірок вийшли би ще гірше, ніж Др. Дзерович на своїх «мудрищах»?!

Ви мішаєте Ганю і Стасю, а то таке, якби мішати Вас та С. Василію з Настею. Ганя є покликана Христом тільки служити Стасі, як С. Василія покликана служити Насті. Будьте певні, що я і моя жінка ліпше пізнали Ганю, ніж Ви. Ганя звичайна дівчина з деякими наглядними хибами-вадами (уперта, без огляди, в дечому

штубакувата¹⁰⁹), але служить Стасі так, як ніхто не потрафив би. А се дуже тяжка служба. Ганя цілими місяцями не кладеться спати, бо Стасині терпіння понад усяку міру.

Ви уразилися тим рожевим шляфрочком¹¹⁰ – називаєте се «жіночою порожністю». Не можу з дива вийти, хто се говорить! В такому світлі Ви самі безмірно більше прогрішилися при Насті, бо Ви – і то часто навіть без запитання мене, а все на конто моєї кишені – всячину купували, щоб тільки Насті упразнити життя, в самих Млинах я видав 130 зл на одержу Насті. Чи думаете, що інші монахині тим не гіршилися, що ніби се жіноча порожність, а я мусів і Вас і Настю боронити?! «Medice, cura te ipsum!»¹¹¹ Стася дістала (цілком певно) суконку від Богородиці, а ніколи не мала її на собі; мала від своєї матери шовкові сукні, а ніколи їх на собі не мала. Не в Стасі, але навіть у Гані я ніколи не спостеріг ні тіни «жіночої порожности». Ганя одягається дуже смиренно і ліпшого не бажає. Ви маєте монаший однострій. Але коли йдете між люди, то берете новіший. Чи не «жіноча порожність»? А коли Ганя вибирає, на її думку, красший шляфрочок для Стасі, тому що прийдуть чужі люди, то чи се не те саме? Чи Ви собі не пригадуєте, що Ви самі говорили Насті, як то їй «добре» в монаший одержі – значить «до лица»! Чи се вже «жіноча порожність»? Мені стидно за Вас, що Ви при Стасі забавилися в такого мізерного критика.

(...) І скажу Вам, що Настя ще є в людських межах, а Стася вже поза тими межами. Се не є тільки моє переконання, але всіх, що близше знають Настю і Стасю.

Ви собі уроюєте, що ніби Ганя «вмовляє» в Стасю се і те. Але якби Ви знали правду, то Вам в очах потемніло би зі стиду і страху. Вас ані моя брошура не переконала, що я не вдоволяюся якимись позорами, але йду до самого ядра. Не вмієте думати! Не можу тут згадувати ані 1/1000 частини тих певних фактів, що свідчать про Стасю.

Скажу Вам тільки загально, що всі наші стигматички взаім-

109 немудра

110 халатиком

111 «Лікарю, зціли себе сам!» (лат.)

но свідчать про себе. Се цементова будова. Ви думаєте, що Настя помилилася. Не тільки Настя, але її ангел свідчить про Стасю. І признає її за найсильнішу стигматичку, яка коли-небудь була. Чи Ви знаєте, що цілі Чайковичі се Стасине діло? Вона, як жива, на образі Чайковицької Богоматери, під ногами Богородиці – наче кольорова фотографія. Всі уздоровлення в Чайковичах через Стасю сталися. Ви збираєте сплетні від якоїсь п. Левицької, чому ж Ви не запиталися мене про ті речі, коли були у Львові? Про той вступ 1 зл, се безличність; а та пані з тою рукою, несла руку як коновка від 5 років, рука зараз за першим разом при Стасі [нерозбірливо: ожила?]; я ж ту жінку не раз бачив; параліж уже мову їй відбирав, а ще при кінці червня вона стала й говорити правильно і рукою свobodно володіла.

Мати, Мати, я Вам привів би перед очі у самому Львові сотки оздоровлених Стасею, але Ви радше пльотки збираєте, ніж щоб Ви в мене поінформувалися.

Ще Ви закинули, що Стася не має совокуплення, що не приготвляється до екстаз. Будь ласка, скажіть мені, як приготвлялася Настя в часі своїх перерв у екстазах, коли ми її всяко забавляли і не раз розсмішували? А щож скажете про те, що Настю навіть її ангел в екстазах розсмішував? Чи Ви не знаєте, що душа, яка тягло совокуплена, для товариства може відорватися від свого совокуплення, а потім, коли треба в короткій хвилині відповідно совокупитися? Чи думаєте, що генієві треба так приготвлятися до написання книжки, як якомусь «полатайкови»? Мати, Мати! Я ніде не бачив більшого совокуплення і ніде більшої покори, як у Стасі. Приклад. Стася уздоровила С. Рафаїлу, коли вона в 1936 чи 1937 р. (я забув коли) мала удар сонця чи щось таке. А чи коли-небудь випімнула тій Сестрі її відношення до неї? Ось се правдива покора! На кінці скажу Вам прикре слово. «І тобі меч пройде душу, щоб виявилися думки многих». На Насті і Стасі, що ранені Христовим мечем, я з жахом пізнав, як багато «духової порожности» власне між монахами і монахинями. Нечуткі на справжні мотори віри, вважають себе за цензорів святости і справ божих,

марні дилетанти, як ті віршороби, що римунання вважають за поезію, кидаються як оси на вибрані божі душі, щонебудь лизнуть і кусають – жалять – ну, бо бути таким цензором се робить приємність! Сумно, що й донині Настя (не тільки Стася) боїться всяких монахинь і монахів, що її хочуть відвідати, бо з того все виходять обмови і клевети! Пародія монашого духа! А й Ви пустилися тою самою дорогою у відношенню до Стасі. Ви й не свідомі, скільки Ви лиха наробили! Від ангела маю запевнення, що Митрополит може бути uzдоровлений тільки Стасею. Але чи Христос робив чуда між невірними? А головно Ви et consortе¹¹², захитали в Митрополита віру в Стасині дарування. А скільки Ви мені і Стасі горя спричинили! Та я се зніс щасливий, що можу щось перетерпіти для Христової справи.

Др. Чехович прийшов до мене нашпикований пльотками про Стасю через о.Рудя. Я йому сказав: ідіть самі до Стасі і студіуйте її. По тижневі той професор обурений сказав до мене: «Та то злочин, що ті бесервіхери¹¹³ зі Стасею роблять!» А я відповів: Так є, се злочин!

Ідьте собі щасливо в далекий світ, а памятайте: «Якою мірою відмірите, такою відміриться і вам!» Коли чогось не знаєш, не говори, не розкидай огню по світі, бо той огонь тебе самого спалить. Ніхто не мусить вірити ані в Настю, ані в Стасю, але хто береться про них говорити, нехай при тим не забуває про свою власну покору.

Поздоровляю Вас щиро і бажаю Вам всякого добра від Господа Бога.

Мізунь 22. VIII. 1938 о. Г. Костельник.»

* * *

Засідання комісії, на якому, за відсутності о.Г.Костельника, одностайно було прийнято заяву про те, що комісія не знайшла в явищах Евстахії Бохняк нічого чудесного, відбулося 13 березня 1938 року. Головував Митрополит Андрей. Г.Костельник був від-

112 та товариство (лат.)

113 дуже важливі пани (нім.)

сутній. З протоколу¹¹⁴ засідання видно, що рішення приймалося на основі дослідів лікаря М.Дзеровича, зауваження чергуючих сестер про брак побожності у Евстахії та статті лікаря Савки в «Голосі з-над Буга». Цікаво, що заява др.Савки про готовність за-присягнути в своїх словах сумнівів не викликала, натомість в документах комісії відсутні свідчення багатьох людей про містичні явища Евстахії.

В рішенні комісії окремо було висловлено турботу про Г.Костельника. «В дискусії підчеркнено теж, що о.Др.Костельник дальше обстає при своїх тезах, що Евстахія Бохняк є правдивою стигматичкою. З огляду на то становище о.Др.Костельника рішено заяву комісії не публікувати в пресі, щоб не завдати за сильно-го удару для о.Др.Костельника, який міг би спричинити в него по-важну недугу, а крім того опублікована заява в пресі могла б дати о.Др.Костельникові притоку до острої полеміки публічної...»

Це думка була цілком в руслі опіки станом священика, яку висловив Андрей Шептицький ще 27 грудня 1937 року у листі до еп.Діонізія Няраді (він опікувався греко-католиками на батьківщині о.Костельника).¹¹⁵

«Ваша Ексцеленціє, бажаючи ще раз найлучших свят і Нового Року пишу сьогодні в справі о. Костельника. Комісія богословів покликана до досліду случаю знаній Вашій Ексцеленції Сташки Бохняк, дійшла на підставі гадки знатоків лікарів і СС. Василіянок, які через два тижні безперервно обсервували Сташку, що це случай свідомого чи несвідомого обману зі сторони Сташки, а свідомого обману зі сторони її товаришки. О.Костельник, котрий про той случай нову книжечку написав, гадкою лікаря, рентгенівськими фотографіями і зізнаннями віродостойних свідків не дається переконати і знаходиться в стані такої сугестії зі сторони тих двох дівчат, що прямо о него боюся й для його добра бажав-бим я його виправити на місяць або два в родинні сторони; щоби вернув до рівноваги духа. Будемо старатися його до того намовити, не хочу одначе уживати енергійних середників як канонічного

114 ЦДІАЛ,ф.201,оп.46,спр.2478, арк.165-166

115 ЦДІАЛ,ф.201,оп.46,спр.2480, арк.94

розказу чи щось подібного і для того прошу Вашу Ексцеленцію його під яким хочете претекстом до Югославії запросити. Щоби дати образ положення оповім н.пр. те, що мені Преосвящений Кир Йоан про о. Костельника оповідав. Мав лікар взяти на дослід каплю крові від Сташки. О. Костельник оповідав, до вона має таку владу над природою, що не дасть зі себе ані каплі крові. Очевидно показалося, що при потрібному уколєнню капля крові вийшла. Щоб запевнити своїй тезі ненарушимість о.Костельник зачав перед епикопом Бучком толкувати таке: «вона не пустила ані каплі крові Христової, всю кров Христову втягнула в себе а пустила тільки каплю своєї крові.» Таких висказів, що булиби знаком прямо мантальної недуги, є здається много. Я з ним про те доси мало говорив, щоби заховати свою розмову на більшу потребу. Прошу прийняти вискази найвищої пошани +Андрей»

Впадає в око співпадіння основних джерел висновків про явища Евстахії в цьому листі (з 27 грудня) і рішенні комісії, (яке було прийняте в березні): думка лікаря та записи сестер.

А.Шептицький часто покладався на думку Г.Костельника, але не у випадку стигматиків.

Зазначимо, що ситуація в комісії різко загострилася в січні, коли поміж Г.Костельником і М.Дзеровичем в межах комісії відбувся досить жорстка письмова полеміка щодо інтерпретації результатів обстежень, яку Дзерович назвав науковим конфліктом. В матеріалах комісії це відбито у кількох об'ємних заявах і відповідях на них, написаних почергово цими двома особами.¹¹⁶ Проте на аргументи Г.Костельника комісія не зважила.

* * *

1939 року Г.Костельник заснував двомісячник «Божі Сліди», де друкувалися статті про стигматиків. Редактором часопису, ймовірно формальним, був його син Іриней. Майже всі матеріали в часописі написані Г.Костельником. До початку Другої світової війни 1 вересня 1939 року встигли вийти лише 4 числа. Мотивація появи

116 ЦДІАЛ,ф.201,оп.46,спр.2479

такого часопису була подана у вступній статті першого номера.

«Наш часопис присвячений стигматизації в нашому народі.

Німці мають тільки одну (відому) стигматичку, Тересу Нойман, і від 1928 р. що року видають «Konnepersreuther Jahrbuch». Ми вже маємо аж п'ять (відомих) стигматичок і то так з собою містично сполучених, як ще в історії ніколи не було, то що нам робити?

На поставлене питання різні групи людей дають різні відповіді – всі з своєї власної перспективи, як вони згори задивляються на того роду явища.

Безбожники і півбезбожники соблазняються (бо й вони мають свої соблазни): Чи не стид, писати про такі небиліці?

Ще більше соблазняються деякі групи з духовенства, що на стигматизацію дивляться тільки з церковного становища: Не можна писати про живі стигматизовані особи, бо ще не знати, чи їх стигматизація є «правдива», себто надприродна. Якаж це була би шкода для церкви, колиб виявилось, що якась ославлена стигматизація не є «правдива»! Тому треба в тайні досліджувати стигматизовані особи, а всякі публікації про них треба відложити аж на час по їх смерті. Якщо це дійсно Боже діло, то Боже діло повинно розвиватися в укритті та тишині; якщож це не є Боже діло, а воно саме характеризує себе як Боже, то не вільно виявляти його. В кожному випадку треба чекати й чекати...

Зі становища чистої науки це був би грубий обскурантизм, якого майбутність не могла б нам вибачити, колиб ми не писали про дивні явища стигматизації, що в такій небувалій повні проявилась у нашому народі в останніх роках. Ні, це не омана, не симуляція і не уроєння, а справжні факти, що їх можуть засвідчити сотки свідків з різних місцевостей, різного стану, полу та віку.

То з якоїж причини треба б укривати ті факти? Чи тільки тому, що вони неімовірні? Якщоб людська думка, жадна правди, придержувалась тої фальшивої методичної засади, то наука взагалі не дійшла би до великих відкриттів, бо всі більші природничі відкриття спершу були неімовірні, як нпр. полярна ніч, кулястість землі, теорія Коперника, електрика, бактерії, вітаміни, гормони і

т. д. без кінця...

А страх перед евентуальною блямажею... цілком безосновний, бо це не була би блямажа, але відкриття найбільшого стилю, для якого варта працювати. Якщо автентичність явищ наших стигматичок непевна, то котра історична стигматизація певна?..

Про свою стигматичку Гелену Пельчар (померла 1926 р. в Америці) поляки видали книжечку аж 10 років по її смерті, оперту на свідоцтвах з другої та третьої руки (і то відразу з тою ціллю, щоб причинитися до канонізації тої стигматички). Саме тому та книжечка не має достаточної переконливої сили (хоч Гелена П. цілком певно була стигматичка). Невже це для нас зразок до наслідування? Щоб незвичайні явища могли мати переконливу силу, нинішній рівень наукової свідомости домагається безпосереднього схоплення незвичайних явищ, за їх свіжости, з усіми їхніми характеристичними подробицями, щоб вони творили звязкову цілість, наче кінова фільма, щоб мали форму дійсних фактів, а не пізньої легенди.

Значить, конче треба відкрити трибуну для всіх тих осіб, що знають щось про явища наших стигматичок. Нехай же скажуть своє слово явно й розважно, беручи повну відповідальність за нього, готові на явну чужу критику. Тай треба органу, де можна би опрокидувати фалшиві, схиблені думки про стигматизацію, що від часу до часу являються по часописах...

Вкінці ще одне питання: Чому редактором нашого часопису є Іриней Костельник, син, а не о. Гавриїл Костельник, батько? Відповідаємо: тому, щоб наш часопис нікого не обтяжував, хто сам від себе не ангажується в справі наших стигматичок. Бувало, що деякі особи навіть явно в часописах нападали на Духовну Владу за те, що вона дала апробату на книжки, що їх о. Г. Костельник написав про наші стигматички. Ми хочемо самі за себе відповідати, нехай ніхто за нас не відповідає. І хочемо мати свободу слова, відповідну до потреби.»

* * *

В період з осені 1937 до осені 1939 року вийшли друком дві

розвідки Г.Костельника: «Проблема чуда»¹¹⁷ (написана напевно взимку 1937-1938 рр.) та «Гріх проти Святого Духа»¹¹⁸ (липень-серпень 1939). Обидві статті вийшли в авторитетному церковному часописі «Нива» та присвячені аналізу «чуда» як такого.

В першій аналізуються філософські аспекти поняття чуда, як то: чудо та диво, чудо й наука, чудо й світ, надприродність чуда, чудо і релігійне життя. Вже на початку автор вказує на зв'язок чуда та божої справи. «Чудо має своїх ворогів між людьми, так само, як і Бог. І з тих самих причин. Всетаки віра в Бога вічна й загальна, а так само і віра в чуда. Цей зв'язок чудес із Богом не випадковий. Християнські теологи вважають чуда за одну з найсильніших познач правдивості надприродного Божого об'явлення. Мойсей, пророки, Ісус Христос на доказ свого післанництва творили чуда. Аргументація християнських теологів іде в тому напрямі, що справжні чуда, це надприродні діла-явища: надприродні діла може тільки Бог творити; отже коли справжні чуда супроводять чиєсь слово, то це знак, що Бог від себе потверджує правдивість того слова.»

«Дорога до Бога витичена чудами. Хто не бачить чудес у світі, хто їх не признає, той загубив шлях до Бога,» – пише Г.Костельник. Думка, над якою слід замислитися.

В рукописі 1944 року він занотував також таке: «Релігія мусить основуватися на чудесності, на живій щораз оживлюваній чудесності, тому що Бог є чудом над чудами.»¹¹⁹

У розвідці з 1939 року він розділяє гріхи проти Святого Духа, на які вказали теологи, та ті, на які вказав Христос. Єдиним гріхом проти Святого Духа, на який вказується в Євангелії (Мат. 12, 24–32), і який не відпускається, є «зарозумілість у божих справах», що полягає в запереченні чуда, здійсненого Святим Духом.

117 Г.Костельник, Проблема чуда // Нива. – 1938. – ч.1. – с.26-29; 2. – с.62-67; 4. – с.143-146; 6. – с.221-225; 7-8. – с.278-282; 10. – с.367-372; 1939. – 2. – с.69-73; 4. – с.144-148

118 о. Г. Костельник, Гріх проти Св. Духа // Нива. – 1939. – ч. 7-8. – с. 257-265

119 Г. Костельник, Зависть богів (діалог). Рукопис на 71 сторінку з датою 4.XII.1944. Опубліковано: Г.Костельник, Ultra Posse. Вибрані твори / Упорядк. О.Гірник. – Ужгород, 2008. – с.185

Два послання Митрополита 1942 року

1942 року, через п'ять років після першого послання Митрополита Андрея, присвяченого стигматикам, з'явилося ще два таких послання. Перше у травні під назвою «Про псевдопророків».¹²⁰ Тут А.Шептицький нагадує про те, що писав 1937 року, а саме: теперішні «пророцтва, екстази, стигматизації» не можуть бути предметом християнської віри, бо Боже об'явлення – це лише те, про що вчив Христос та Апостоли. Церква залишає вірним можливість думати про теперішні явища або як про правдиві, або як про диявольський обман. Він радить бути стриманим у формуванні певного ставлення, бо воно може бути хибним. Митрополит звертається й до священників – бути обережними та не формувати у людей «ложний, хворобливий, небезпечний містицизм, при якому майже неможлива відсутність правдивого диявольського обману».

«Є такі пророки, що ходять по селах, проповідуючи наче слово Боже. У своїх проповідях покликаються на прикази, дані з неба... І до деяких правд катехизму домішують свої вигадки... Буває, що бідні люди... за гріх уважають такому пророку не вірити.» Видається, що саме турбота про людей та Церкву зумовило таке послання, послання, в якому висловлене прилюдне ставлення А.Шептицького: «В множинстві проявів... мусимо бодай побоюватися обману сатани та правдивої небезпеки для людей, що неосторожно приймали би такі прояви, як світло з неба.»

«Без сумніву, – зазначає Митрополит, – бувають й правдиві зовнішні прояви надприродного життя; справжні екстази чи пророцтва можуть бути й між нашими вірними, та більшу, ніж вони вартість має та Божа благодать і ті Божі дари, яких не можна пізнати по зовнішніх, голосних, містичних проявах, хоч правдиві містичні дари є також Божою благодаттю. Але багато частіше бувають прояви фальшивого містицизму, ложних пророцтв і диявольського обману.»

120 Львівські Архієпархіяльні відомости. – 1942. – ч.6, червень. – с.128-129; Митрополит Андрей Шептицький, Документи і матеріали 1899-1944. – т.III. Спільні пастирські послання 1939-1944. – Львів, 2010. – с.647-649

Відтак, А.Шептицький вказує: «Ми вже раз заборонили священикам брати якунебудь участь в спроваджуванні або запрошуванні до села осіб, що вважаються такими пророками. Тепер мусимо ще раз вернутися до того самого предмету і не тільки священикам, але й всім вірним у Христі Спасителі властю, даною нам Богом, заборонити брати участь без нашого дозволу в розмовах з такими пророками в тому стані, який екстазою називають, здавати їм питання, бавитися їх пророцтвами, або увагами і їх поширювати.»

Щодо осіб, які мають дивні прояви, душпастир і християни очевидно повинні проявляти якнайбільшу християнську любов.

Ось такий зміст послання під промовистою назвою «Про псевдопророків». Вочевидь, таке послання, попри заклик до доброго ставлення до них як до людей, було кривдячими для стигматичок та осіб, які були залучені долею бути найближчими до цих явищ. Константин Чехович у спогадах зазначив: «Після появи статті про «Псевдостигматизацію» на сторінках Архиепархіяльних Вістей, я, як безпосередній свідок стигматизаційних явищ, уважав своїм обов'язком в'яснити цілу справу в одвертому листі, що його підписали ще й проф. Володимир Зубрицький, інж. Андрій Сербин і Володимир Котович (Студит).» На жаль, цього листа знайти не вдалося.

* * *

Інший твір, «Ще про містичні чи спіритистичні прояви», Андрей Шептицький написав у вересні 1942 року для священиків.¹²¹ У творі аналізуються праці богословів-містиків та монаші практики з метою подати розуміння терміну «екстаза». Основним в «екстазі» автор вважає «якесь пізнання, видження, ділання душі», «піднесення душі Божим Духом до якихось надприродних вражінь, при відірванні від усякого діяння змислів» (відчуттів). А у наших стигматиків під час того, що називають екстазами, «душа

121 Львівські Архиепархіяльні відомости. – 1942. – ч.12, грудень. – с.212-221; Митрополит Андрей Шептицький, Документи і матеріали 1899-1944. – т.III. Спільні пастирські послання 1939-1944. – Львів, 2010. – с.650-663

цілком відступає від тіла і зовсім не бере участі в екстазі.» Апостол Павло мав лише одну екстазу за життя, Богородиця лише один раз зустрічалася з Архангелом Гавриїлом. Тому А.Шептицький висловлює здивування тим, що «через наших екстатиків кожний, хто хоче, може з Гавриїлом і кілька разів на тиждень говорити!»

«В наших екстазах, – зазначає Митрополит, – місце ангела займає відтак якась душа помершої людини, себто людська душа. Та душа про себе саму говорить, що є Христом, Богородицею або якимсь Святим. Неможливо вірити на слово і правильно можна, а таки й треба жадати доказів на potwierдження цього. Щоправда, голоси ті, приписувані Христу, Богородиці чи Святим говорять речі, як здається, незлі, на кожний спосіб до ніякого зла не намовляють, – а противно, захвалюють чесноту, покору, молитву та повторяють те, що й побожна душа в такому положенні могла би знайти в своїй підсвідомості.»

«Коли містичні прояви є даром з неба, то вони можуть бути великою благодаттю для цілої Церкви. Якщо такі прояви вели би одначе до якогось обману, могли би бути знову великим нещастям для цілої Церкви. То змушує душпастирів до великої осторожності з душами, що їх назвати можна коротко “екстатичними”, себто склонними до екстаз. Душпастир повинен жити супроти тих душ, як зрештою супроти всіх душ, відкуплених Христовою Кров’ю, велику любов і дуже дбайливо досліджувати якінебудь дивні прояви в їхньому психологічному житті. Але ця саме любов вимагає від душпастирів дуже далекойдучої осторожності в припинанні тих явищ за надприродні Божі явища.»

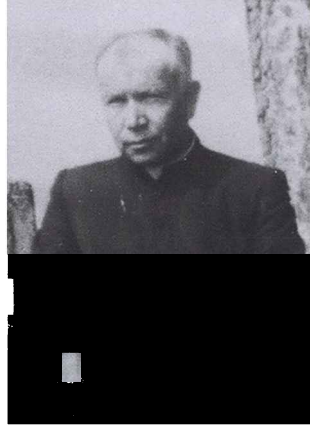
Отже й тут Митрополит закликає до стриманості у довірі до явищ, проте не відкидає їх, хоч і висловлює деякі свої застереження. У серії «Божі Сліди» екстазами буде називатися те, що називалося цим словом самовидцями-свідками. Може два типи «екстаз», які описав А.Шептицький, й справді описують різні досвіди душі?¹²² І чи масовість чудес слід уважати аргументом проти

122 «Екстазу», подібну до тієї, яку описує Митрополит, мав і Григорій Сковорода. Див.: М.Ковалинський, Життя Григорія Сковороди // Г.Сковорода, Твори в двох томах. – Т.2. – Київ, 2005. – с. 406

їх Божого походження? Згадаємо до прикладу, скількох людей нагодував Христос п'ятьма хлібами. Зрештою, усі чуда Христа набували форм, які були доцільні саме там і саме тоді. А пораду стриманості у сприйнятті дивних явищ слід ніколи не забувати, бо екстази є таки складним комплексом, де проявляються також і власний досвід та прагнення стигматика.

«Звідомлення» о.С.Фітя

Якихось документальних свідчень про події довкола стигматиків під час німецької окупації 1941-1944 років знайти не вдалося. Єдине письмове свідчення того періоду, яке трапилося, – це звіт о. Степана Фітя, пароха с.Плугів, Митрополитові Андрею Шептицькому під назвою “Звідомлення про Степана Навроцького та інших стигматиків».¹²³ Він був написаний 30 липня 1942 року. Подаємо уривок з нього, в якому йдеться про Евстахію Бохняк.

о.Стефан Фітьо (1942 р.)

* * *

Слава Ісусу Христу!
Ваша Ексцеленція!

Сповняючи волю Вашої Ексцеленції пересилаю звіт...

В 1938 р. захорував Славко Шмігельський, літ 11 на запалення сліпої кишки. При операції в шпиталі в Золочеві показалося, що кишка вже пукла, а гниль розійшлась по всіх внутренностях. Директор шпиталю Др. Март покликав родичів і сказав: «Беріть до дому сина, бо він до вечора вмере – а там буде менший кошт похорону. «Це було рано о год. 6. О год. 8 мама була вже дома. Сина не взяла, бо не мала відваги везти домів зоперованого. Прибігла

123 ЦДІАЛ, ф.201, оп.1т, спр.111, арк.46-55

до мене з просьбою о молитву. Се був син одинак. В часі Сл. Божої я звернувся гадкою до Евстахії Бохняк о поміч. Хлопцеві раптово поліпшилось. Здоровля почало вертати, за два тижні хлопець вернув здоров до дому. Лікарі сказали до тата: «Маєш сина врятованого якимсь чудом.» (Евстахія потвердила свою поміч.)

1940. В часі польсько-німецької війни, німці кидали бомби здовж залізничного тору. А що моя хата близько тору – ми всі пережили страх – найбільше наша найстарша донька.

По приході большевиків – третього дня, на донос мене поставили перед воєнний суд трох большевицьких офіцерів. На св.Михайла мене знова на донос арештовано і відставлено під конвоєм на золочівське НКВД. Це вказувало, що я ніяк довго не остоюсь. Тому всі три доньки взяли посади учительок, щоб в разі вивезення дати поміч решта рідні. На сусідні села ходили вчити пішки. В осени, як починалась зима, найстарша донька простудилась. Грипа вдарила на мозок. Без сумніву й тамті події вплинули – так, що недуга прибрала гострі форми. Перші два місяці лічило двох лікарів золочівської поліклініки. Один з них віденський спеціаліст. Відтак відбулось консіліум трьох лікарів. Сказали везти до Львова.

У Львові я вступив до о. Др.Костельника і він сказав мені, що добре булоб дати «збадати» Стаси, бо вона кількох хорих дуже добре оглянула і порадила що робити.

І дійсно Стася «збадала», докладно означила хворобу, місце – подала дальший (будучий) перебіг, час тривання і обяви які будуть. Ми всі звернулись до неї з проханням о поміч. Она приобіцяла, до ніяких лікарів більше не казала йти. Ми з донькою відіхали. Хвороба трівала з всіми означеними Стасею фазами. В часі Зелених Свят – донька виздоровіла без ніяких наслідків. Стася наче стигму має слід цієї хвороби до нині – сказала мені що так виказав її рентген.

Вся моя подяка для неї, це численні Служби Божі мої і моїх сусідів за душі в чистилищи на інтенцію Евстахії.

1940. Сусідка – молодиця літ 32. Софія Гундяк. Завізвано мене

до сповіді. В 1938 була хора на боляку в жолудку. 1939 боляка трісла – стало легше. 1940 недуга відновилась – ліків нема – боляка вдруге пукла, жінка вмирає – ледве висповідалась – поти бють – серце слабне – 3 дітей мала. Я знова візвав Евстахію на поміч. Жінці покращало. Завезли її в шпиталь – лікарі дивувались – як вона це все перебула. (Стася признала свою поміч дома і в шпиталі).

1940. Ольга Качмар літ 17 з Плугова. Запалення окісної в нозі, тяжка операція. Нині ходить і здорова. Евстахія признала свою поміч.

1939. Олена Сторожук, ж. Івана – на голову. Дістала поміч.

1940. Ксеня Войтків, ж. Гринька – на серце. Дістала поміч.

1942. Анна Серба, вдова. Хора на сухоти 11 літ. Лічилась за Польщі у лікарів – та вони тільки часово пригашували застриками розвій недуги. З вибухом війни всяке лічення устало. Вибухи крові щораз частіше повтарялись – кінець зближався. Троє малих дітей!

Недугу взяли на себе Евстахія Бохняк і Степан Навроцький – спільно (бо обоє признаються, що терплять). Жінка вже 6 місяців чується добре і вибухів крові нема.

1939/40/41. Я вже згадав про перші мої арештування. Колиб так було йшло дальше, я без сумніву мусів би був пропасти, бо доноси йшли дальше. Та на диво – мене більше не арештували. Мучили податками, забрали землю, будинки крім хати – інвентар, навіть цеглу, що була приготована на будову нової хати – оцінено всі річі в хаті. Грожено, та не виконувано.

Стася призналась, що перепровадила «місію» в Плугові. Наслідок. Парохіяне зареагували – Стали в обороні пароха – сільрада тікала вікном на мітингу – на паціфікацію приїхало 40 енкавудистів до пароха. Три дні сиділи в хаті і їли та нічого не зробили. Парохіяне складали більшу часть податків – в часі коли зі Славної прогнали пароха самі парохіяне, з Рикова прогнали самі парохіяне.

На добавок мені прийшлося 9 місяців їздити до Рикова, де кожного разу взивали до сільради на слідство, – «чого ти сюда

приїхав?» В часі обходу з водою вигнали з села, бо задовго ходив.

Бомба з літака розвалила й так вже стару хату. Нема де мешкати. Та будова нової не йшла. Через 8 місяців годі було счистити площу під будову. Брак людей і охоти.

Стася сама сказала: «Ми вам поможемо побудувати». Нині в найбільший передновок і голод, брак робітників і коли село вигнається під щораз новими тягарями – будова йде, хата вимурувана. За день, два одержить новий дах.

Ще є більше ласк мене і для парохії, що прийшли з неба за посередництвом наших стигматиків...

Чи можна все це кваліфікувати як сатанізм? Чи диявол або людина від диявола робила б це? Такий диявол і його царство самі себе погубили б.

Ціль мого справоздання одна.

1) Подати Вашій Ексцеленції правдиві вісти, яких Самі не мають можності прослідкувати.

2) Заохотити наших священників, особливо львівських, устами Вашої Ексцеленції, до приложення труду над дослідями над нашими стигматиками... Це дуже тяжке, але й дуже вдячне поле, бо на славу Божу та нашої Церкви...

Прохаю о молитви.

Вірний во Христі слуга Вашої Ексцеленції

о.Фітьо Степан, парох Плугова.

«Ігуменя» наших стигматиків

Чуда відбуваються час від часу скрізь по світу. За доби Митрополита Шептицького духовний потенціал нашої Церкви досяг такої величини, що чуда – прояви безпосереднього Божого втручання в наше життя – ставали заледве не звичною подією. Найбільше чудесних явищ відбувалося за участі стигматиків, з яких широко відомими була с. Марія (Настя) Волошин, Евстахія Бохняк, Степан Навроцький, що був обдарований усіма Христовими Ранами, включно з ранами від тернового вінця. Стигматизація на наших теренах у ті часи (з 1936-1944 роки) сягнула такого

розвитку, що вже слід говорити не про окремих стигматизованих осіб, а про систему української стигматизації, настільки тісно пов'язаними між собою були ці стигматики та чудесні явища, що відбувалися через них.

Іншим аспектом є те, що з'явилися вони напередодні тяжких випробувань. Люди схильні пов'язувати появу чогось надзвичайного з очікуванням трагічних подій. Принаймні так є у випадку наших стигматиків. Подібний приклад маємо і в нинішніх часах: на батьківщині сирійської стигматички Мирни Наззур триває війна. Проте зв'язок появи чудесного не слід розглядати як знак можливих випробувань народу. Це радше необхідний крок, аби уберегти людські душі. Христові терпіння через стигматиків викупляють гріхи багатьох. Їх молитви та пряма містична поміч рятують людей. А чуда, що стаються через них, нагадують про Творця.

Г.Костельник написав про це так: «Коли якась людина чи цілий нарід попадуть у велике нещастя, то кращі одиниці, в ім'я солідарности, стягають на себе головні удари того нещастя і покують їх, щоб облекшити долю іншим членам свої рідні чи свого народу. Так само поступає Христос при стигматизації: на вибрані одиниці він кладе найтяжчий хрест, який спричинили його діти-відступники, і стигматизовані особи, в ім'я солідарности, яка зобов'язує Христову Церкву, терплять за своїх братів, щоб улекшити їм долю.»¹²⁴

Пригадаємо, як про місію стигматиків було сказано під час екстаз Евстахії Бохняк.

«13.V.1939. год.21.10 Ісус: Для чого тепер вибрані ті душі, що терплять зі Мною? Щоб піднести нарід, що терпить; щоб всі вірили, що є один Пастир і одно стадо!»

16.12.1937. «с.Василія: Чому тепер так багато тих душ (стигматичок)? Ангел: Тому Ісус вибирає такі душі, щоби переконати світ, щоби всі люди пізнали волю Божу. Тому Ісус вибирає душі невинні, щоби вони терпіли разом з Ним.»

124 Г.Костельник, Пояснення стигматизації. – Львів. 1937. – с.128

Окрім призначення, характерного усім стигматикам, кожен з них має свою окрему ділянку відповідальності. Яка ж особлива місія була у Евстахії Бохняк? Повідомлення про це знаходимо у листі о.Д.Шуля. Вона «призначена Богом для українського духовенства. За його вона терпить. Для нас зіслав Господь Бог в таких тяжких хвилях цю велику Божу угодницю, а ми її не хочемо узнати і прийняти до своїх сердець, які потопують в тяжких гріхах і через те не мають ласки пізнання правдивої правди.»¹²⁵

Усі наші стигматики визнавали її містичну велич. Кликали її «мамусею» (в розумінні походження їх стигматизації). Вона була ніби містичною «ігуменею» містичного чину українських стигматиків.

Прикро, що Митрополит Андрей не сприйняв Евстахію, а наша церква дистанціювалася тоді від стигматизації в нашому народі. Є свідчення, що тоді вказувалося на можливість чудесного

Стигматичка Евстахія Бохняк під час хресної екстази (світлина 1937-1944 р.)

одужання А.Шептицького через Евстахію, в Чайковичах. В екстазах йшлося про очікування, що в майбутньому він освятить там новий величезний, на 20 тисяч людей, храм, а також про його місію «торжественного здвигнення хреста св.Андрея на Київських горах»,¹²⁶ скору кращу долю України.¹²⁷ Хто зна, якщо тоді й справді «зійшов Святий Дух», і був би він прийнятий, можливо щось було б інакше?

Говорилося: «Подібної не було і не буде»... Найбільші дари часто супроводжувалися найбільшою дискредитацією... Це завдавало Евстахії болю, але було їй корисним «задля упокорення». Вражає те, що своє «містичне господар-

125 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2529, арк.68-70 (цит за: Добричев В., У тіні св Юра, с.123)

126 ЦДІАЛ, ф.358, оп.1, спр.369, арк.58

127 ЦДІАЛ, ф.201, оп.46, спр.2755, арк.5

ство» в Чайковичах Евстахія Бохняк почала розбудовувати саме під час прикрих обстежень комісії (чайковицька ікона виникла 15 грудня 1937 року).

У зв'язку з Евстахією Бохняк постійно пригадуються слова з послання Апостола Павла: «Бог вибрав немудре світу, щоб засоромити мудрих, і немічне світу Бог вибрав, щоб засоромити сильне» (1 Коринтян 1,27).

А почутий одного разу під час Служби Божої уривок з Апостола вразив влучністю відбиття місії стигматиків.

2 до Коринтян, розділ 4

1. Ось тому, мавши за милосердя Божим таке служіння, ми не тратимо відваги,
2. але ми відреклися тайного сорому, не ходячи в хитрості та не перекручуючи Божого Слова, але з'явленням правди доручуємо себе кожному сумлінню людському перед Богом.
3. Коли ж наша Євангелія й закрита, то закрита для тих, хто гине,
4. для невіруючих, яким бог цього віку засліпив розум, щоб для них не засяяло світло Євангелії слави Христа, а Він образ Божий.
5. Бо ми не себе самих проповідуємо, але Христа Ісуса, Господа, ми ж самі раби ваші ради Ісуса.
6. Бо Бог, що звелів був світлу засяяти з темряви, у серцях наших засяяв, щоб просвітити нам знання слави Божої в Особі Христовій.
7. А ми маємо скарб цей у посудинах глиняних, щоб велич сили була Божа, а не від нас.
8. У всьому нас тиснуть, та не потиснені ми; ми в важких обставинах, але не впадаємо в розпач.
9. Переслідують нас, але ми не полишені; ми повалені, та не погублені.
10. Ми завсіди носимо в тілі мертвість Ісусову, щоб з'явилося в нашому тілі й життя Ісусове.
11. Бо завсіди нас, що живемо, віддають на смерть за Ісуса, щоб з'явилося Ісусове в нашому смертельному тілі.
12. Тому то смерть діє в нас, а життя у вас.
13. Та мавши того ж духа віри, за написаним: Вірував я, через те говорив, і ми віруємо, тому то й говоримо,
14. знавши, що Той, Хто воскресив Господа Ісуса, воскресить з Ісусом і нас, і поставить із вами.
15. Усе бо для вас, щоб благодать, розмножена через багатьох, збагатила

подяку на Божу славу.

16. Через те ми відваги не тратимо, бо хоч нищиться зовнішній наш чоловік, зате день-у-день відновляється внутрішній.
17. Бо теперішнє легке наше горе достачає для нас у безмірнім багатстві славу вічної ваги,
18. коли ми не дивимося на видиме, а на невидиме. Бо видиме дочасне, невидиме ж вічне!

**Публікації про
ставлення до містичних явищ**

Андрей Шептицький **НАДЗВИЧАЙНІ ПРОЯВИ У ХРИСТИЯНСЬКОМУ ЖИТТІ**

Усе християнське життя – це неначе зіткнення природи з тим цілим світом, що є понад природою. Живемо в тілі та підлягаємо всім природним законам, але християнське життя є для людей життям Божої благодаті, себто життям у надприроді. Звичайно, ціле життя благодаті є таке укрите перед нашими змислами, що тільки світлом віри можемо щось про благодать і життя з неї знати. Але буває, що в зовнішньому та природному житті сповняються події видимі, зовнішні, що підпадають і під наші змисли, а про які можна думати, що вони є відблиском і того надприродного світа або що є спричинені чи впливають із надприродного життя. Такими проявами бувають видіння, екстази, захоплення та стигматизації. Коли такі прояви трапляються частіше, то і треба всім християнам знати бодай у головних рисах науку Церкви про такі прояви, щоби знали, чого мають триматися в осуді про ці справи.

Тому передовсім треба пригадати ту науку Церкви, що ніякий із тих надзвичайних проявів не є предметом віри як християнської чесноти. З катихизму знаємо, що вірити – це за правду приймати те, що Бог об'явив і свята Церква до вірування подає. Тою чесною віри, Богом даною вже у хрещенні дітям, ми, християни, віримо в Боже об'явлення, і то задля поваги об'являючого Бога. Себто за правду признаємо все те, що Бог об'явив, бо Бог є найвищою правдою й ані Сам не може помилитись, ані нікого не може у блуд уводити. А Боже об'явлення – це та наука, котру Христос повірив Церкві. Тому додаємо, що віра за правду признає ту науку, що її Бог об'явив, а Церква подає до вірування. Те Боже об'явлення дане через Пророків, через Христа, через Апостолів і на них закінчилося. До того об'явлення ні слова не додано від хвилини смерті останнього Апостола. Усе, що Бог міг комусь об'явити по тому моменті або що може й тепер об'явити, є тільки приватним Божим об'явленням, а тому не є предметом християнської, католицької

віри. Тому для святих, коли котрому Бог дав пізнати якісь надприродні правди, таке приватне Боже об'явлення могло бути предметом Божої віри, себто вони могли вірити Богови, що їм ту правду дав пізнати, але для інших, яким вони це могли оповісти, це вже не може бути предметом Божої віри; вони можуть лише вірити тому святому, котрий їм це оповідав.

Між об'явленням, даним Церкві й передаваним Церквою, та приватним об'явленням є та величезна різниця, що першим християни не можуть помилитися, бо опираються на авторитеті Церкви, що береже їх перед усяким блудом і помилкою. А навпаки, у приватних об'явленнях тієї безпеки нема, й людина навіть найсвятіша, дістаючи з неба якісь видіння чи якісь пізнання, не може бути певна, що не помилилася. Що більше, вона мусить боятися помилки, бо навіть у людей найсвятіших при найправдивіших екстазах чи об'явленнях із неба до правди домішується людська уява, й людина, ідучи по своїй волі та своїй думці, без забезпечення помочі Церкви, дуже часто помиляється та бере за Боже об'явлення те, що є тільки твором її уяви, думки. Очевидно, ще в більшій мірі помиляються часто ті, що про ті видіння тільки від інших чують: вони вірять людям і, очевидно, часто помиляються й у значінні того, що ті люди говорять, і у пристосуванні того всього до життя. Тому, якщо забувають про те, що всі такі об'явлення, чи екстази, чи небесні видіння не є предметом християнської чесноти, католицької віри, бо не є предметом об'явлення, даного Христом і Апостолами Христовій Усесвітній Церкві, без найменшого сумніву, не тільки можуть помилятися, але часто будуть помилятися, – навіть тоді, коли те, що їм люди про Божі об'явлення, екстази чи Божі видіння оповідають, є в часті, а хоч би й у цілості правдивим. Те саме треба сказати і про такі прояви, як стигматизація.

Бували і бувають у Церкві випадки Божої стигматизації, себто випадки, де Бог чудо робить і на людському тілі повторює неначе муку й розп'яття Ісуса Христа. Коли є така стигматизація Божим чудом, то вона є великою благодаттю для людей, що таке бачать,

бо на вид такого повторювання Христових мук вони сильно захочені до того, щоб вірити в Євангеліє та любити Ісуса Христа, Що за нас помер. Але й тоді стигматизація не є предметом віри. Люди, що дивляться на те Боже чудо, не можуть чесною віри приймати за правду, що це дійсно чудо, можуть так думати, можуть вірити людям, які їм про те говорять, що вони не хочуть їх обдурити, але не можуть чесною віри приймати за правду, що Бог у людині таке чудо зробив. А в цій речі тим більше мусять бути обережні, бо й тут могли би помилитися, бо бувають і такі випадки, де рани на людському тілі робляться, де світло неначе із неба на людину сходить, а в тому всьому немає Божого чуда. Як Апостол каже, і сатана може вдавати світлого ангела, а може й удавати Ісуса Христа, брати на себе Його вид, говорити неначе Його словами і людям показувати світло, яке може видаватися небесним світлом, а в дійсності воно є тільки якимсь диявольським світлом.

Тому-то в усіх тих надзвичайних зовнішніх проявах, які показуються на людях, свята Церква не висказує свого осуду, хіба довго після смерті людини, так небом обдарованої, Церква при канонізації висказує, що її життя було цілковито по Євангелію, й тому правдоподібно, а може, й певно ті надзвичайні речі, що на ній виявлялися, походять із Божої благодаті, є чудами, Богом зробленими, а за життя Церква ніколи не висказується про такі чуда. Вона дозволяє людям по їхній совісті думати, що це Боже чудо, мусить людей перестерегти тоді, коли при таких чудах є і людський або диявольський обман, але про те, чи є чудо Божим ділом, чи ні – про те не висказується. А все ж дає вказівки чи ради й науки, яких мають триматися ті, що хочуть знати правду і що бояться обману.

Є ціла ділянка богословської науки, яку називають містикою та яка займається, між іншим, діяннями благодаті в людині й тими всіма зовнішніми явищами надприродного життя. Це наука велика і трудна, – тим трудніша, що не так, як інші богословські науки, зібрана в короткі та ясні підручники. Бувають випадки,

де великий і глибокий богослов мусить довго напрацюватися, перечитати багато книжок, аби осудити якісь надзвичайні прояви. Є випадки, де кількох глибоко вчених богословів ризняться між собою. Одні приписують якимсь надзвичайним явищам чудесне походження, інші таке їх Боже походження рішуче заперечують. Є випадки, в котрих цілі школи богословів після довгих досліджувань доходять до висновків, які пізніше показуються помилковими. Бувають випадки, де сотки й тисячі найпобожніших людей упадають в обман, із якого трудно їм видобутися.

Тому не можемо сьогодні давати багато рад чи наук із тієї містичної богословії, можемо зачерпнути тільки деякі правди, які допоможуть людям доброї волі розглянутися й по змозі правильно поступити, якщо трапляється стрінати їм такі прояви. Передовсім надзвичайні прояви в живучій людині мусять бути завжди злучені з правдивою чеснотою тих людей, а передовсім із чеснотою покори. Коли в комусь немає християнської покори, то чуда, які він творив би, або чуда, які на ньому показувалися би, були би бодай дуже підозрілі, а навпаки, якщо та людина відзначається християнською покорою та низько про себе думає, над іншими не виносить, признається до грішної, слабої та глупої людської природи, тоді це для такого добрий знак і може бути, що є його знаки Божими знаками.

Християнська покора приказує людині в такому положенні боятися обману та вважати себе за недостойну всіх тих надзвичайних Божих ласк. Така з неба обдарована людина буде в собі самій пізнавати змогу обману, буде на собі самій досвідчати те, що досвідчали всі святі, які мали небесні прояви, а саме: що навіть тоді, коли диявол не обманює, обманює людину її уява. Бо така вже людська природа. Коли Бог людині дає якісь видіння з неба, то у хвилині, коли кінчиться надприродне Боже діяння, уява людини дальше працює, побуджена, дальше творить, розвиває гадку, дану небом, і до Божої правди, яку з неба дістала, зачинає домішувати свої думки, свої пояснювання й одного від другого не розрізняє, бо й не знає, як розрізнити. Одне та друге бере за Боже

світло й уже тим самим упала в самообман. Досвідчаючи це в собі самій, небом обдарована душа боїться й диявольського обману, й людської уяви, й людської слабости, й людського фальшивого розуміння того, що Бог дав, і вона далека від того, щоби хвалитись, а Божі дари захоче в серці в такій тайні, що ніхто не спостереже, хіба що конечність, або обов'язок, або велике добро людей, або Божий наказ склонить таку душу до виявлення своїх тайн. І тоді зробить це зо страхом перед помилкою і з покірним переконанням про свою недосконалість.

Тому й люди, що говорять із такими обдарованими з неба душами, нехай бережуться, щоб не шкодити їм, виявляючи занадто глибоку пошану, ставляючи їх нарівні зо святими в небі або показуючи їм, що кожне їхнє слово приймають так, гей би від Самого Ісуса Христа. Нехай, розмовляючи з ними, тямлять, що людська уломність є така, що завсіди буде якась помилка, якась пересада, завсігди така душа може брати за Богом дане те, що буде тільки її твором, уявою. Уява сама буває така могутня в людині, що людина готова присягати, що таке їй трапилось, а воно трапилось тільки в її думці й у добрій вірі, вона переконана, що таке було.

Друга річ, яку треба людям пригадати, – це те, що при таких проявах треба кожному лишити свобідну волю думати про них, як хоче і як уважає за найкраще. Один скаже «не вірю» не тільки у значінні християнської віри, бо в тому значінні ніхто не може сказати «вірю», – але «не вірю», себто думаю, що то все – уява, фантазія, неправда. Інший кожне слово приймає за святе й в усе вірить – очевидно, не чеснотою віри, бо вона ні при чому в цій справі, але людською вірою, себто все вважає за щире золото, за правду, за небесні чуда. І один, і другий має право так говорити і не повинні про це спорити, не повинні роз'єднуватися.

Крім християнської покори є і друга чеснота, яка може бути неначе пробним каменем, по якому можна пізнати правдивість таких надзвичайних проявів. А тою чеснотою є послух для Церкви. Христос казав до апостолів: «Хто вас слухає, Мене слухає» [Лк. 10, 16], – а коли уздоровив прокажених, відсилав їх усе до ереїв,

аби ствердили оздоровлення: «Іди, покажися ереєви» [Мр. 1, 44]. Тому й надприродне діяння в душі мусить мати цей напрям. Божа душа буде послужна Його Церкві. Це й лучиться з тим, що ми попередньо сказали, бо покора веде до послуху, душа покірною буде й послужна. Послухає навіть ради, бо не буде ставляти своєї думки вище від думки Церкви. Не буде думати, що у своїх силах і своїми дорогами зайде далше, ніж Божими дорогами, які вказує Церква.

Про святого Симеона Стовпника оповідають, що коли зачав надзвичайне життя на стовпі та практику такого нелюдського умертвлення, то на саму згадку про таке життя дрож згрози проймала людей. Пустельники, що жили в тій самій пустині недалеко від його пустельні-стовпа, боялися якогось диявольського обману і, щоб досвідчити духа святого Симеона, послали до нього двох вибраних із-поміж себе й казали молодому Симеонові так сказати: «Старці, пустельники цієї пустині приказують тобі залишити дотеперішнє життя, зійти зо стовпа та пристосуватися до загального способу життя нас усіх». Та на це Симеон, не застановляючись ані хвилини, відповів: «Повинуюся», – і зачав зі стовпа сходити. Тоді старці, по цьому знаку досвідчивши його Божого духа, утвердили його в дорозі, яку вибрав: «Лишися, не змінй способу життя, – ми пересвідчилися, що Бог веде тебе цею дорогою» [«Життєпис святого Симеона Стовпника»].

Очевидно, не належить до кожного християнина досвідчати послух вибраних Богом людей. Це – справа їхніх сповідників, настоятелів чи духовників. Того досвіду можуть і повинні вживати ті, що відповідають за такі душі, бо їх повірила їм Церква. Але й нехай не пересаджують, нехай не вимагають під послухом речей неможливих або занадто трудних. Іде про духа послуху, а не про надзвичайні діла послуху. Іде про послух для Церкви, а не про послух для сповідника, котрий може тільки в означених церковним правом межах чогось жадати від каятника.

Вкінці, третя чеснота, потрібна тим вибраним душам, – це здержливість. Ця чеснота є також пробним каменем Божого покликання. А йде тут не про зовнішню здержливість від їди, від

напитків чи від тілесних розкошей, а про ту рідшу і труднішу здержливість: від духових розкошей і приємностей. Очевидно, душа, вибрана Богом, буде зберігати й ту зовнішню здержливість, буде поконувати пристрасті обжирства, п'янства й захланности, але, обдарована з неба, буде скорше або пізніше розуміти, що Сам Датель цих небесних дарів є ціннішим даром від Його, хоч би і яких високих і цінних, дарів, і над тими дочасними, хоч і духовними, дарами не буде затримуватися в леті до Нього, Що є Даром над усі дари, до Божої Премудрости, Що з неба зсилає нам Святого Свого Духа. Така душа у школі молитви, до якої Бог її кличе, навчиться в жертву приносити навіть найбільші розкоші духовного життя задля Христового терпіння. Буде вище цінити пониження й упокорення Христа, ніж вивищення й розкоші, які Він дає Своїм слугам. То й немає більшої перешкоди в духовному житті, як та тонка і глибока захланність на духовні розкоші контемпланції. Хто їх шукає, не може Бога шукати або зле Його шукає. Бо, як кажуть святі, щоб те все, що називаємо Божою повнотою, щоб те все посісти й до того всього дійти, треба всього відректися й усе покинути.

Душам вибраним і назначеним Божим п'ятном треба багатьох Божих ласк, тому треба за них і дуже молитися, передовсім про те, щоб відповіли Божій благодаті та оберезлися всякої гордості й усякого непослуху та всякої, хоч би і якої тонкої, захланности. Вони, за прикладом Ісуса Христа, готові для спасення душ і життя віддати, й терпіти хоч би і які великі муки. Нехай це буде для нас заохотою, щоби по змозі й по силах кожний так само на себе Христові терпіння приймав і з Христом умирав, аби з Христом колись навіки прославитися. Амінь!

У Львові, в день святого пророка Ілії [2 серпня] року Божого 1937[-го].

Львівські Архієпархіяльні відомости. – 1937. – ч.8, серпень. – с. 119-125; Митрополит Андрей Шептицький, Документи і матеріали 1899-1944. – т.IV. Спільні пастирські послання 1905-1944. – Львів, 2013. – с.741-746

Перемиський ординаріат ОСТОРОГА ПЕРЕД ФАЛШИВИМ МІСТИЦИЗМОМ

В останніх роках мали місце на терені нашої Епархії численні випадки здогадних чудесних явищ, як ікони на шибих вікон, стигматизації, ніби пророчі ясновидження і т. п., які електризують ширші маси вірних і тисячі душ стягають до місць тих небуденних з'яв. Самих тільки так званих нерукотворених образів начислюють цілі сотки а то й тисячі. Священики в таких місцевостях мають чималий клопіт, бо вірні ставлять до них часто домагання, яких вони не можуть ніяк сповнити. Буває й таке, що священик не маючи потрібного знання з тої області богословських наук іде по лінії найлекшого опору і завчасу оцінює цю з'яву як чудесне надприродне явище, через що спричинює замішання в правильнім ході надприродного життя вірних.

Щоби обминути небезпеку фалшивого містицизму, який може правдивій побожності нанести необчислимі шкоди, пригадуються Всеч. Отцям, що Церква є незвичайно обережна у признаванні подібних явищ як надприродні. Подібні явища – особливо коли вони починають прибирати масовий характер – свідчать хіба про плиткість релігійного вироблення. Церква придержується такої практики, що на сто чудес, між якими тільки одно є напевне, відкидає 99 правдивих, щоби припадково не проголосити ложного явища правдивим та надприродним. Найвищий і найкращий вияв духовного життя лежить у християнському совершенстві, а не в чудесних з'явах ані ніяких харисмах. Сам Христос потверджує це, коли до апостолів, що вернулися з першої місійної праці сказав: «Однак не радуйтеся, сим, що духи вам коряться, а радуйтеся, що імена ваші написані на небі». (Л. 10, 20).

Тому поручається Всеч. Отцям у подібних случаях зберігати якнайдалі йдучу обережність і здержливість у признаванні даного явища надприродним і трактування його таким. Певнішою річю є пояснювати вірним, що Церква понад всякі того роду явища вище цінить життя ласки, совершенність християнську та

умертвлення. Впрочім маємо в церкві постійно наглядне чудо Пресвяту Тайну Евхаристії. На тлі Її почитання повинні ми плекати правдиву побожність і здоровий містицизм. Тут поле і проба побожности.

Щоби священик міг бути певний що до власного погляду і висказів про ці справи, повинен знати все, що в сім згляді рішила Церква та повинен старатися придбати собі потрібне знання з цієї ділянки.

Від [Перемиського] Еп[ископського] Ординаріату.

Український Бескид. – 1939. – ч. 1, 6 січня. – с. 7-8

Гавриїл Костельник ГРІХ ПРОТИ СВЯТОГО ДУХА

I. Традиційні поняття

Хто вміє умом висуватися поза традиційні шляхи, той легко помітить, що *наука теологів* про гріхи проти Св. Духа не є в гармонії з тим, що в Євангелії Ісус Христос каже про «*грїх – хулу – слово* проти Св. Духа». Ісус говорить тільки про один гріх проти Св. Духа, теологи говорять про *більше* (шість після традиційного поділу) гріхів проти Св. Духа.

Гріхи проти Св. Духа, як це знаємо з катихизму, є оці: 1) надмірна надія на боже милосердя, 2) безнадійність на боже милосердя; 3) протилежність пізнаній правді християнської віри, 4) завидування ближньому божої ласки, 5) закамелість на спасенні упіннення, 6) нерозкаяність аж до смерті.

Noldin каже: «Ясно, що ті гріхи *не є виведені зі слів Христа*; що більше: між ними нема ні одного, що був би тотожний з гріхом проти Св. Духа, про котрий говорить Христос. Та вони називаються гріхами проти Св. Духа, бо якимсь особливим способом протилежяться Св. Духові».¹²⁸ Тому теологи й примушені окремо писати про гріх проти Св. Духа «*після Св.Письма*» та про гріхи проти Св. Духа «*після науки теологів*». Значить, нема згоди між Євангелією і наукою теологів.

* * *

Noldin пише про гріх проти Св. Духа *після св. Письма*, як слідує:

«Про гріх проти Св. Духа говорить сам Христос Господь, навчаючи, що *він не відпускається*: «А хто скаже слово проти Святого Духа, не відпуститься йому ні в цьому віці, ні в будучому».

а) Назвою «*грїх проти Св. Духа*» Христос Господь означає той гріх фарисеїв, що вони вигнання демонів, зроблене силою Бога, хоч пізнали ту силу, з ненависти та злоби приписували демонові, нечистому духові. Отже гріх проти Св. Духа сповняється тоді,

128 Noldin, De principiis theologiae moralis, Oeniponte 1925. c.344.

коли наглядні божі діла, що їх Св. Дух робить для утвердження віри або для навернення грішників, зі злости серця приписується демоніві.

Той гріх називається гріхом проти Св. Духа, тому що він походить з ненависти та злости і особливим способом проти божої доброти поповнюється, а доброта Св. Духові приписується; як також тому, що той гріх приписує діяволіві діла Св. Духа, якими є чуда.

Отже гріх проти Св. Духа по вказівках Господа не є якийсь-такий гріх, щоякимсь спеціальним способом проти Св. Духа поповнюється, тільки єдино той вгорі описаний, коли зі злости серця демоніві приписується наглядні божі діла. В наших часах подібний гріх поповнюють ті, що чудесні діла, які діються наглядною божою силою для навернення грішників, зі злости серця приписують не Богові, але силам природи.

Не каже (Христос), що той гріх *не може бути відпущений*, бо він є відпускаємий, але в дійсности ніколи не відпускається: «*не відпуститься*». А це каже (Христос), або тому, що передбачує, що ті, котрі той гріх поповнятимуть, ніколи не покаються, або тому, що Бог за кару за таку злобу постановив не давати їм настільки ласки, щоб навернулися».

Дальше пише Noldin про гріхи проти Св. Духа *після науки теологів*:

«1. Якийнебудь тяжкий гріх може називатися гріхом проти Св. Духа, оскільки він протиставиться святости, якої автором є Святий Дух. Тою назвою можуть називатися також деякі спеціальні гріхи, що особливим способом проти Святого Духа поповнюються, як а) *хула* проти Пресв. Тройці, а особливо проти особи Святого Духа; б) *оконечна нерозкаяність*, що є добровільним відступленням від Бога, з постановою залишитися в грісі аж до смерти та вперто противитися діянням правди й ласки; в) якийнебудь гріх, сповнений з *виразної злости*, себто з добровільною погордою Бога та його найвищої влади.

2. З різних місць у творах св. *Августина*, де він говорить

про наведені вгорі Господні слова, схолястики (post Petrum Lombardum et Alexandrum Halensem) начисляють шість гріхів проти Святого Духа: a) praesumptio; b) desperatio; c) agnitae veritatis impuhnatio; d) invidientia fraternae hrataiae; e) obstinatio; f) impenitentia.

3. Гріхи проти Св. Духа називаються *невідпускаємі*: але тих шість гріхів тільки в тому значінні можуть називатися невідпускаємі, що рідко відпускаються, а це не тому, що Бог не хоче їх відпустити, тільки тому, що людина, задля закаменілості серця і засліплення духа, рідко коли може розположитися до покаяння».

Дальше Noldin пише, що властиво по думці схолястиків є тільки один гріх проти Св. Духа – *оконечна нерозкаяність*, та що той гріх не тому не відпускається, що Бог не хоче його відпустити, тільки тому, що *природа того гріха така*, що вперто противиться діянню божої ласки, а «Deus nolentem non justificat»¹²⁹

Ще наведемо, як пояснює природу шістьох гріхів проти Св. Духа наша Етика від Щекліка – Дорожинського: «До тих гріхів відносяться слова Христові, що «не отпуститься йому ні в сей вік, ні в будущий» (Мат. 12, 32), не для того, неначе би Господь Бог не хотів тих гріхів вже ніколи відпустити, але понесе до змиття вини гріховної і спасення треба співділання зі сторони чоловіка, а іменно покути, а гріхи ті містять у собі погорду і відкинення всього, що могло би потягнути чоловіка до навернення. Через ті гріхи чоловік сам відтручує Бога від себе, попадає з гріха в гріх, аж на кінець сходить на саме дно пропасти, коли вмирає; час проби і навернення минув з хвилиною смерти, а вічне осудження мусить приписати своїй злобі, а не недостаткові божого милосердя».

II. Гріхи, противні покаяпню

Як з наведених пояснень видно, т. зв. гріхи проти Св. Духа зібрані й обдумані на тій, *виключно психольогічній*, підставі, що вони *противляться покаянню*. Але навіть під тим поглядом вони не є глибше обдумані, ані вповні льогічно зібрані. Оскільки вони

129 Тамже. Стор. 342-344

групується довкруги нерозкаяности, то тільки *супонують* її, але психологічно *не умотивовують* її. Хто нині має забагато або замало надії на боже милосердя, хто нині вперто не слухає спалених напімнень, хто не кається, той завтра може покаятися, як це зробив блудний син. А завидування божої ласки ближньому (зрештою рідкий гріх) взагалі не підходить під поняття нерозкаяности і вповні належить до гріха зависти, що його зичисляємо між головними гріхами, отже пощо його ще й тут вичисляти?

Покаянню противиться *кождий грішний наліг*, бо витворює таку диспозицію в душі, яка сама собою тягне людину до дальшого гріха, ослаблює волю й совість, скріплює й розпалює пристрасти, отже утруднює покаяння, а ще більше поправу. Всетаки душа може боротися проти свого налогу. Автори, що укладали «шість гріхів проти Св. Духа», вважали на те, щоб вибрати тільки *такі грішні налоги, де вже згори виключається такі психичні мотиви, що працювали би для покаяння: де закаменіла легкодушність, закаменіла безнадійність, закаменіла нерозкаяність аж до смерти*. Ті гріхи власне тільки тоді підходять під Христові слова «не відпуститься йому», *коли вони так дуже закаменілі, що тривають аж до самої смерти*. Алеж при таких умовинах кожний кождіський тяжкий гріх, хоч це буде тільки конкретний гріх, а не грішний наліг, «не відпуститься йому». То невже всі тяжкі гріхи треба би зачислити до гріхів проти Св. Духа? Коли так, то нема потреби відрізняти якісь спеціальні гріхи проти Св. Духа.

Покаянню можуть противитися не тільки *гріховне поневолення душі та насолода в гріхах*, але також *нагоди до гріха*, яких годі позбутися, а навіть *страх та стид*, – особливо, коли маємо на думці покаяння в сповіди. Безнадійність на боже милосердя може походити також з *хоробливої скрупулятності*. Невже дійсно такі типи нерозкаяння підходять під те найстрашніше слово Христа, яке він висказав про гріх проти Св. Духа?

Ні! Т. зв. шість гріхів проти Св. Духа *цілком не підходять під поняття гріха проти Св. Духа, що про нього Христос говорить*. Це помилка теологів, що своє власне психологічне роздуму-

вання підсунули під Христове поняття гріха проти Св. Духа. Між тими гріхами навіть нема хули на Св. Духа, яку Христос виразно згадує, нема названого ані такого психологічного кореня, з якого походила би хула на Св. Духа.

Щож робити? Чи тягнути даліше ту традиційну схему «шістьох гріхів проти Св. Духа» під їх зовсім невластивою назвою? Рішуче ні! З традицією не легко зірвати цілком, та конче треба усунути ту *страшну* назву «шість гріхів проти Св. Духа», і заступити її назвою: «Гріхи, противні покаянню».

Воно цілком непедагогічно наводити аж шість найстрашніших гріхів, що «не відпускаються», а потім, таки зараз, пояснювати, що ті гріхи так само можуть бути відпущені, як кождий інший гріх – хіба, щоб хтось помер у тих гріхах.

* * *

При цій нагоді мусимо завважити, що традиційні схеми гріхів, яких вивчаємо наших дітей, не дуже відповідають нашому знанню психології та нашим часам. Так нпр. кажемо дітям мемуорувати *9 чужих гріхів*, хоч вповні вистарчило би сказати, що т. зв. чужий гріх це такий, коли якимсь способом беремо участь у грісі іншої особи. Для ілюстрації вистарчило б навести декілька ріжних способів, а не щоб силуватися вичислити всі можливі випадки (яких «9 чужих гріхів» також не вичерпують). Зате в традиційних схемах ніде нема названого *справжнього гріха проти Св. Духа*; нема вичислених гріхів, що *противляться «божим» чеснотам*, а в наших часах це дуже поширені гріхи: *безбожність, хула і проклони, ненависть всього, що боже й Христове*; нема найзвичайніших гріхів, як *невдячність, крадіж, ошуканство, обмова, кривоприсяга*.

III. Гріх проти Св. Духа

Ісус Христос говорить тільки про *один гріх* проти Св. Духа. Щоб усталити той гріх, мусимо проаналізувати текст, що то з ним у звязку Христос говорить про гріх проти Св. Духа.

«Тоді привели до нього біснுவатого, сліпого й німого; і уздо-

ровив його так, що німий проговорив і прозрів. І дивувалися всі люди і говорили: Чи цей не є син Давида?

А фарисеї сказали: Цей не виганяє бісів, як тільки через Велзевула, князя діявольського. І знаючи їх думки, сказав їм: Кожде царство, розділене в собі, пустіє, і кожде місто або дім, розділений у собі, не встоїть. І коли сатана сатану виганяє, він розділився в собі: якжеж устоїть його царство? І коли я через Велзевула виганяю бісів, то ваші сини через кого виганяють? Тому вони будуть вам суддями. А коли я духом божим виганяю бісів, то оце прийшло на вас царство боже. Або як може хтось увійти в дім сильного та посудити його розграбити, коли перше не звяже сильного, і тоді дім його ограбить? Хто не зі мною, той проти мене; і хто не збирає зі мною, розтрачує. Тому кажу вам: Кождий гріх і хула відпуститься людям; а хула проти Духа не відпуститься. І коли хтось скаже проти Сина Чоловічого, відпуститься йому; а хто скаже слово проти Святого Духа, не відпуститься йому ні в цьому віці, ні в другому». Мат. 12, 24–32; Марк. 3, 28; Лук. 12, 10.

Заналізуймо той текст щоб дійти до висновку, що таке гріх проти Св. Духа? 1) Ісус відносить той гріх до фарисеїв, що від безпосередніх свідків чули про наглядне Христове чудо; загал людей признавав те чудо за боже діло, а фарисеї говорили, що Ісус виганяє бісів через діявольського князя. 2) Ісус розвиває *вичерпуючий доказ*, що думка фарисеїв *абсурдна*. 3) Фарисеї всетаки встоюють при тій своїй думці та ще й агітують нею.

Психольогічна непростимість, неусуваємість того гріха фарисеїв тут зовсім ясно виступає. Фарисеїв не переконує, не відкриває їм очей ані певно доказане наглядне чудо, ані зведення їх думки до нагляд, ного абсурду. Це найсильніші докази, які тільки можливі. То щож зможе вирвати фарисеїв з їх упірного ворогування з Христом? Що їм зможе відкрити очі на божу правду яка в Христі? Вже ніщо! Всі можливі інстанції вже вичерпані. Хіба тільки надзвичайна божа благодать могла би розбити закаменілу душу фарисеїв.

Але 4) фарисеї при своїй впертості, щоб при ній удержатися,

роблять такий жахливий гріх, що Бога мусить так боліти, як нас, людей, гріхи, що кличуть до неба за пімстою. Найбільшу божу любов, з якої родилися чудесні Христові уздоровлення, фарисеї не зжахнулися так зневажати й обезславлювати, що її чудесні діла явно приписують діяволіві. Отже вони начеб убивали Бога, а діявола назначувати як володаря, автора божих діл. Чи для таких переверотних душ Бог буде давати надзвичайну благодать, щоб вони прозріли та покаялися? Тоді Бог нарушив би весь моральний порядок, тоді зникла би всяка справедливість. Отже той гріх фарисеїв також зі сторони Бога залишається на завсіди непростимий, а властиво такий, що «не відпуститься їм».

5) Якби то в фарисеїв була якась елементарна недостача духа (брак освіти, брак релігійного виховання), то Бог мав би підставу змилосердитись над ними і дати їм таку надзвичайну ласку, щоб розбила їх духову структуру та уможливила їм покаяння. Але фарисеї й книжники були освіченими людьми й вихованими в релігії, яка творила історичну і психологічну підбудову для прийняття Ісуса Христа; вони були «недалекі від царства божого».

Прийняття дальших, глибших божих правд завсіди сполучене з якимись невигодами, труднощами; треба позбутися своїх дорогих, освячених уроень, відкинути їх, як коли рак скидає з себе свій старий, замалий панцир, щоб поріс на ньому новий, більший. Коли жидівське простолюддя могло перерости труднощі, що були сполучені з прийняттям Ісуса Христа, то для фарисеїв і книжників це повинно було би бути *ще легше*. Щож таке було в їх душі, що непоборно противилося прийняттю Ісуса Христа?

б) Савло – Павло також був фарисей і переслідував божу церкву. Його Ісус насильно вирвав з табору своїх ворогів, показався йому з неба, своєю надзвичайною ласкою розторощив його вперте засліплення. Якже це? Савло був *ще молодий*, отже духово ще вповні незрілий. Але ще важніше було те, що Савло, як про те заключаємо з його наскрізь жертвенної служби для Христа, цілком певно не ненавидів Христа задля своєї зарозумілості, тільки задля своєї *ревности* для батьківських передань. Він ма-

буть і сам від себе був би навернувся до Христа, колиб мав більше досвіду і знання Христової правди. Тому його гріх не був непростимий, невилікувальний.

Фарисеї й книжники, до котрих Ісус відносив гріх проти Св. Духа, мусіли бути в душі неподібні до Савла-Павла («*si duo faciunt idem, non est idem*»). Вони були *себелюбні, зарозумілі в справах божих*, уважали себе за непомильних знавців божих тайн, не могли собі ані подумати, щоб обіцяний Христос прийшов у якомусь інакшому стилі, ніж вони собі уявляли його, бо це ображувало їх зарозумілість. Саме та зарозумілість у божих справах творить *властивий корінь* непростимости гріха проти Св. Духа. Якжеж фарисеї могли би покаятися, коли в своєму грісі не бачили гріха, але власне *похвалу для себе*, що ніби вони «приносять службу Богові»?! Та самопохвала фарисеїв впливала з їх уроєного *всезнайства* божих справ, отже виключала всякий страх та пошукування – значить: абсолютно унеможлювала покаєння.

7) Зарозумілість фарисеїв була *найвищого ступня*. Вона засліплювала їх, відбирала їм критичний розум у відношенні до Христа, так що вони, «хвалячи себе, що ніби вони мудрі, подурили», не бачили наглядних абсурдів, котрими вони воювали проти Христа, розбуджувала в них смертельну ненависть до Христа, вкінці довела їх до того, що вони Ісуса Христа засудили і розпяли та прокляли самі себе: «Кров його на нас і на наші діти».

8) Чому Христос називає той гріх фарисеїв і книжників гріхом *проти Св. Духа*? Фарисеї не воювали проти якоїсь книжної теорії, але проти *живого* Христа, що прийшов до них, щоб їх спасти. Щоб проти Христа могли воювати, *фарисеї переворотно інтерпретували його чуда*, через що *викривляли значіння божих чудес взагалі*. Значить, фарисеї насміхалися з божої ласки, *що саме діяла на них*, змішували її з болотом, через що й інших, ліпших від себе, відводили від спасення та робили їх ворогами справжнього Бога. *А що Бог дає людям ласки через Св. Духа, через Св. Духа стоїть у безупинному контакті з людьми*, тому гріх фарисеїв був гріхом проти Св. Духа. Та мабуть тут головний момент, що Св.

Дух освічує людську душу, а фарисеї своєю зарозумілістю в божих справах закам'єніло противилися освіченню Св. Духа.

Найгірше ядро в тому грісі, властиву провину проти Св. Духа, творила переверотна агітація фарисеїв, що ніби Ісус виганяє бісів через діявольського князя. Чуда, на яких основувалася віра фарисеїв, чуда Мойсея і пророків, були такі самі, як і Христові чуда. Отже коли фарисеї зневажали Христові чуда, то в дійсності зневажали також чуда Мойсея і пророків. Христос їм це виразно вирикає: «І коли я через Велзевула виганяю бісів, то ваші сини через кого виганяють?» Значить, фарисеї у своїй зарозумілості посунулися так далеко, що зневажаючи Христові свідоцтва, вони тим самим зневажали також і свідоцтва віри Мойсея, отже своєї власної віри. Це властива точка в грісі проти Св. Духа: Хто для своєї зарозумілості в божих справах аж так багато жертвує, той в імені своєї віри себе ставить замість Бога, і вже не має як позбутися своєї зарозумілості, бо він завсіди вищий від усіх рацій. На такий гріх уже нема ніякого ліку, бо зарозумілість у божих справах стала наче рак в організмі, що з'їдає всі сили.

Щож нам вийшло з тої аналізи? Вийшло те, що єдиним гріхом проти Св. Духа це зарозумілість у божих справах. Це зарозумілість не якабудь, але зарозумілість саме в божих справах, зарозумілість переверотна, найвищого ступня, що ні з чим не числиться і нічого не лякається, зарозумілість у дозрілих і освічених людей, вихованих у правдивій божій вірі, де Христос «во своя прийде і свої его не прияша». Як з того бачимо, Noldin був дуже близько до розв'язки, та ще не найшов властивого слова. Він усе зводить на «ненависть» та «виразну злобу» фарисеїв, але ще треба було назвати причину тої ненависти та злоби, бо злоба й ненависть можуть мати різні причини. В нашому випадку тою причиною могла бути тільки зарозумілість у божих справах – і власно те поняття розв'язує цілу проблему.

Очевидно, в катихизмі, симетрично до коротких назв інших гріхів, ми повинні той гріх тільки шабльноно називати: Гріх проти Св. Духа – зарозумілість у божих справах.

І повинні ми той гріх наводити та пояснювати не тільки тому, щоб уже раз зліквідувати традиційне непорозуміння, але ще більше тому, що в наших часах *треба звертати увагу на той гріх*. У минулих віках хіба тільки деякі священики грішили тим гріхом, а нині повно таких інтелігентів, що задля своєї зарозумілості відпали від Христової віри, переверотно інтерпретують не тільки божі чуда, надприродні й природні, але навіть природний моральний закон, ненавидять Христа, руйнують божу славу на світі, і нерозкаяні вмирають з тим гріхом на сумний доказ правди Христових слів, що гріх проти Св. Духа ніколи не буде прощений, бо з своєї природи він невилікувальний.

Всяке багатство тягне за собою своерідну небезпеку. І школа, освіта, також теологічна освіта тягнуть за собою небезпеку – *зарозумілість ума*. Нинішнім інтелігентам, світським і духовим, перш за все потрібна *смирненість ума*. Та субтельна чеснота межує зі скептицизмом, але її напрям саме *протилежний*. Скептицизм каже: «Не знаю і не можу знати, чи моє пізнання має об'єктивну вартість». А смирненість ума каже: «Об'єктивна правда може бути безмірно глибша і дивніша, ніж я собі її уявляю». Тільки при такій диспозиції ум залишається *отворений* для прийняття нових глибших правд. А то звичайно так буває, що освічена людина, з виробленим світоглядом, для всіх явищ, які не підходять під її міру, має тільки неґацію і глузування. Сліпому світло не допоможе!

Нива. – 1939. – ч.7-8. – с.257-265

Олег Петрук

**Перелік публікацій
про українських стигматиків**

Вступ

Явище стигматизації відоме в католицькій церкві з часу Франціска Асізького (1181-1226), який вважається першим стигматиком.¹³⁰ Назва явища походить від слова «стиґми», яке означає рани, що з'являються на тілі окремих осіб, і які є подібними до ран, що їх одержав Ісус Христос після ув'язнення до моменту смерті. Ці рани не піддаються ні лікувальному впливу, ні гнійним процесам; вони можуть бути тривалими у часі, чи швидко загоюватися, наприклад протягом кількох хвилин, часто не залишаючи по собі жодного сліду. Стиґми не є єдиною і не є основною ознакою явища стигматизації; відомими є випадки укритої стигматизації – без появи видимих ран. Головним у стигматика є містичні терпіння, – як фізичні, так і душевні, – аналогічні до Христових, які можна розглядати як продовження у часі Христової жертви відкуплення. Стиґми, якщо з'являються, лише супроводжують терпіння. Як правило, складовими стигматизації є також інші явища,¹³¹ як наприклад, білокація, яснобачення та інші, які можуть проявлятися у конкретному випадку в більшому чи меншому ступені. Тому стигматизація є комплексом різних взаємопов'язаних містичних явищ (частина з яких може бути стверджена спостереженням), які відбуваються у зв'язку з конкретною особою – стигматиком. Від часу Франціска з Ассізі відомо близько 400 таких осіб, до 80 з них є канонізовані католицькою Церквою. Ставлення Церкви до цього явища на загал є обережним, як і до інших явищ, що можуть володіти ознаками надприродності, тому частина канонізованих стигматиків була зачислена до лику святих не через стиґми, а завдяки своїй

130 J.Gorress, *The Stigmata. A History of Various Cases.* – London, 1883. – 225 p.; M.Freze, *They Bore the Wounds of Christ. The mystery of the Sacred Stigmata.* – Huntington: Our Sunday Visitor, 1989. – 350 p.; T.Harrison, *Stigmata. A Medieval Mystery in a Modern Age.* – New York: Penguin Books, 1996. – 165 p.; *The Catholic Encyclopedia and Supplements* (v.1-17). – Encyclopedia Press, 1912-1922.

131 M.Freze, *Voices, Visions and Apparitions.* – Huntington: Our Sunday Visitor, 1993. – 360 p.; J.Cruz, *Mysteries, Marvels, Miracles in the Lives of the Saints.* – Rockford, 1997. – 581 p.

праведності. Останнім канонізованим стигматиком є італієць о.Піо Форджіоне (1887-1968), канонізація якого відбулася 16 червня 2002 р. Як можливі причини явища у літературі називаються Божа ласка, підступ нечистого або психосоматичне походження. В останньому випадку дискусія обмежується переважно лише фактом появи ран, без надання уваги іншим явищам.

У минулому столітті на Західній Україні було кілька осіб, що мали ознаки, властиві стигматикам. Ймовірно, що це вперше сталося в українській Церкві; історичні свідчення про це з попередніх століть не відомі. Усі ці особи були вірними Української греко-католицької церкви. Відповідні явища розпочалися з ними переважно після 1935 року. До цього року, як про це свідчать джерела, стигматизованою була лише Евстахія Бохняк (1903-1974), однак відомо про неї стало також лише після 1935 р. Найбільш відомою була Настя Волошин (1911-1994), яка 1936 р. стала монахинєю Чину Василія Великого й одержала чернече ім'я Маріям. Єдиним стигматиком чоловіком був Степан Навроцький (1922-1944). Майже невідомою є Софія Гачинська (1929-1993), стигматичні явища в якій розпочалися 1949 р.

Нижче наведені публікації про українську стигматизацію, що з'явилися друком від середини 1935 року.

Перелік публікацій до 1945 року укладено на основі систематичного пошуку (безпосереднього перегляду річників) у ряді часописів та календарів та епізодичних знахідок. Було використано бібліографічний покажчик М.Комариці¹³² для часопису «Дзвони». Для контролю та, у випадку деяких часописів, для визначення часових рамок пошуку було використано покажчики А.Кравчука¹³³, К.Курилишина¹³⁴, «Українські часописи Львова»¹³⁵

132 М. Комариця, Журнал «Дзвони» (1931-1939): Систематичний покажчик змісту. – Львів, 1997. – 217 с.

133 А. Кравчук, Индекс української католицької періодики Галичини 1871-1942. – Львів: Видавництво ЛБА, Свічадо, 2000. – 520 с.

134 К. Курилишин, Українська легальна преса періоду німецької окупації, 1939--1944 рр: історико-бібліографічне дослідження : у 2 т. – Львів : ЛНБ ім. В. Стефаника, 2007. – с.640 с., 589 с.

135 Українські часописи Львова 1848-1939 рр.: Історико-бібліографічне досліджен-

та «Українська журналістика в іменах»¹³⁶, а також взаємні посилання у публікаціях. Систематичний пошук проводився у таких періодичних релігійних та суспільно-політичних виданнях (у дужках зазначено роки, за які здійснювався пошук): Батьківщина (1936), Богословія (1935-1939), Божі Сліди (1939), Воскресення (1941), Дзвони (1935-1939), Діло (1935-1939), Ідм слідами святого Йосафата (1935-1937),¹³⁷ Краківські вісті, тижневик (1940-1942), Краківські вісті, щоденник (1943-1944), Літопис Бойківщини (1938-1939), Лицарство Пресвятої Богородиці (1936-1939), Львівські Архієпархіяльні відомости (1936-1940), Львівські вісті (1941-1944), Мета (1935-1939), Місіонар (1936-1939, 1941-1944), Нива (1935-1939), Нова Зоря (1939), Пресвятая Богородице, спаси нас (1938-1939), Промінчик Сонця Любови (1936-1937), Свобода. Український дневник (США, 1935-1939), Сівач (1936-1937), Українське юнацтво (1935-1936), Український Бескид (1936-1939), Христос Наша Сила (1935-1939).¹³⁸ Були переглянуті також календарі за 1936-1944 рр., що виходили у Львові й Кракові, та які є в наявності в Науковій бібліотеці ім.В.Стефаника у Львові.

Наведено також публікації з видань до 1945 р., в яких систематичного пошуку не проводилося. Переважно це статті, посилання на які містилися у публікаціях з часописів, перелік яких наведено вище, та книжках Г.Костельника присвячених українській стигматизації, а також знайдені епізодично. Про існування статей про Анастасію Волошин та події в Чайковичах в інших (не вказаних тут) виданнях до 1945 р. свідчать згадки у наведених джере-

ня: У 3 т. – т.1 (1848-1900 рр.). – Львів, 2001. – 744 с.; т. 2 (1901-1919 рр.). – Львів, 2002. – 692 с.; т. 3, кн. 1 (1920-1928 рр.). – Львів, 2003. – 912 с.; т. 3, кн. 2 (1929-1939 рр.). – Львів, 2003. – 928 с.

136 Українська журналістика в іменах: Матеріали для енциклопедичного словника / За ред. М.М.Романюка. – Львів, 1994-2002. – Вип. 1-9

137 Українська католицька летючка. У бібліотеці ім. В. Стефаника наявні 5 чисел за 1935-1937 рр.; у п'ятій газеті зазначено, що це вже 7-ма летючка. Числа газет не нумеруються, тому зазначаємо їх за порядком наявності у бібліотечній підшивці.

138 Повідомлення про виклади Г.Костельника «Проблема чуда» (зокрема на Академічних вечорах) у Львові та інших містах, що з'явилися з осені 1936 р. в цьому часописі, не наводяться, бо переважно дублюють аналогічні повідомлення в «Меті».

лах, однак систематичного пошуку в інших українських та польських часописах того часу не проводилося, оскільки публікації ці є поодинокими та переважно повторюють факти, наведених деінде. Додамо, що Г.Костельник зазначав 1939 року, що він бачив статті про Настю Волошин «німецькі, голяндські, англійські з Америки, чеські та хорватські» [274]. Польські часописи переважно публікували матеріали лише про Настю Волошин, і було це переважно в період з осені 1935 року до кінця зими 1935-1936 рр., поки вона не почала мешкати у монастирі сс.Василіанок у Львові, та в кінці літа – на початку осені 1937 р., коли Анастасія Волошин вже як монахиня їздила зі збірками на будову церкви при монастирі сс.Василіанок у Львові. Систематичного пошуку у виданнях після 1945 року також не проводилося, однак сподіваємося, що такі публікації завдяки допомозі приятелів представлені тут з достатньою повнотою.

Посилання впорядковані за хронологічною ознакою. Послання Митрополита Шептицького про містичні прояви у християнському житті та публікації від імені церкви: [176, 189, 194, 197, 262, 310, 314, 315, 322, 323, 379, 380, 381]. Покликання [213, 214, 222, 242, 249, 251, 252, 269, 280, 282, 365] доповнюють перелік публікацій про події в Чайковичах, наведений в [20]. У одній з довоєнних публікацій вказувалося, що готується до друку книжечка Івана Савича про ці події; чи вона вийшла друком, встановити не вдалося. Також не вдалося встановити, чи була опублікована книжечка К.Чеховича, передрук його статей у «Краківських вістях» [317]; про цей намір автора свідчить його листування з Митрополитом Андреем Шептицьким.¹³⁹

Упорядник вдячний Мар'яні Комариці (м. Львів) за поради та доповнення, а також Миколі Цану (м. Коцур, Сербія), який звернув нашу увагу на статтю у «Руски Календар за Югославянських Русинок» [154] та публікацію листів Г.Костельника, в яких йдеться про стигматиків [325].

139 ЦДІАЛ, ф.201, оп.1т, спр.176

Окремі видання та статті у збірниках

1. о. П. Дзедзик, Перша українська стигматичка (Анастазія Волошин). – Львів: Кооперетив «Мета», 1935. – 32 с. (Другий наклад: Львів, 1936)
2. о. Д-р Г. Костельник, Настя Волошин, дівчина зі стигмами. Перша частина: Історія стигматизації. – Львів: Накладом автора, 1936. – 139 с.
3. І.Савич, Настя Волошин серед народу. – Львів, 1936. – 20 с.
4. о. Д-р Г. Костельник, Настя Волошин, «жертва на показ». Друга частина: Екстази Насті. – Львів: Накладом автора, 1936. – 157 с.
5. о. Д-р Г. Костельник, Пояснення стигматизації. – Львів, 1937. – 137 с.
6. о. Д-р Г. Костельник, Містичні образи Насті Волошин по цілому Львові, Перемишлі, Станіславові. – Львів: Накладом автора, 1937. – 31 с.
7. о. Д-р Г. Костельник, Правда про стигматичку Евстахію Бохняк (Письмо до Митрополичого Ординаріяту). – Львів: Власним накладом, 1938. – 72 с.
8. о.М.С., Післанці з таємного світу. Про українського стигматика Степана Навроцького. – Канада: Накладом автора, 1952. – 93 с. (Автором цієї книжки є о. др. Михайло Сопуляк (1908-1990), про це свідчать Богдан Казимира, о.Антоній Рижак та Ярослав Мазурак)
9. В.Добричев, У тіні святого Юра. – Львів: Каменяр, 1970. – 216 с. (Книга антирелігійного характеру. Є розділ про стигматиків, с.115-130)
10. К. Чехович, Моє життя і мої мрії // Світильник Істини. Джерела до історії Української католицької академії у Львові. – т. 3, Торонто, 1983, с. 480-504.
11. П.Вигінний, «Вибрана в українському народі». Стигматичка Настя Волошин // Ярославщина і засяння. 1031-1947. Історично-мемуарний збірник. – Нью Йорк-Париж-Сідней-Торонто, 1986. – с. 295-303.
12. Я.Мазурак, Степан Навроцький – борець і жертва за Україну. – Львів: Спілка українських політичних в'язнів, 1991. – 17 с. (Я.Мазурак зазначає в [16], що ця книжка була також перевидана 1994 р. в Канаді завдяки ініціативі о.Р.Набережного)
13. Г.Меріам-Лужницький, Дванадцять листів о.Андрея Шептицького до матері. – Львів: Світ, 1994. – 80 с. (В окремому розділі поміщено розповідь очевидця про смерть А.Шептицького, під час якого була присутня Настя Волошин)
14. о.М.Сопуляк, Післанці з таємного світу. Про українського стигматика

- Степана Навроцького. – Галич, 1995. – 60 с. (Прізвище автора вказано помилково як Сонуляк)
15. П.Шкраб'юк, Виноградник Господній. – Львів: Інститут українознавства, Місіонер, 1995. – 280 с. (Серед іншого є спогади о.Й.Кладочного про Настю Волошин)
 16. Посланець таємного світу. Український стигматик Степан Навроцький. – Львів, 1997. – 139 с. (Збірник матеріалів про Степана Навроцького: передрук книжок о.М.Сопуляка [8] та Я. Мазурака [12], статей останнього [329,330], а також свідoctва очевидців, інтерв'ю з ними, документи, фотографії. Редакційне опрацювання та підготовка до друку о.Л.Костко)
 17. М.Кузьмович-Головінська, Зарваниця. Листки споминів. – Тернопіль: Джура, 2000. – 224 с. (Серед іншого є спогади про Настю Волошин)
 18. о.Ігор ЦАР, Степан Навроцький – жертва за волю України. – Львів, 2002. – 32 с. (Серія «Божі Сліди»)
 19. Чудесні оновлення образів у Глинянах та Плугові / Збірник матеріалів. – Львів, 2002. – 72 с. (Серія «Божі Сліди»)
 20. Чайковичі. Нерукотворний образ, цілюще джерело / Збірник матеріалів. – Львів, 2002. – 96 с. (Серія «Божі Сліди»)
 21. о.Ізидор ГОНЧАР, Марія СОКИРКА, Подих вічності. – Львів, 2003. – 64 с. (Серія «Божі Сліди»; про Софію Гачинську)
 22. Післанці з таємного світу. Анастасія Волошин / Збірник матеріалів. – ч.1. – Львів, 2008. – 128 с. (Серія «Божі Сліди»)
 23. Післанці з таємного світу. Анастасія Волошин / Збірник матеріалів. – ч.2. – Львів, 2009. – 144 с. (Серія «Божі Сліди»)
 24. Післанці з таємного світу. Евстахія Бохняк / Збірник матеріалів. – ч.1. – Львів, 2009. – 144 с. (Серія «Божі Сліди»)
 25. Післанці з таємного світу. Анастасія Волошин / Збірник матеріалів. – ч.3. – Львів, 2010. – 176 с. (Серія «Божі Сліди»)
 26. Післанці з таємного світу. Степан Навроцький / Збірник матеріалів. – Львів, 2014. – 172 с. (друге видання збірника [16], з доповненнями) (Серія «Божі Сліди»)
 27. F.Castelli, Padre Pio e il Sant'Uffizio (1918-1939). Fatti, protagonisti, documenti inediti. – Roma, 2011. – 216 p. (В розділі IX, четвертий підрозділ, с.137-140 називається «I casi di Lina Barone (1936) e di Anastasia Voloscyn (1937)»)

Публікації в періодичних виданнях та календарях

1935

28. Władze zainteresowały się “stygmaticzką” z pod Jaworowa // *Wiek Nowy*. – 1935. – 3 жовтня. – с.5
29. U jasnowidzącej stygmaticzki w powiecie jaworowskim // *Wiek Nowy*. – 1935. – 5 жовтня. – с.3
30. Co mówi stygmaticzka z Młynów // *Wiek Nowy*. – 1935. – 6 жовтня. – с.6
31. Jakis wewnętrzny głos każe mówić stygmaticzce z Młynów // *Wiek Nowy*. – 1935. – 8 жовтня. – с.4
32. “Wszyscy ludzie są braćmi”, mówi stygmaticzce z Młynów // *Wiek Nowy*. – 1935. – 9 жовтня. – с.4
33. Co mówią ludzie o mówić stygmaticzce z Młynów? // *Wiek Nowy*. – 1935. – 10 жовтня. – с.4
34. Stygmaticzka z Młynów pod obserwacją lekarzy // *Wiek Nowy*. – 1935. – 13 жовтня. – с.5
35. Stygmaticzka z Młynów przepowiada wojnę // *Wiek Nowy*. – 1935. – 15 жовтня. – с.7
36. Stygmaty Naści Wołoszyn znikają w czasie leczenia // *Wiek Nowy*. – 1935. – 23 жовтня. – с.10
37. Stygmaticzka z Młynów jest oszustką // *Wiek Nowy*. – 1935. – 27 жовтня. – с.6
38. В селі Млини // Христос Наша Сила. – 1935. – ч. 19, 15 жовтня. – с. 7-8. (Повідомлення про Настю Волошин в рубриці «Короткі вістки» . Те ж, що і в «Меті» за 20 жовтня 1935 р.)
39. В селі Млини // *Мета*. – 1935. – ч. 41, 20 жовтня. – с. 7. (Повідомлення про Настю Волошин, в рубриці «Хроніка»)
40. Масова психоза в Яворівщині // *Свобода*. Український дневник (США). – 1935. – ч.264, 12 листопада. – с.1
41. о.Петро Дзедзик, Що думати про стигматизовану Анастасію Волошин? // *Мета*. – 1935. – ч. 45, 17 листопада. – с. 5; ч. 46, 24 листопада. – с. 3; ч. 47, 1 грудня. – с. 4-5; ч. 48, 8 грудня. – с. 3; ч. 49, 15 грудня. – с. 3; ч. 50, 22 грудня. – с. 5; ч. 51, 29 грудня. – с. 3.
42. О. д-р Г. Костельник, Настя Волошин дійсно стигматизована // *Діло*. – 1935. – ч. 327, 7 грудня. – с. 5; ; ч. 328, 8 грудня. – с. 5; ч. 330, 10 грудня. – с. 5; ч. 331, 11 грудня. – с. 5; ч. 332, 12 грудня. – с. 5; ч. 333, 13

грудня. – с. 5; ч. 334, 14 грудня. – с. 5; ч. 335, 15 грудня. – с. 5.

43. Українська стигматичка Настя Волошин // Христос Наша Сила. – 1935. – ч. 23, 15 грудня. – с. 4-5.
44. Г.Костельник, Лист у справі Насті Волошин // Діло. – 1935. – ч. 343, 23 грудня. – с. 2-3; ч. 344, 24 грудня. – с. 4.

1936

45. Artur Erb, Przypadek rzekomej stygmatyzacji // Polska Gazeta Lekarska. – 1936. – ч. 1, січень. – с. 5-7.
46. о. Д-р Г. Костельник, Проблема Насті Волошин // Мета. – 1936. – ч. 1, 7 січня. – с. 7-9.
47. Вервиця Насті Волошин // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 1, 7 січня. – с. 13. (З фотографією)
48. Новинки // Діло. – 1936. – ч. 7, 11 січня. (Повідомлення про те, що «стигматичка Настя Волошин виїхала на Різдвяні Свята назад до села Млинів» на прохання своєї матері)
49. Stygmaty Nastii Wołoszynówny // Polska Katolicka Agencja Prasowa. – 1936. – ч. 9, 13 січня. – с. 4.
50. о. Г. Костельник, Перша стигматичка в нашій Церкві // Нива. – 1936. – ч. 1. – с. 12-16.
51. Йордан у Львові // Нива. – 1936. – ч. 1. – с. 38-39. (В рубриці «Всячина». Про святкування Йордану у Львові та архиерейську Літургію з цього приводу Преосвященного Кир Івана Бучки у церкві Преображення. Зауваження про присутність на цій Літургії стигматички Насті Волошин в товаристві двох сестер монахинь)
52. Богословське Наукове Товариство. Академічні Вечори // Богословія. – 1936. – ч. 1. – с.76-78 (Перелік викладів з X.1935 по III.1936. о.Др.Г.Костельник, Проблема стигматизації у Насті Волошин (16. II.1936, Дрогобич)»)
53. Коло Львова в містечку Глинянах // Лицарство Пресвятої Богородиці. – 1936. – ч. 1. – с. 16. (Коротке повідомлення про оновлення образу в рубриці «Хроніка»)
54. Вмерла для світа: Настя Волошин стигматизована українка // Ідм слідами святого Йосафата. – газета 2, січень 1936 р., с. 3. (Замітки зі світлинами про українську стигматичку)
55. Настя Волошин // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 3, 1 лютого. – с. 6-7.

(В рубриці «З нашого життя»)

56. Українська стигматичка Настя Волошин // Батьківщина. – 1936. – ч. 4 (2 лютого). – с. 5. (В рубриці «Новинки»)
57. Стигматичка Настя Волошин // Свобода. Український дневник (США). – 1936. – ч.31, 7 лютого. – с.1
58. Настя Волошин // Батьківщина. – 1936. – ч. 5 (9 лютого). – с. 4. («Переказ розмови представника нашого дружнього часопису «Українських вістей» з о.Г.Костельником»)
59. Настя стигматична відчуває болі українського народу // Свобода. Український дневник (США). – 1936. – ч.33, 10 лютого. – с.1
60. Настя Волошин // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 4, 15 лютого. – с. 4-5.
61. Як це може бути? // Свобода. Український дневник (США). – 1936. – ч.38, 15 лютого. – с.1 (Повний текст: «ВАРШАВА. — „І. К. Ц.» дуже зажурився. Не годен зрозуміти, як може писати українська преса про те, що відома стигматичка Настя Волошин є „свідомою українкою» і мала страшні муки — підчас варшавського процесу над українськими революціонерами!»)
62. Українська стигматичка Настя Волошин (2) // Батьківщина. – 1936. – ч. 6 (16 лютого). – с. 3.
63. Настя Волошин // Мета. – 1936. – ч. 7, 16 лютого. – с. 7. (В рубриці «Хроніка»)
64. Проблема стигматизації у Насті Волошин // Мета. – 1936. – ч. 7, 16 лютого. – с. 7; ч. 8, 25 лютого. – с. 4-5. (Оголошення та звіт про виклад Г.Костельника)
65. Українська стигматичка Настя Волошин (3) // Батьківщина. – 1936. – ч. 7 (23 лютого). – с. 3.
66. В Дрогобичі // Мета. – 1936. – ч. 8, 25 лютого. – с. 7. (В рубриці «Хроніка». Про виклад Г.Костельника про Настю Волошин у Дрогобичі)
67. Українська стигматичка Настя Волошин (4) // Батьківщина. – 1936. – ч. 8 (1 березня). – с. 3.
68. Як постить Настя Волошин? // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 5, 1 березня. – с. 4-5.
69. Як Настя Волошин переконала? // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 6, 15 березня. – с. 4-5.
70. Настя Волошин українська стигматичка // Свобода. Український дневник (США). – 1936. – ч.64, 18 березня. – с.3 (за матеріалами

«Батьківщини»)

71. Про Настю Волошин // Свобода. Український дневник (США). – 1936. – ч.65, 19 березня. – с.1
72. Мон. Осип, Вибрана в українському народі // Українське юнацтво. – 1936. – ч. 3, березень. – с. 36-38; ч. 4, квітень. – с. 53-55.
73. Ще про Настю Волошин // Бюлетень Братства українців католиків Канади (Альвена, Йорктон). – 1936. – ч. 3. – с.24.
74. П.Ісаїв, Рец. на «Настя Волошин, дівчина зі стигмами. Ч.1: Історія стигматизації» // Дзвони. – 1936. – ч. 4. – с. 166-168.
75. (д.), Рец. на: о.Д-р Г. Костельник: Настя Волошин, дівчина зі стигмами. Перша частина, історія стигматизації. Львів, 1936 р. Накладом автора, стр. 149 // Нива. – 1936. – ч. 4. – с. 153-154. (У рубриці «Нові книжки»)
76. «Академічні вечори» в Дрогобичі і Яворові // Мета. – 1936. – ч. 14, 5 квітня. – с. 7. (В рубриці «Хроніка»). Про виклад Г.Костельника про Настю Волошин у Яворові)
77. Історія Насті Волошин // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 8, 12 квітня. – с. 9-10.
78. [Фото] // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 9, 19 квітня. – с. 1. (Фото церкви в Млинах з підписом, що в Млинах «жила довший час стигматизована Настя Волошин»)
79. Звертаємо увагу // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 9, 19 квітня. – с. 4. (В рубриці «З нашого життя»). Про книжку Г.Костельника про Н.Волошин)
80. Як Настя Волошин провела Страсний Тиждень // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 9, 19 квітня. – с. 5.
81. [Повідомлення] // Мета. – 1936. – ч. 15-16, 12 квітня. – с. 14; ч. 17, 26 квітня. – с. 7. (В рубриці «Хроніка»). Про те, що Г.Костельник розіслав свою книжку про Настю Волошин (ч.1) до «Впр. ОО. Деканів Львівської Архиепархії по 80 примірників з проханням роздати своїм священикам до розпродажі»)
82. С.Хруцький, Книжка про Настю Волошин [ч.1] // Діло. - 1936. - ч.87, 22 квітня. - с.5 (рецензія)
83. Настя Волошин // Бюлетень Братства українців католиків Канади (Альвена, Йорктон). – 1936. – ч. 4/5. – с.13-15; ч. 6. – с.14
84. о. В. Д., Рец. на о.Др.Г.Костельник, «Настя Волошин: Дівчина зі стигмами. Перша частина» // Мета. – 1936. – ч. 18, 3 травня. – с. 4.

85. Настя Волошин у Млинах // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 11, 3 травня. – с. 5-6.
86. До проблеми стигматизації Насті Волошин // Мета. – 1936. – ч. 19, 10 травня. – с. 7; ч. 21, 24 травня. – с. 3-4; ч. 22, 31 травня. – с. 5; ч. 23, 7 липня. – с. 5. (В рубриках «Хроніка» та «З викладової салі» . Повідомлення та звіт про «дискусійні сходи» в «Обнові» щодо Насті Волошин. Реферат о.І.Гриньоха «До проблеми стигматизації Насті Волошин»)
87. [Публікації під різними назвами] // Мета. – 1936. – ч. 19. – с. 1; 1937. – ч. 17. – с. 3-4; ч. 19. – с. 1; ч. 24. – с. 1; ч. 25. – с. 3; ч. 35. – с. 1; ч. 36. – с. 1; ч. 36. – с. 8; ч. 38. – с. 8. (Про проект та будову церкви при монастирі сс.Василіанок у Львові при вул.Потоцького, 95. В частині матеріалів є згадки про збір коштів на будову цієї церкви, які провадила під монашим послухом у різних містах с.Маріям Волошин. Див. також [89])
88. Настя Волошин серед народу // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 12, 10 травня. – с. 4.
89. [Публікації під різними назвами] // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 12. – с. 3; ч. 13. – с. 3; 1937. – ч. 25. – с. 3; ч. 36. – с. 1,4; ч. 37. – с. 3; ч. 37. – с. 5; ч. 38. – с. 2-3. (Про проект та будову церкви при монастирі сс.Василіанок у Львові при вул.Потоцького, 95. В частині матеріалів є згадки про збір коштів на будову цієї церкви, які провадила с.Маріям Волошин. Див. також [87], «Український Бескид» , 1937. – ч. 28. – с.3)
90. Як Настя Волошин провела страстний тиждень // Свобода. Український деньник (США). – 1936. – ч.113, 15 травня. – с.4
91. о.Др.Г.Костельник, Настя Волошин вступила до монастиря // Мета. – 1936. – ч. 20, 17 травня. – с. 2-3. (Про прийняття 11 травня Насті Волошин старшиною монастиря на новіціят)
92. Празник св.Юрія у Львові // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 13, 17 травня. – с. 3. (В рубриці «З нашого життя»)
93. З життя Насті Волошин // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 13, 17 травня. – с. 4-5.
94. о. Станислав Демко, У Насті – української стигматички // Український Бескид. – 1936. – ч. 18, 17 травня. – с. 3.
95. Настя Волошин вступила до монастиря // Український Бескид. – 1936. – ч. 19, 24 травня. – с. 7. (В рубриці «Новинки»)

96. Нечувана жидівська напасть // Мета. – 1936. – ч. 21, 24 травня. – с. 5-6 (В рубриці «З голосів преси». Про пулікацію в «Експресі Вечорни» від 17 травня 1936 р. «злобного нападу на наше духовенство з приводу явищ стигматизації Насті Волошин».)
97. Настя Волошин вступила до монастиря // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 14, 24 травня. – с. 4.
98. о. Станислав Демко, Стигматизовані особи // Український Бескид. – 1936. – ч. 20, 31 травня. – с. 4-5. (Про Н. Волошин)
99. Настя Волошин вступила до монастиря // Батьківщина. – 1936. – ч. 19 (24 травня). – с. 6.
100. «Облечини» Насті Волошин // Батьківщина. – 1936. – ч. 20 (31 травня). – с. 3.
101. Свято Вознесення в монастирі СС.Василіянок // Мета. – 1936. – ч. 22, 31 травня. – с. 1. (Про облечини Насті Волошин на свято Вознесення, у присутності Митр. Андрея. Наведено зміст проповіді Митрополита)
102. Облечини Насті Волошин // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 15, 31 травня. – с. 4-5, 6.
103. Закінчення ювілею високопреосв. Митрополита Кир Андрея // Нива. – 1936. – ч. 5. – с. 195-196. (В рубриці «Всячина» . Про закінчення відзначення ювілею Митрополита Шептицького. Зауваження про те, що серед вірних у церкві та на подвір'ї церкви св. Юра була присутня Настя Волошин, «що ходила навіть з тацею в товаристві Сестер-монахинь, так що всі приявні могли її добре бачити, з чого були дуже задоволені»)
104. Стигматичка Настя Волошин вступила в монастир // Нива. – 1936. – ч. 5. – с. 197-198. (Це відбулося 21 травня. «Чин облечин довершив сам Високопреосв. Митрополит, який спеціально для тієї цілі приїхав до монастиря. По довершенні чину облечин, о. др. Костельник відправив Сл. Божу, а по ній Високопреосв. Митрополит сказав відповідну до хвилі проповідь»)
105. о. др. Г. Костельник, Чудесно відновлений образ Христового Розп'яття у Глинянах // Нива. – 1936. – ч. 6. – с. 215-219. (з додатком протоколів обстеження образу та переслухання свідків)
106. о. Г. Костельник, Надуживання імени Насті Волошин // Нива. – 1936. – ч. 6. – с. 240. (У рубриці «Всячина»)
107. 21 травня // Українське юнацтво. – 1936. – ч. 6. – с. 101. (В рубриці

«З життя української молоді» . Повідомлення про обличчя «новичок, що з них одна є славнозвісна українська стигматичка, Настя Волошин. Настя вступила до монастиря на поручення таємного голосу, що до неї промавляє в часі екстазу»)

108. Чудотворний хрест у церкві в Глинянах // Ідім слідами святого Йосафата. – газета 3, червень 1936 р., с. 1. (Про хрест, знайдений в зрубі дерева у Львові на Знесінні, оновлення образу в Глинянах, хрест на небі над Станіславовом та Настю Волошин)
109. Рец. на: О. Др. Г. Костельник, Настя Волошин, дівчина зі стигмами. І ч. // Українське юнацтво. – 1936. – ч. 6. – с. 101. (В рубриці «Нові видання»)
110. о. Мирон Коритко, Моя стріча з Настею Волошин // «Промінчик Сонця Любови» (щомісячний листок, призначений для всіх). – 1936. – ч. 3 (червень). – с. 4. (Наклад і друк Св. Усп. Лаври Студ. Уставу в Уневі)
111. Настя Волошин у монастирі // Свобода. Український дневник (США). – 1936. – ч. 128, 3 червня. – с. 4
112. Von J.P., Anastasia Woloschyn, die erste Stigmatisierte in der ukrainisch-griechisch-katholischen Kirche // Die Schildwache. – 1936. – ч. 36, 6 червня. – с. 285; ч. 37, 13 червня. – с. 293; 1936. – ч. 38, 20 червня. – с. 301; 1936. – ч. 39, 27 червня. – с. 309.
113. Др. Р. В. Гинек, Де що про «стигматизовану» Настю Волошин // Lidove Listy (чеський щоденник). – 1936. – ч. 134, 11 червня.
114. Настя Волошин черницею // Свобода. Український дневник (США). – 1936. – ч. 142, 19 червня. – с. 1
115. Настя Волошин // Мета. – 1936. – ч. 27, 5 липня. – с. 7. (В рубриці «Хроніка»)
116. З життя Насті-Марії Волошин. Як Сестра Настя-Марія Волошин відіржала свячену воду // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 20, 5 липня. – с. 4.
117. Чужинці про Настю Волошин // Український Бескид. – 1936. – ч. 25, 5 липня. – с. 3.
118. Книжка о. д-ра Г. Костельника про Настю Волошин // Мета. – 1936. – ч. 28, 12 липня. – с. 7. (В рубриці «Хроніка»)
119. Настя Волошин // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 21, 12 липня. – с. 3. (В рубриці «З нашого життя» . Див. також на с. 3 про книжку Г. Костельника про Настю Волошин, ч. 1)
120. Як Настя Волошин була духом в Америці // Христос Наша Сила. –

1936. – ч. 21, 12 липня. – с. 4.
121. Іван Савич, Там де повстають легенди (репортаж з Млинів) // Мета. – 1936. – ч. 29, 19 липня. – с. 4-5; ч. 30, 26 липня. – с. 6-7; ч. 31, 2 серпня. – с. 6-7.
122. Як Настя Волошин переконує // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 22, 19 липня. – с. 4.
123. Як Настя Волошин переконує і чого вона не любить? // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 23, 26 липня. – с. 4. (Див. також [288])
124. Чудесно відновлений образ Розп'яття в Глинянах // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 23, 26 липня.
125. Чи вірити в надзвичайні появи // Місіонар. – 1936. – ч. 7. – с. 156. («Як розпізнати чудо, дамо поучення.»)
126. Що таке стигматизація? // Місіонар. – 1936. – ч. 7. – с. 157; ч. 8. – с. 179; 1937. – ч. 1. – с. 5; ч. 2. – с. 33.
127. о. Др. Г. Костельник, Лікарська реляція про Настю Волошин // Мета. – 1936. – ч. 31, 2 серпня. – с. 4-5; ч. 33, 16 серпня. – с. 4-6.
128. У Глинянах // Мета. – 1936. – ч. 31, 2 серпня. (Коротка інформація про здвиг соколів і соборну Службу Божу перед чудесно відновленим образом в ході цієї події, в рубриці «Хроніка»)
129. З життя Насті Волошин // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 24, 2 серпня. – с. 4.
130. У Глинянах // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 24, 2 серпня. (Коротка інформація про здвиг соколів і соборну Службу Божу перед чудесно відновленим образом в ході цієї події, в рубриці «З нашого життя»)
131. [І. Савич, Настя Волошин серед народу, Львів, 1936, 20 с.] // Мета. – 1936. – ч. 36, 6 вересня. – с. 8. (В рубриці «Нові видання»)
132. Сестра Настя-Марія Волошин // Мета. – 1936. – ч. 37, 13 вересня. – с. 7. (В рубриці «Хроніка»)
133. Сестра Настя-Марія Волошин // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 30, 13 вересня. – с. 3. (В рубриці «З нашого життя»)
134. Заложення Хресної дороги в Млинах // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 30, 13 вересня. – с. 4.
135. Чому млинівську церкву побудували на теперішньому місці? // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 30, 13 вересня. – с. 5. (В рубриці «Цікаві дрібнички»)
136. о. Г. Костельник, Некрольог. о. Михайло Мудрий // Нива. – 1936. –

- ч. 10. – с. 378-379. (Некролог, у якому зокрема йдеться про захоплення о. М. Мудрого Н. Волошин, її йому появу, опис хвороби о. М. Мудрого, здійсненій стигматичкою під час екстази та передбачення нею його смерті)
137. [Повідомлення] // Український Бескид. – 1936. – ч. 41. – с. 4. (У рубриці «Всячина» . Коротке повідомлення про постаті Матері Божої та Христа, що бачать люди на вікнах та зв'язок з Настею Волошин)
138. [Без назви] // Ідм слідами святого Йосафата. – газета 4, жовтень-листопад 1936 р., с. 3. (Про Настю Волошин, зі світлинами)
139. М.Дзерович, Проблема стигматизації в світлі медицини // Мета. – 1936. – ч. 45, 8 листопада. – с. 1; 1937. – ч. 10, 14 березня. – с. 7; ч. 11, 21 березня. – с. 4. (Повідомлення та звіт про виклад М.Дзеровича «Проблема стигматизації в світлі медицини» на Академічних вечорах, 14 березня 1937 р.)
140. Постаті Матері Божої на вікнах // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 38, 8 листопада. – с. 2. (В рубриці «З нашого життя»)
141. Проблема чуда. II Академічний Вечір у Львові // Мета. – 1936. – ч. 47, 22 листопада. – с. 5.
142. о.Г.Костельник, Нова книжка про Настю Волошин // Мета. – 1936. – ч. 47, 22 листопада. – с. 7. (В рубриці «Хроніка»)
143. Нова книжка про Настю Волошин // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 41, 29 листопада. – с. 8; ч. 42, 6 грудня. – с. 5. (В рубриці «В кількох словах»)
144. Нові книжки. о. Д-р Г. Костельник: Настя Волошин – жертва на показ. Друга частина. Екстази Насті. Львів, 1936 р. Накладом автора, стр. 154 // Нива. – 1936. – ч. 11. – с. 422.
145. Нові книжки. Руски календар за югославянських Русинох на рок 1937 // Нива. – 1936. – ч. 11. – с. 422. (Зі змісту: Д.Биднас, Настя Волошин)
146. П.Ісаїв, Рец. на «Настя Волошин: Жертва на показ. Ч.2: Екстази Насті» // Дзвони. – 1936. – ч. 12. – с. 498-500.
147. о.М.Коритко, Настя Волошин на Службі Божій в Холоєві // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 42, 6 грудня. – с. 4-5.
148. О.Клад., Рец. на: о.Др.Г.Костельник, Настя Волошин – Жертва на показ. Частина друга // Мета. – 1936. – ч. 51, 20 грудня. – с. 6.
149. Академічні вечорі в краю // Мета. – 1936. – ч. 51, 20 грудня. – с. 7. (В рубриці «Хроніка» . Про виклад Г.Костельника про Настю Волошин у

Золочеві)

150. Академічні вечори в Рогатині, Яворові і Золочеві // Мета. – 1936. – ч. 52, 27 грудня. – с. 6. (В рубриці «Хроніка» . Про виклади Г.Костельника про Настю Волошин та «Релігійні фалші нових часів»)
151. Настя Волошин. Жертва на показ українському народові // Христос Наша Сила. – 1936. – ч. 45, 27 грудня. – с. 3.
152. Богословське Наукове Товариство. Академічні Вечори // Богословія. – 1936. – ч. 4. – с.274-275 («З намічених викладів відбулися: о.Др.Г.Костельник, Проблема чуда... На черзі є 14.3.1937 Др.М.Дзерович, Проблема стигматизації.»)
153. [Повідомлення про книгу:] о.Др.Г.Костельник, Настя Волошин, дівчина зі стигмами, ч.1, Львів, 1936 // Богословія. – 1936. – ч. 4. – с.276
154. Д. Биндас, Настя Волошин дзивка зос стигмами // Руски Календар за Югославянських Русинох. – Сремски карловци, 1936. – с. 13-27. (Примітка автора: «Жридло того писаня є книжка Дра Г.Костельника, котру под истим насловом вон видал 1936 р. І часц»)
155. Перша українська стигматичка // Український Християнський Календар на 1937 рік. – Львів: Видавнича кооператива «Мета» , – 1936 р. – с. 87.

1937

156. Шукаймо лучности з небом! // Ідім слідами святого Йосафата. – газета 5, 1937 р., с. 1. (зі згадкою про Настю Волошин)
157. Як Настя Волошин молитвою вирятувала дитину // Христос Наша Сила. – 1937. – ч. 1, 7 січня (додаток). – с. II додатку.
158. Ширім добру пресу і книжку! // Христос Наша Сила. – 1937. – ч. 2, 17 січня. – с. 3. (Про те, які книжки купують в парохії св. Ап. Петра і Павла у Львові. Серед інших: І.Савич, «Настя Волошин – 100 прим., о.Костельник, т.1 про Н.Волошин – 55 прим., о.Костельник, т.2 про Н.Волошин – 33 прим.)
159. о. Др. Г. Костельник, Образи на вікнах // Український Бескид. – 1937. – ч. 6, 14 лютого. – с. 3. (Коротке повідомлення про нерукотворні образи Насті Волошин на вікнах з проханням подавати інформацію, якщо такі зустрінуться. «Інформаційні матеріали будуть зберігатися в архіві «Насті Волошин») 1936 та 1937 рр. неодноразово друкувалися також оголошення про книжки Г.Костельника про Настю Волошин (частини 1, 2 та про образи на шибках).

160. о. М. Коритко, Рец. на: о. Д-р Г. Костельник: Настя Волошин – жертва на показ. Друга частина. Екстази Насті. Львів, 1936 р. Накладом автора, стр. 154 // Нива. – 1937. – ч. 2. – с. 72-75. (У рубриці «Нові книжки»)
161. о. Г. Костельник, Оголошення // Нива. – 1937. – ч. 2. – с. 3 обкл. («Дуже прошу всіх Всеч. Отців у котрих є ще нерозпродані примірники моєї книжки про Настю Волошин І частина, щоб щоскоріше звернули їх мені, бо приходять замовлення, а в мене вже тих книжок нема»)
162. о.М.Коритко, Настя Волошин являється світлом // Христос Наша Сила. – 1937. – ч. 12, 28 березня. – с. 4-5.
163. о. Г. Костельник, Становище «Місіонаря» до стигматизації Насті Волошин // Нива. – 1937. – ч. 3. – с. 97-104.
164. Й.К., Становище «Місіонаря» до стигматизації Насті Волошин // Нова зоря. – 1937. – ч. 24, 1 квітня. – с. 2-3. («Стаття надіслана з кругів духовенства». Автором є о.Йосафат Кочут ЧСВВ з м.Бучач¹⁴⁰)
165. о.В.Ф., Христові Страсті в світлі модерної науки // Мета, 1937, ч.16, 25 квітня, с.4-5 (про книжку Гинека з таким заголовком)
166. о.М.Коритко, Як Настя Волошин являється? // Христос Наша Сила. – 1937. – ч. 16, 25 квітня. – с. 4-5.
167. [Фото] // Христос Наша Сила. – 1937. – ч. 17, 2 травня. – с. 13. (Фотографія монахині з підписом «Українська стигматичка, сестра Настя-Маріям Волошин»)
168. Нова книжка про Настю Волошин // Христос Наша Сила. – 1937. – ч. 20. – с. 4. (В рубриці «Цікаві дрібниці» . Див. також с.6 цього числа про знесення панщини в Млинах)
169. о. Г. Костельник, І далі плутають // Нива. – 1937. – ч. 5. – с. 189-192. (Відповідь на публікацію у «Новій Зорі» про дискусію з «Місіонарем» щодо стигматизації Насті Волошин)
170. Празник Сострадання Пречистої Діви Марії в монастирі св.Макрини СС.Василянок у Львові // Мета. – 1937. – ч. 27, 11 липня. – с. 1. (Про облечини монахинь та зложення перших обітів Настею Волошин в присутності Митрополита Шептицького. Наведено зміст його проповіді.)
171. Проща до Гошева // Діло. – 1937. – ч. 152, 15 липня. (Про прощу до Гошева. «Митрополит з балкону палати благословив богомольців, а сестра Маріям (Настя Волошин) збирала датки на будову церкви

140 ЦДІАЛ, ф.406 (редакція часопису «Нова Зоря»), оп.1, спр.52, арк.12-15

СС.Василянок»)

172. Й.К., В пошукуванні «глибшої правди» . У відповідь о.Г.Костельникові на тлі дискусії про стигматизацію й інших справ // Нова зоря. – 1937. – ч. 52, 15 липня. – с. 4-5.
173. Потрійне торжество в монастирі СС. Василянок // Христос Наша Сила. – 1937. – ч. 27, 18 липня. – с. 1,2. (Про облечини нових сестер та зложення перших обітів сестрою Настею Маріям Н.Волошин, яке відбувалося 9 липня 1937 року за участю Митрополита Андрея Шептицького. Наведено зміст проповіді Митрополита про Евхаристію та важливість жертви.)
174. Повітовий зїзд духовенства // Діло. – 1937. – ч. 161, 25 липня. (Про повітовий з'їзд священників у Долині. «Присутній як гість о. д-р Костельник говорив на тему стигматизації Насті Волошин і недоцінювання цієї справи деякими нашими колами»)
175. Прочанин, Чудесно відновлений образ Розп'яття Ісуса Христа у Глинянах // Христос Наша Сила. – 1937. – ч. 28, 25 липня.
176. Митрополит Андрей, Надзвичайні прояви в Християнському житті // Львівські Архієпархіяльні відомости. – 1937. – ч. 8, серпень. – с. 119-125. (У змісті числа є також підзаголовок «(про стигматизацію)»)
177. Очевидець, Містичні образи Насті Волошин // Мета. – 1937. – ч. 29, 1 серпня. – с. 3. (Про с.Новосілки Унівського деканату.)
178. о. Станіслав Козея, Містичні образи Насті Волошин на Лемківщині // Христос Наша Сила. – 1937. – ч. 29, 1 серпня. – с. 5.
179. о.Іляріон Фенчинський, Містичні образи Насті Волошин // Мета. – 1937. – ч. 30, 8 серпня. – с. 3. (В рубриці «Хроніка» . На вікнах церкви в Голосковичах, пов.Броди)
180. Очевидець, Як виглядають містичні образи сестри Насті-Маріям Волошин // Христос Наша Сила. – 1937. – ч. 30, 8 серпня. – с. 5-6. (Те саме, що і [177])
181. 900-ліття віддання українського народу Ярославом Мудрим Пречистій Діві Марії в опіку // Діло. – 1937. – ч. 199, 10 вересня. («Атракцією була також Сестра Василянка Марія Настя Волошин, яка збирала датки на церкву»)
182. І.Білина, У країні загородової шляхти // Діло. – 1937. – ч. 178, 14 серпня. (Зокрема про Н.Волошин, про яку говорили «з великим пієтизмом і переконанням» , та про о.Г.Костельника, а також про образи на шибях:

«На домі Вачка на одній шибі жіноча постать, на другій хрест зі скісним поперечним раменом»)

183. Зарванця // Діло. – 1937. – ч. 204, 16 вересня. (На святі була с.Маріям Настя Волошин)
184. Глинянський, Сестра Настя Маріям Волошин у Глинянах // Христос Наша Сила. – 1937. – ч. 37, 26 вересня. (Про приїзд стигматички до оновленого образу в Глиняни)
185. Глинянський, Глиняни // Мета. – 1937. – ч. 37, 26 вересня. (В рубриці «Дописи» . Про приїзд стигматички Насті Волошин до оновленого образу в Глиняни; скорочений виклад матеріалу з часопису «Христос Наша Сила» , ч. 37 за 1937 р.)
186. Niezdrowa propaganda lwowskiej «stygmaticzki» // Mały Dziennik. – 1937. – 28 вересня.
187. о. Г. Костельник, Плутають без кінця // Нива. – 1937. – ч. 9-10. – с. 333-339. (Продовження дискусії з автором публікацій у «Новій Зорі»)
188. Нагінка польських часописів на Настю Волошин // Нива. – 1937. – ч. 9-10. – с. 360-361. (В рубриці «Всячина»)
189. Митрополит Андрей, Надзвичайні прояви в Християнському житті // Мета. – 1937. – ч. 40, 17 жовтня. – с. 1-2. (Передрук з [176])
190. Й.К., На тлі справи Насті Волошин // Нова зоря. – 1937. – ч.99, 26 грудня. – с.6; ч.100, 30 грудня. – с.5
191. о. Ю. Кміт, Божа Мати в Чайковичах // Діло. – 1937. – ч. 288, 30 грудня. – с. 7. (В рубриці «Новинки»)

1938

192. схм. Мартин, Містичні образи Насті Волошин // Христос Наша Сила. Український Християнський календар на звичайний рік 1938. – Львів: Видавнича кооператива «Мета» , 1937. – с. 65-66.
193. о.М.С., Чудесне відновлення образу Розп'яття у Глинянах // Христос Наша Сила. Український християнський календар на звичайний рік 1938. – Львів. – с.44-47. (З фотографіями фрагментів образу)
194. Митрополит Андрей, Надзвичайні прояви у християнському житті // Місіонар. – 1938. – ч. 1. – с. 9-12; 1938. – ч. 2. – с. 38-40. (Див. також редакційну передмову «Звичайне й надзвичайне в святості» у ч.1, с.8)
195. о. Д-р Г. Костельник, Проблема чуда // Нива. – 1938. – ч. 1. – с. 26-29; ч. 2. – с. 62-67; ч. 4. – с. 143-146; ч. 6. – с. 221-225; ч. 7-8. – с. 278-282;

- ч. 10. – с. 367-372; 1939. – ч. 2. – с. 69-73; ч. 4. – с. 144-148. (У ч. 4 за 1939 р. зазначено, що розвідка «Проблема чуда» задумана як вступ до «Пояснення стигматизації». Див. також [198])
196. о. Ю. Кміт, Чудесна поява Божої Матери // Нива. – 1938. – ч. 1. – с. 37-38. (В рубриці «Всячина». Передрук повідомлення з «Діла» за 30 грудня 1937 р.)
197. Справа явищ в Евстахії Бохняк // Львівські Архієпархіяльні відомости. – 1938. – ч. 2-3. – с. 50-51. (У змісті: «Бохняк Евстахія – комунікат Комісії про явища зв'язані з її особою»)
198. [Повідомлення] // Діло. – 1938. – ч. 26, 5 лютого; 1938. – ч. 51, 9 березня; 1938. – ч. 97, 7 травня; 1938. – ч. 146, 6 липня; 1938. – ч. 267, 1 грудня. (У журналі «Нива» зі статтю «Проблема чуда» виступив о.др Г.Костельник)
199. Др. Теодозій Савка, Стигматичка в Сокальщині? (Стигматизація Евстахії Бохняк в мойому насвітленні) // Голос з над Буга. – 1938. – ч. 4, 15 лютого. – с. 2, 5.
200. Про Настю Волошин // Христос Наша Сила. – 1938. – ч. 10, 13 березня. – с. 3. (В рубриці «3 українського життя»)
201. о.Др.Г.Костельник, Справді стигматичка (у відповідь Д-рові Теод. Савці) // Голос з над Буга. – 1938. – ч. 6, 15 березня; ч. 7, 1 квітня. – с. 2.
202. Roman dell'Ombra, Dziecko odzyskalo wzrok // Wieczor Warszawski. – 1938. – ч. 72, 11 березня.
203. Roman dell'Ombra, Niezwykłe wydarzenia // Wieczor Warszawski. – 1938. – ч. 73, 12 березня.
204. Roman dell'Ombra, Dziwne sny dwoch kobiet // Wieczor Warszawski. – 1938. – ч. 75, 13 березня.
205. Roman dell'Ombra, Obraz M. Boskiej w Czajkowicach // Wieczor Warszawski. – 1938. – ч. 78, 15 березня.
206. Roman dell'Ombra, Stygmatyczka tworzy obrazy? // Wieczor Warszawski. – 1938. – ч. 80, 17 березня.
207. Roman dell'Ombra¹⁴¹, Nierozwiazana zagadka // Wieczor Warszawski. – 1938. – ч. 81, 18 березня.
208. Roman dell'Ombra, 11 miesiecy bez pozywienia? // Wieczor Warszawski. – 1938. – ч. 91, 28 березня.

141 Roman dell'Ombra – псевдо Романа Корнацького, редактора часопису «Wieczor Warszawski» [273]

209. Roman dell'Ombra, Stygmatyczka uzdrawia chorych? // Wieszor Warszawski. – 1938. – ч. 92, 29 березня.
210. Roman dell'Ombra, W ekstazach ukrzyzowanie // Wieszor Warszawski. – 1938. – ч. 93, 30 березня.
211. І. Савич, Цілий край говорить про Чайковичі // Христос Наша Сила. – 1938. – ч. 12, 27 березня.
212. І. Савич, Що діється в Чайковичах // Христос Наша Сила. – 1938. – ч. 13, 3 квітня. (серед іншого наведено фото 6-літньої Стефанії Солонинки-Чайківської, яка прозріла перед образом)
213. Чудо в Чайковичах і його значіння. Богомати серед шляхти вірної українській ації й Церкві // Українські вісти. – 1938. – ч.85, 19 квітня. – с.1
214. Б.Кагамай, Чайковичі – український Люрд // Українські вісти. – 1938. – ч.85, 24 квітня. – с.5
215. о. Домет Л. М., Вгору серця! // Лицарство Пресвятої Богородиці. – 1938. – ч. 4. – с. 51-52.
216. Г.Костельник, Розмови з Христом // Дзвони. – 1938. – ч. 4/5. – с. 136-137; ч. 6. – с. 218-222; ч. 7/8. – с. 283-287; ч. 9. – с. 386-392; ч. 11. – с. 488-490; ч. 12. – с. 519-524; 1939. – ч. 1/2. – с. 40-46. (Є згадки про стигматиків. Розділ 8 починається зі зауваження, що автор пізнав стигматичок уже по написанню перших 7 розділів. Див. також [245])
217. Чайковицьке чудо // Свобода. Український щоденник (США). – 1938. – ч. 100, 2 травня. – с.4
218. Roman dell'Ombra, Mury sa przenikalne dla przenoszonych w ekstazie przedmiotow // Wieszor Warszawski. – 1938. – ч. 133
219. І. Савич, Чайковичі // Пресвятая Богородице спаси нас. – 1938. – ч. 1, травень-червень 1938. – с. 9.
220. К. Чехович, Чайковицька Божа Мати // Лицарство Пресвятої Богородиці. – 1938. – ч. 5-6. – с. 73-75.
221. З організаційного життя УКС. Золочів // Мета. – 1938. – ч.21, 5 черв. – с.4-5 (Зокрема про цикл рефератів «львівських прелегентів, які місцеве громадянство з вдячністю прийняло». 1 січня 1937 р., о.Др.Г.Костельник: Стигматизація Насті Волошин)
222. (н-ць), Ясне сонце в Чайковицькому віконці (Вражіння з прогульки до Чайкович) // Українські вісти. - 1938. - ч.122, 6 червня. - с.6
223. К. Чехович, Чайковицька Божа Мати // Український Бескид. – 1938. –

- ч. 22, 12 червня. – с. 3.
224. о.Др.Й.Сліпий, Діяльність Богословського Наукового Товариства в рр. 1936-37 // Мета. – 1938. – ч.23, 19 черв. – с.3-4 (Під час Академічних Вечорів о.Г.Костельник мав виступи в Дрогобичі (16 лютого 1936 р. „Проблема стигматизації у Насті Волошин”), у Львові ([15 листопада] 1936 р. „Проблема чуда”), в Золочеві ([1 січня 1937 р.] „Українська стигматичка”), в Рогатині ([27 грудня 1936 р.] „Українська стигматичка”), в Станиславові ([11 жовтня 1936 р.] „Проблема чуда”).)
225. К. Чехович, Чайковицька криниця // Лицарство Пресвятої Богородиці. – 1938. – ч. 7. – с. 95-96.
226. І. Савич, Що діється в Чайковичах // Пресвята Богородице спаси нас. – 1938. – ч. 2, липень. – с. 28. (те ж, що і [212])
227. Гр. кат. Парох. уряд у Глинянах, Надання відпустів старенькій Церковці в Глинянах // Мета. – 1938. – ч. 25, 3 липня. (Повідомлення про надання відпустів, яке закінчується словами: «Прохається ласкаво причинитися до піддержання нового українського відпустового місця»)
228. 3 організаційного життя УКС // Мета. – 1938. – ч. 20, 5 липня. (Зокрема про цикл рефератів «львівських прелегентів, які місцеве громадянство з вдячністю прийняло» . 1 січня 1937 р., о.Др.Г.Костельник: Стигматизація Насті Волошин)
229. Гр.-кат. Парохіяльний уряд у Глинянах, Надання відпустів старенькій Церкві в Глинянах // Христос Наша Сила. – 1938. – ч. 27, 10 липня. (Повторення повідомлення з «Мети» , ч.25 про надання відпустів, з іншим закінченням: «З огляду на те, що культ відновленої ікони незвичайно поширився – поручається це нове відпустове місце пам'яті Впр. Духовенства і вірних»)
230. Юл. Ко., До Чайкович // Христос Наша Сила. – 1938. – ч. 28, 17 липня.
231. «З преси та книжок» . Мета (14.VIII. с. р.), стаття о.Ю.Кміта «Божья Мамця» // Дзвони. – 1938. – ч. 7-8. – с. 337. (Короткий переказ вказаної статті, який закінчується словами від редакції «Дзвонів» : «Може це в 950-ліття хрищення Руси-України дає нам Боже Провидіння власний Люрд»)
232. Чудесна віднова ікони Розп'яття в Глинянах // Лицарство Пресвятої Богородиці. – 1938. – ч. 8. – с. 112-113.
233. К. Чехович, Чайковицькі оздоровлення // Лицарство Пресвятої Богородиці. – 1938. – ч. 8. – с. 115-116.

234. о.Др.Г.Костельник, Артистична копія // Мета. – 1938. – ч. 30, 7 серпня; 1938. – ч. 32, 21 серпня; 1938. – ч. 33, 28 серпня; 1938. – ч. 34, 4 вересня; 1938. – ч. 36, 18 вересня. (Повторюване повідомлення про можливість придбання видрукованої живописної копії нерукотворного образу Божої Матері з Чайкович роботи Василя Конаша)
235. о.Юрій Кміт, Божья Мамця // Мета. – 1938. – ч. 31, 14 серпня.
236. о.Др.Г.Костельник, Артистична копія // Христос Наша Сила. – 1938. – ч. 32, 14 серпня; 1938. – ч. 34, 28 серпня; 1938. – ч. 35, 4 вересня ; 1938. – ч. 36, 11 вересня. (Повторюване повідомлення про можливість придбання видрукованої живописної копії нерукотворного образу Божої Матері з Чайкович роботи Василя Конаша)
237. о.Юрій Кміт, Чайковицька Божа Мати // Пресвятая Богородице спаси нас. – 1938. – ч. 3. – с. 43. (те ж, що і [235], в скороченні)
238. Масові навернення // Пресвятая Богородице спаси нас. – 1938. – ч. 3. – с. 44. (про Чайковичі після об'яви образу; в рубриці «Всячина»)
239. Observator, Нерукотворний образ Матери Божої в Чайковичах // Нива. – 1938. – ч. 9. – с. 326-332. (серед іншого є перелік випадків оздоровлення)
240. о. Г. Костельник, Другий «подвійний» нерукотворний образ // Нива. – 1938. – ч. 10. – с. 379. (В рубриці «Всячина» . Замітка про нерукотворний образ у Тершакові)
241. У Чайковичах // Мета. – 1938. – ч. 40, 16 жовтня. (Коротка замітка в рубриці «Хроніка» про плановане на 16 жовтня 1938 року встановлення хреста на місці з'яви)
242. Польський католицький часопис зневажає греко-католицьких священників // Діло. – 1938. – ч. 239, 27 жовтня. («Przewodnik Katolicki» пише, що поява образів святих на шибач в Чайковичах – це неправда)
243. Чергова зневага // Мета. – 1938. – ч. 43, 6 листопада. (Коротка замітка в рубриці «Хроніка» про випад польського часопису щодо Чайкович)
244. Висмівають Чайковичі // Пресвятая Богородице спаси нас. – 1938. – ч. 6. – с. 95. (Про випад часопису «Пшеводнік Католицькі» , ч. 42)
245. [Повідомлення] // Діло. – 1938. – ч. 250, 11 листопада; 1939. – ч. 24, 3 лютого. (В рубриці «Нові книжки і журнали» . Про публікацію у журналі «Дзвони» Г.Костельника «Розмови з Христом»)
246. Костельник Г., Чехович К., Хруцький С, Шалабавка М., Чудесна віднова позолочення хреста на головній вежі церкви Успення пресв. Богородиці у Львові // Діло. – 1938. – ч. 252, 13 листопада. (Див.

також [285])

247. о.Юрій Кміт, Чайковичі // Мета. – 1938. – ч. 45, 20 листопада.
248. о.Юрій Кміт, Що діється в Чайковичах // Христос Наша Сила. – 1938. – ч. 46, 20 листопада. (Скорочене повторення випадків видужань з попередніх публікацій автора)
249. Кміт Ю., Ще про образ у Чайковичах // Діло. – 1938. – ч. 260, 23 листопада. (Відповідь «Пшеводнікові Католицькому»)
250. Відновлення хреста на вежі Успенської церкви у Львові // Христос Наша Сила. – 1938. – ч. 47, 27 листопада. (В рубриці «З українського життя»)
251. Хруцький С., Чайковичі – наш Люрд // Діло. – 1938. – ч. 287, 27 грудня. (Також про Е.Бохняк)
252. Інавгурація «Академічних вечорів» // Діло. – 1938. – ч. 290, 30 грудня. (Вечори організував проф. д-р К. Чехович. На одному з них виголосив реферат «Чайковичі, український Люрд»)
253. Юліян Бабій, В Чайковичах // Пресвятая Богородице спаси нас. – 1938. – ч. 7. – с. 108-109.
254. Нове уздоровлення у Чайковичах // Мета. – 1938. – ч. 47, 4 грудня.
255. Що діється в Чайковичах // Христос Наша Сила. – 1938. – ч. 48, 4 грудня. (Коротка замітка в рубриці «З українського життя» ; те саме, що й повідомлення в «Меті» , ч.47 за 1938 р.)
256. Богоматір ходить поміж українським народом // Христос Наша Сила. – 1938. – ч. 48, 4 грудня.
257. о.Юрій Кміт, Нові матеріали про Чайковичі // Мета. – 1938. – ч. 49, 18 грудня; ч. 50, 25 грудня.
258. Кожна українська родина // Христос Наша Сила. – 1938. – ч. 48, 4 грудня; ч. 49, 11 грудня; 1939. – ч. 7, 12 лютого; ч. 8, 19 лютого. (Повторюване оголошення про можливість придбання видрукованої живописної копії образу Чайківської Чудотворної Божої Матері)
259. Чудесна віднова ікони Розп'яття у Глинянах // Христос Наша Сила. Християнський Календар на звичайний рік 1939 (третій річник). – Львів, 1938. – с.42-43.

1939

260. І.Савич, Чайковичі // Христос Наша Сила! Християнський календар на звичайний рік 1939. – с. 85-86. (те ж, що й [219])

261. Нерукотворний образ Богоматері в Чайковичах // Надія України. Календар Лицарства Пресвятої Богородиці на 1939 рік. – Львів, 1939. – с. 30.
262. Від Еп. Ординаріяту, Острога перед фалшивим містицизмом // Український Бескид. – 1939. – ч. 1, 6 січня. – с. 7-8. (З посиланням на «Перемиські Епархіальні Відомости»)
263. о.Юрій Кміт, Що діється в Чайковичах? // Христос Наша Сила. – 1939. – ч. 2, 7 січня. (Скорочене повторення випадків одужань з попередніх публікацій автора)
264. Степан Конрад, Мої відвідини в Евстахії Бохняк // Лицарство Пресвятої Богородиці. – 1939. – ч. 1. – с. 8-9.
265. Вісті з Чайкович // Пресвятая Богородице спаси нас. – 1939. – ч. 1. – с. 9, 14. (Те ж, що і [257], в скороченні, з двома світлинами шибки, прикрашеної рушниками та квітами)
266. В. Голинський, Про містику й містицизм наших днів // Нова зоря. – 1939. – ч. 1, 7 січня. – с. 3-4.
267. В. Голинський, Що таке містика. Про містику й містицизм наших днів. II // Нова зоря. – 1939. – ч. 3, 15 січня. – с. 4-5.
268. В. Голинський, Дивні дарування. Про містику й містицизм наших днів. III // Нова зоря. – 1939. – ч. 6, 26 січня. – с. 4-5.
269. Хруцький С., Чайковичі – наш Люрд // Свобода. Український щоденник (США). – 1939. – ч. 28, 4 лютого. – с.3
270. Редакція, Наш часопис // Божі Сліди. – 1939. – ч. 1. – с. 1-5.
271. о.Др.Г.Костельник, Наші стигматички // Божі Сліди. – 1939. – ч. 1. – с. 6-18.
272. о.Г.Костельник, Що думати? (Відповідь Володимирові Голинському з Перемишля) // Божі Сліди. – 1939. – ч. 1. – с. 19-28; ч. 2. – с. 59-67.
273. о. Др. Г. Костельник, Чайковичі. Нерукотворний образ – Цілюще джерело // Божі Сліди. – 1939. – ч. 1. – с. 28-36; ч. 2. – с. 68-76; ч. 3. – с. 110-120; ч. 4. – с. 141-152. (Не закінчене – часопис перестав виходити з вересня 1939 р.)
274. о.Г.Костельник, Евстахія і Настя // Божі Сліди. – 1939. – ч. 1. – с. 37-40.
275. Нерукотворний образ на обрусі в церкві // Божі Сліди. – 1939. – ч. 1. – с. 40.
276. Чайківська чудотворна Божа Мати // Божі Сліди. – 1939. – ч. 1. – с. 3 обкладинки. (Оголошення про можливість придбання видрукованої

- живописної копії нерукотворного образу Божої Матері з Чайкович роботи Василя Конаша)
277. Сергій Хруцький, Різдво й Голгота. Дві легенди // Лицарство Пресвятої Богородиці. – 1939. – ч. 2. – с. 21-23. (Переказ легенд, почутих під час екстаз Евстахії Бохняк)
278. др. Константин Чехович, Вияснення в справі містичних явищ // Нива. – 1939. – ч. 3. – с. 114.
279. В. Голинський, Дарування й екстази // Нова зоря. – 1939. – ч. 18, 9 березня. – с. 4-5.
280. Реферат «Чайковичі – український Люрд» // Діло. – 1939. – ч. 55, 11 березня. (У читальні «Просвіта» реферат виголосив К.Чехович)
281. В. Голинський, Про екстази. Природні й надприродні // Нова зоря. – 1939. – ч. 19, 12 березня. – с. 4.
282. Нові книжки й журнали // Діло. – 1939. – ч. 69, 26 березня; ч. 90, 22 квітня. (Про публікацію у «Ниві» К.Чеховича «Вияснення в справі містичних явищ»)
283. К. Чехович, Чайковицька ікона // Лицарство Пресвятої Богородиці. – 1939. – ч. 4. – с. 59.
284. В. Голинський, Про терпіння як підклад стигм // Нова зоря. – 1939. – ч. 26, 9 квітня. – с. 6-8.
285. Сергій Хруцький, Чудесне позолочення хреста на вежі Успенської церкви у Львові // Божі Сліди. – 1939. – ч. 2. – с. 41-46. (Див. також [246])
286. о.Др.Г.Костельник, Апорти Насті Волошин // Божі Сліди. – 1939. – ч. 2. – с. 46-59; ч. 3. – с. 91-101; ч. 4. – с. 129-136. (Не закінчене. В [4] зазначено, що під назвою «Апорти Насті Волошин» повинна була вийти наступна книжка про стигматичку)
287. о.Г.Костельник, Чудесне відновлення хреста на архикафедрі св. Юрія у Львові і таємне світло // Божі Сліди. – 1939. – ч. 2. – с. 77-78.
288. Настя Волошин духом стирає свою фотографію в книжці // Божі Сліди. – 1939. – ч. 2. – с. 78-80.
289. З преси і журналів // Дзвони. – 1939. – ч. 4. – с. 180. («Недавно появився дуже цікавий і оригінальний двомісячник «Божі Сліди» , присвячений в цілості стигматизації і редагований відомим вченим о.дром Г.Костельником. Це перший журнал того роду у нас – зрештою, не тільки в нас»)

290. Нові журнали. «Божі Сліди» // Дзвони. – 1939. – ч. 4-5. – с. 213.
(Повідомлення про двомісячник, присвячений стигматизації)
291. Божі Сліди // Нива. – 1939. – ч. 4. – с. 159. (У рубриці «Всячина» .
Повідомлення про початок виходу двомісячника «Божі сліди» , при-
свяченого стигматизації)
292. В. Голинський, Оцінка явища стигматизації // Нова зоря. – 1939. – ч. 35,
14 травня. – с. 4-5.
293. В. Голинський, Суть стигматизації. Як на стигматизацію дивляться
великі учителі містики і як її досліджувати // Нова зоря. – 1939. – ч. 37,
21 травня. – с. 4-5.
294. о.Г.Костельник, Евстахія Бохняк рятує горючу церкву // Божі Сліди. –
1939. – ч. 3. – с. 81-89.
295. о.Г.Костельник, Чудесне відновлення хрестів на церквах і костелах у
Львові // Божі Сліди. – 1939. – ч. 3. – с. 89-91.
296. о.Г.Костельник, З поля боротьби // Божі Сліди. – 1939. – ч. 3. – с. 102-
110. (Відповідь на публікації В.Голинського у «Новій Зорі»)
297. Ватикан в справі Насті Волошин // Нова зоря. – 1939. – ч. 52, 13 липня.
(З посиланням на «Газету Польську» (ч.188) подано інформацію про
заборону «везити Настю Волошин по відпустах», яка нібито надійшла
з Ватикану)
298. о.Юрій Кміт, Нові uzдоровлення в Чайковичах // Христос Наша Сила. –
1939. – ч. 29, 16 липня.
299. о.Юрій Кміт, Чайковицький Образ // Пресвята Богородице спаси
нас. – 1939. – ч. 7-8. – с. 109. (Те ж, що і [298])
300. В. Голинський, Псевдостигматизація та її приклонники // Нова зоря. –
1939. – ч. 56, 27 липня. – с. 4-5.
301. Не вільно обвозити Насті Волошин // Свобода. Український дневник
(США). – 1939. – ч.171, 28 липня. – с.1 (Про замітку в „Газеті Польській»
9. липня)
302. о. Г. Костельник, Гріх проти Св. Духа // Нива. – 1939. – ч. 7-8. – с. 257-
265. (Зміст: I. Традиційні поняття; II. Гріхи, противні покаянню; III.
Гріх проти Св. Духа.)
303. о. Іван Машак, «Божа акція» // Божі Сліди. – 1939. – ч. 4. – с. 121-128.
304. о.Г.Костельник, Один з апортів Евстахії Бохняк // Божі Сліди. – 1939. –
ч. 4. – с. 137-141.
305. о.Г.Костельник, Істеричний крик // Божі Сліди. – 1939. – ч. 4. – с. 152-

156. (Відповідь на публікації В.Голинського у «Новій Зорі»)
306. Дві появи: Евстахії і Насті // Божі Сліди. – 1939. – ч. 4. – с. 157-158.
307. Під контролею // Божі Сліди. – 1939. – ч. 4. – с. 158-159.
308. Неясний момент у житті св. Франціска з Асізі // Божі Сліди. – 1939. – ч. 4. – с. 159-160.
309. Про Тересу Neumann // Божі Сліди. – 1939. – ч. 4. – с. 160.
310. Андрей Митрополит, Від Митрополичого Ординаріату // Львівські Архієпархіяльні відомости. – 1939. – ч. 8. – с. 203. (Про Евстахію Бохняк)

1941

311. о.Г.Костельник, Тризуб з хрестом // Українські щоденні вісті. – 1941. – ч. 34, 14 серпня.
312. Хрест переміг большевицьку навалу // Краківські вісті (тижневик). – 1941. – ч. 37, 14 вересня. – с. 3. («На цю тему помістили в 34 ч. львівські «Укр. щоденні вісті» статтю о.д-ра Костельника, відомого письменника, церковного діяча та проповідника. Подаємо виїмки з цієї статті» . Див. [311])
313. Чудесне виздоровлення // Львівські вісті. – 1941. – ч. 14-15 вересня. – с. 6. (Коротка замітка про цілющу дію води з Чайкович)

1942

314. Про псевдопророків // Львівські Архієпархіяльні відомости. – 1942. – ч.6, червень. – с.128-129
315. Ще про містичні чи спіритистичні прояви // Львівські Архієпархіяльні відомости. – 1942. – ч.12, грудень. – с.212-221

1943

316. о. Г. Костельник, Зарваницька Богородиця // Календар «Нового життя» на 1943 р.. – Краків-Львів, 1942. – с. 26-27. (Вірш, частина якого присвячена Чайковицькому образу)
317. К. Чехович, Чудесні уздоровлення в Чайковичах // Краківські вісті (тижневик). – 1943. – ч. ч.3, 17 січня; ч. ч.4, 24 січня; ч. ч.5, 31 січня.
318. Костельник Г., Шлях до воскресіння (Загадка терпіння) // Краківські вісті (щоденник). – 1943. – ч. 86, 25-27 квітня.
319. Др.К.Чехович, Ще про Христову Плащеницю в Торіно // Краківські

вісті (тижневик). – 1943. – ч. 18, 2 травня. – с. 3. («Я вже декілька літ досліджую справу туринської плащениці у зв'язку з сьогоденними містичними явищами на наших землях, і з деякими своїми висновками можу вже тепер поділитися». Аргументи на користь надприродності. Дискусія, див.: Д.Горняткевич, Плащениця Ісуса Христа в Торіно // Краківські вісті (тижневик). – 1943. – ч. 17, 25 квітня. – с. 8; Д.Горняткевич, Ще про Христову Плащеницю в Торіно // Краківські вісті (тижневик). – 1943. – ч. 19, 9 травня. – с. 5)

1963

320. Ф.Бурлаченко, Митрополит і «свята Настя» // Войовничий атеїст. – 1963. – ч. 2. – с. 45-47. (Антирелігійна публікація. Можливою є помилковість того, що у листі про «пророчицю» йдеться про Настю Волошин. З 1965 року журнал почав виходити під назвою «Людина і світ»)

1966

321. В. Костенко, Д. Корецький, О. Шамаро, По той бік чудес // Людина і світ. – 1966. – ч. 3. – с. 21-29; ч. 4. – с. 23-29; ч. 5. – с. 21-28. (Антирелігійна публікація про Настю Волошин та інших стигматиків. Серед світлин є фото медальона з чайковицьким образом)

1969

322. Митрополит Андрей Шептицький, Про псевдопророків // Письма-послання Митрополита Андрея Шептицького ЧСВВ з часів німецької окупації. – Йорктон, 1969. – 454 с. – с. 161-163. (передрук з [314])
323. Митрополит Андрей Шептицький, Ще про містичні і спиритистичні прояви // Письма-послання Митрополита Андрея Шептицького ЧСВВ з часів німецької окупації. – Йорктон, 1969. – 454 с. – с. 270-283. (передрук з [315])

1978

324. Митрополит Андрей Шептицький, Надзвичайні прояви в Християнському житті // Твори (аскетично-моральні). – Рим, 1978. – 493 с. – с. 459-464. (Передрук з [176])

325. М.Цап, Письма Гавриїла Костельника Дюрови Биндасови (2) // Швет-лосц (часопис за литературу, культуру и уметносц, м.Нови Сад). – 1978.– ч. 3. – с. 453-462. (Листи зі згадками про стигматиків)

1984

326. Д.Корецький, А.Шамаро, «Святая» Настя // Наука и религия. – 1984. – ч. 3. – с. 45-50. (Антирелігійна публікація на основі [321])

1986

327. В. Добричев, Відколи тямить історія // Ленінська молодь. – 1986. – ч. 122, 123 (11 і 14 жовтня). – с.2 (Прокомуністична і антирелігійна публікація про Стоянів. Близько 1/5 об'єму присвячено приїзду Евстахії Бохняк в червні 1939 р.: фактично те саме, що й в [9]. Вказується, що дерев'яна церква зі Стоянова в 1980-х роках була перевезена до музею у Львові.)

1993

328. Л.Лугова, Трагічна доля українського стигматика Степана Навроцького // Жіночий світ (часопис Організації Українок Канади). – 1993. – ч. 6. – с. 27.
329. Я.Мазурак, Стигматик Степан Навроцький // Галицьке слово. – 1993. – ч. 89, 24 листопада. (В газетній публікації автора не вказано)

1994

330. Я.Мазурак, Стигматик Степан Навроцький залишається живим у народній пам'яті // Нескорені (газета Львівської обласної Спільки політичних в'язнів України). – 1994. – ч. 1, лютий. – с. 4.

1996

331. О. Петрук, Стигматизація в католицькій церкві // Вірую. – 1996. – ч. 10, травень. – с. 7.

1997

332. М. Скалецький, Хресна дорога Насті Волошин // Мета. – 1997. – ч. 1. – с. 5; ч. 2. – с. 7; ч. 3. – с. 7; ч. 4. – с. 7.
333. Посланець таємного світу // Наша віра. – 1997. – ч. 7. – с. 12-13. (Урив-

- ки з матеріалів із збірника, присвяченого Степанові Навроцькому [16])
334. О. Петрук, Стигматизація в Христовій церкві // Мета. – 1997. – ч. 19, 22 жовтня. – с. 6-7. (Передрук вступної статті з [16])
335. о. М. Сопуляк, Український стигматик Степан Навроцький // Мета. – 1997. – ч. 20-21; 1997. – ч. 22-23. – с. 14; 1998. – ч. 3. – с. 7 1998. – ч. 4; 1998. – ч. 6. – с. 7. (Передрук зі скороченнями [8])
336. Є. Бортник, «Посланець таємного світу» // Християнський вісник. – 1997. – ч. 10. – с. 4. (Рецензія на збірник, присвячений Степанові Навроцькому [16])

1998

337. В. Семчишин, Про появу чудотворної ікони в Чайковичах // Голос Самбірщини. – 1998. – ч. 69, 27 серпня.
338. В. Семчишин, Про появу чудотворної ікони в Чайковичах // Сакральне мистецтво Бойківщини. Треті наукові читання пам'яті Михайла Драгана. Матеріали виступів на конференції 19-20.11.1998, Дрогобич. – Дрогобич: Відродження, 1998. – с. 157-158.
339. Про Чайковицьку ікону Божої Матері // Голос Самбірщини. – 1998. – ч. 98, 8 грудня.
340. о.М.Синяк, Нерукотворний образ Богородиці в Чайковичах // Самбірські вісті. – 1998. – ч. 98, 8 грудня.

1999

341. О. Петрук, Стигматизація Насті Волошин // Поступ. – 1999. – ч. 131, 9 жовтня. – с. 10.

2000

342. Н.Савка, Розп'яття церкву берегло // Український шлях. – 2000. – ч. 2, 6-12 січня.
343. Образ Розп'яття у Глинянах // Нова Зоря. – 2000. – ч. 26-27, червень. (Передрук матеріалу з «Українського шляху» з додатком повідомлення про планувану на 7 липня 2000 р. прощу)
344. Г.Мельник, Для чого відновився образ Розп'яття Ісуса Христа? // Народне слово (часопис Золочівщини). – 2000. – ч. 27, 7 липня. (Передрук з незначими змінами матеріалу «Українського шляху», ч. 2 за 2000 р.)
345. Проща // Поступ. – 2000. – ч. 116, 11 липня. (Коротка замітка про про-

щу, яка відбулася в Глинянах 7 липня)

346. Н.Савка, Знак від Бога // Український шлях. – 2000. – ч. 29, 13-19 липня. (Про прощу 7 липня 2000 р. в Глинянах)
347. о. Д. Майкут, Дня 7 липня // Львівські Архиепархіяльні Вісті. – 2000. – ч. 7, липень-серпень. – с. 27-28. (Інформація про оновлений образ та першу за останні 60 років прощу в Глинянах)

2001

348. Н.Савка, Розп'яття церкву берегло // Апостол правди і добра (книга присвячена офіційному візиту Святішого Отця в Україну). – Львів, 2001, – с. 30-31. (Передрук матеріалу автора з «Українського шляху», ч. 2 за 2000 р.)
349. Чудесно відновлений образ Розп'яття у Глинянах // Патріархат. – 2001. – червень. – с. 28.
350. Р.Брезіцький, Коли зацвіте лілія? // Діти Непорочної. – 2001. – ч. 7. – с. 4-6. (Про Степана Навроцького зі свідченнями п.М.Луців та п.Л.Сікорської)
351. Свідчення // Діти Непорочної. – 2001. – ч. 8. – с. 19. (Про поміч за посередництвом Степана Навроцького)
352. Р. Гончар, Подих вічності // Діти Непорочної. – 2001. – ч. 9. – с. 6-8; 2002. – ч. 1. – с. 12-14; ч. 2. – с. 7-9. (Про Софію Гачинську)
353. О.Волошин, Дня 28-29 вересня 2001 року // Львівські Архиепархіяльні Вісті. – 2001. – ч. 10, жовтень. – с. 13-18. (Інформація про прощу 28-29 вересня 2001 р. з текстом проповіді єп. М. Колтуна)
354. Н.Савка, Проща до Глинян – це відродження наших святинь // Український шлях. – 2001. – ч. 43, 11-17 жовтня. (Про прощу 28-29 вересня 2001 р. до Глинян)

2002

355. М. Сокирка, Нев'янучі квіти Галичини // Діти Непорочної. – 2002. – ч. 3. – с. 4-5; ч. 4. – с. 4-5; ч. 5-6. – с. 11-14. (Про Софію Гачинську)
356. Л. Федів, Божий знак, насмішка диявола чи невідома хвороба? Про феномен стигматиків – людей з Христовими ранами на тілі // Високий замок. – 2002. – ч. 95-96, 26 квітня. – с. 13.
357. В. Грушка, Степан Навроцький – жертва за волю України // Арка. – 2002. – ч. 9, травень. (Повідомлення про книжку о.І.Царя [18] та корот-

ка замітка про Степана Навроцького)

358. Біла лілія – знак Божого посланця // Діти Непорочної. – 2002. – ч. 5-6. – с. 22. (Про сценічну постановку, яка розповідає про життя Степана Навроцького, здійснену членами Марійської дружини с.Ставчани Пустомитівського р-ну Львівської обл.)
359. III. Доля греко-католицької Церкви на Україні в 1946 р. // Ідеаліст. – 2002. – ч. 9, вересень. (Коротка згадка про те, що «було 6 стигматичних осіб» : Евстахія Бохняк, Настя Волошин, Анна Труба, Анна Груба, Стефанія Горак і Стефан Навроцький, – та висловленням недовіри щодо Насті Волошин.)
360. Н.Ігнат, На могилі Степана Навроцького ще розцвіте біля лілія // Воля народу (Часопис Буського району). – 2002. – ч. 84, 15 жовтня. – с. 1.
361. І. Гургула, Стигматик Навроцький: віщун української долі // Молода Галичина. – 2002. – ч. 94, 7-13 листопада. – с. 1, 25.

2003

362. Г.Миць, Диво на Свят-вечір // Високий замок. – 2003. – ч. 3, 6-7 січня. – с. 1, 5.
363. О.Семенець, Позначені Христом // ПіК (Політика і культура). – 2003. – ч. 13, 5-11 квітня. – с. 36-37.
364. І.Тиличко, Про Чайковицькі святині // Голос Самбірщини. – 2003. – 7 лютого. – с. 4.
365. О. Петрук, Чайковицький санктваріум // Літопис Бойківщина. – 2003. – ч. 1/64. – с. 30-35.
366. М. Шеремета, Стигматик галицької землі // Нова зоря. – 2003. – ч.16. – с.5
367. І.Скленар, Степан Навроцький – український стигматик // Місіонар. – 2003. – ч.12. – с.368-369.

2004

368. Л.Фокс: Корисна хвороба духу. Як священник намагався розібратися у потойбічних «дивах» цьогобічного світу // ПіК (Політика і культура). – 2004. – ч.7 (27 лютого - 4 березня) . – с.31-32
369. М.Паньків, Настя Волошин – українська стигматичка (17.10.1911-09.01.1994) // Наше слово (Криниця). – 2004. – ч. 13, 28 березня. (http://free.ngo.pl/nslowo/krynycia/nastia_woloshyn.htm)

370. Ірина Вороняк, На могилі стигматика Навроцького зацвіли білі лілії // Високий замок. – 2004. – ч. 119, 7 липня.

2006

371. Л.Калитин-Калиновський, Зустріч з посланцем Божим (вірш) // Воля народу. – 2006. – ч.85, 6 жовтня (про С.Навроцького)

2007

372. М.Гарасимчук, Ракобовти з Львівщини і Залукву з Івано-Франківщини поєднав стигматик Степан Навроцький // Вісті з краю. – 2007. – ч.26, 5 липня. – с.8-9

2008

373. І.Стрижевська, «Ракобовти стануть містечком» // Львівська газета. – 2008. – № 167, 13 листопада

374. Прес-служба Львівської архієпархії, Праця над фільмом про стигматичку Настю Волошин // Інформаційний ресурс УГКЦ. – 2008. – 26 вересня. – [http://news.ugcc.org.ua/news/pratsya_nad_filmom_pro_stigmatichku_nastyu_voloshin_55234.html]

2009

375. І.Хрущак, «...Моліться, я вам поможу» // Вісті з краю. – 2009. – ч.5, 5 лютого

376. Я.Стех, Настя Волошин – українська стигматичка. До 15-річчя від дня смерті // Свобода (США). – 2009. – ч.7, 13 лютого. – с.22

377. Прем'єра документального фільму «Настя Волошин: жертва на показ» // Credo. Католицький суспільно-релігійний сайт. – 2009. – 30 листопада [<http://www.credo-ua.org/2009/11/9107>]

378. С.Одинець, Терпіти за іншого // Суботня пошта. – 2009. – ч.136, 5 грудня. – с.12 (відгук на фільм «Настя Волошин: жертва на показ», реж.І.Федорич)

2010

379. Митрополит Андрей, Про псевдопророків // Митрополит Андрей Шептицький, Документи і матеріали 1899-1944. – т.ІІІ. Спільні пастирські послання 1939-1944. – Львів, 2010. – с.647-649 (передрук з [314])

380. Митрополит Андрей, Ще про містичні чи спіритистичні прояви // Митрополит Андрей Шептицький, Документи і матеріали 1899-1944. – т.ІІІ. Спільні пастирські послання 1939-1944. – Львів, 2010. – с.650-663 (передрук з [315])

2013

381. Митрополит Андрей, Надзвичайні прояви в Християнському житті // Митрополит Андрей Шептицький, Документи і матеріали 1899-1944. – т.ІV. Спільні пастирські послання 1905-1944. – Львів, 2013. – с.741-746 (передрук зі [176])

ЗМІСТ

ОЛЕГ ПЕТРУК

ЕВСТАХІЯ БОХНЯК: ЯВПЩА ТА СТАВЛЕПНЯ	3
Короткий огляд життя та явищ	4
Оновлення ікон та хрестів на церквах	7
Образи на шибках	11
Містичні пустощі	13
Ставлення Митрополита	15
Лист о.Мирона Коритка.....	21
«Великий день в Чайковичах»	28
В обороні стигматизації. Константин Чехович	31
Поїздки Евстахії.....	38
Лист К.Чеховича.....	43
Щоденник сестер та реферат о.Лева Глинки.....	46
Нотатки з екстаз	50
В обороні стигматизації. Гавриїл Костельник.....	60
Два послання Митрополита 1942 року	73
«Звідомлення» о.С.Фітя.....	77
«Ігуменя» наших стигматиків	80

ПУБЛІКАЦІЇ ПРО СТАВЛЕПНЯ ДО МІСТПЧПХ

ЯВПЩ.	85
Андрей Шептицький	
Надзвичайні прояви у християнському житті.....	86
Перемиський ординаріат	
Осторога перед фалшивим містицизмом.....	93
Гавриїл Костельник	
Гріх проти Святого Духа	95

ОЛЕГ ПЕТРУК

ПЕРЕЛІК ПУБЛІКАЦІЙ ПРО УКРАЇНСЬКИХ

СТІГМАТИКІВ.....	105
Вступ	106
Окремі видання та статті у збірниках	110
Публікації в періодичних виданнях та календарях.....	112

СЕРІЯ «БОЖІ СЛІДИ»

Бог не залишає нас без Своєї опіки ні на хвилину, хоч ми переважно не помічаємо Його допомоги. Однак деколи, у важливих ситуаціях, Він діє через чудо, яскраво засвідчуючи Свою присутність. Серія книжок “Божі Сліди” покликана познайомити Читача з тими Божими ласками, якими обдаровано наш народ та розповісти про подібні випадки у світі. Назва серії походить від назви часопису, який виходив у Львові 1939 року.

- о.Ігор ЦАР, Степан Навроцький – жертва за волю України. – Львів, 2002. – 32 с.
- Чудесні оновлення образів у Глинянах та Плугові / Збірник матеріалів. – Львів, 2002. – 72 с.
- Ярослава ЛЮДКЕВИЧ, Джерельце. Оповідання про чудо в Биличах. – Львів, 2002. – 80 с.
- Чайковичі. Нерукотворний образ, цілюще джерело / Збірник матеріалів. – Львів, 2002. – 96 с.
- о.Ізидор ГОНЧАР, Марія СОКИРКА, Подих вічності (про українську стигматичку Софію Гачинську). – Львів, 2003. – 64 с.
- Олег ПЕТРУК, І каміння буде говорити (про нерукотворні образи на шибках та подібні феномени). – Львів, 2003. – 108 с.
- Післанці з таємного світу. Анастасія Волошин / Збірник матеріалів. – ч.1. – Львів, 2008. – 128 с.
- Післанці з таємного світу. Анастасія Волошин / Збірник матеріалів. – ч.2. – Львів, 2009. – 144 с.
- Післанці з таємного світу. Евстахія Бохняк / Збірник матеріалів. – ч.1. – Львів, 2009. – 144 с.
- Післанці з таємного світу. Анастасія Волошин / Збірник матеріалів. – ч.3. – Львів, 2010. – 176 с.
- о. Володимир ЛИСКО, Про чистилище. – Львів, 2012. – 31 с.
- Післанці з таємного світу. Степан Навроцький / Збірник матеріалів. – Львів, 2014. – 172 с.

Придбати ці видання можна
у видавництві «Папуга» за адресою:
м. Львів, вул. Любінська, 92,
тел. (032) 297-00-78, 240-18-50

Також можна замовити та одержати їх поштою
з оплатою при отриманні.

Замовлення надсилати на адресу:
м. Львів, 79000, п/с 6147

РЕЛІГІЙНЕ ВИДАННЯ

**Післанці з таємного світу.
Евстахія Бохняк**

частина 2

Друк ТзОВ «Дизайн-Студія «Папуга»
м.Львів, вул. Любінська, 92
тел.: (0322) 297 00 78
Свідоцтво видавничої справи
ЛВ №15 від 21.11.2001р.